

Halotti beszéd.

JÁKOBNAK JOSEFET OHAJTO
S I R A L M A.

KNY-13-00051 *Az az,*

NEHAI MÉLTÓSÁGOS R. SZ. B. GROF, SZÉKI
TELEKI JOSEF

U R F I N A K,

E' Földön Utolsó Tisztetségét meg-adó
PRÉDIKÁTZIOK és ORÁTZIOK;

Mellyekkel

MÉLTÓSÁGOS R. SZ. B. GROF SZÉKI

TELEKI MIHÁLY Urnak,

Felséges KIRÁLY ASZSZONYUNK' Erdélyi Gubernialis
Tanács-Ur és Arany-Külsős Komornyik Hivének: Az Er-
délyi *Provincialis Exactoratus Praefes*ének: Hazánk' és
az ISTEN' Háza' Nagy Öfölopának, 's a' t.
Mint Édes Anyának:

Es MÉLTÓSÁGOS GROF BETHLENI

BETHLEN KLARA Aszszonynak,

Az ISTEN' Háza' Kegyes Dajkájának, 's a' t.
Mint Édes Anyának:

Ezen Szerelmes Gyermekek' Halálán indúlt Ke-
serüségek rajzoltatott és vigasztaltatott.

M. DCC. XLIV. Ézt.

K O L O S V Á R A T T,

Nyomt: SZATHMÁRI PAP SÁNDOR által, 1745. Ézt.

I. Mós. XXXVII. 34.

*Es meg-szaggatá Jákób az ő
maga ruháit, és gyász ru-
hába öltözvén siratá az ő Fi-
át Jó'sefet, sok ideig.*

Ezék. XLVII. 13.

Jó'sefe két rész legyen.

KNY-18-
00054

HAMAR FOLYO VILÁGI ÉLETNEK
VALÓSÁGOS HOSZSZÚSÁGA ,

Mellyet ,

NÉHAI MÉLTÓSÁGOS R. SZ. B.
SZÜLETETT GROF, SZÉKI

TELEKI JO'SEF
URFINAK ,

Minden Ditséreteket felül-múlo , és ezért
örök Emlekezetre méltó

P É L D Á J Á B A N :

Midőn a' Kolo'svári Reformáta Eklésiának Na-
gyobbik Templomában , e' Földön Utólso
Tiszteisége meg-adattatnék ;

Meg-keferedett Méltóságos Szüléinek és egész
Grófi Familiájának vígasztaltatásokra ,

EGYŰGŰ PREDIKATZIOVAL ,
elő-adott

SZATHMARI PAP 'SIGMOND.

*Ezer Hét-Éáz Negyven Negyedik Eftendőben ,
Sz. Jakab Havának Ötödik Napján.*

PÉLD. X. 27.

Az URnak Félelme hozzabbitja-meg a' Napokat.

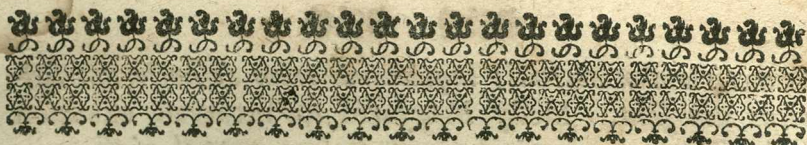
BÖLTSES. IV. 9.

*Az Embereknek Vénségek a' Böltsefség, és a' Vénség a'
Makula nélkül való Élet.*

SENEC. de BREV. VIT.

*Ne putes quenquam propter canos aut rugas diu vixisse;
non enim diu vixit, sed diu fuit.*

HALOTTI PRÉDIKÁTZIO, A' Világi Eletnek valóságos Hofzszúságáról.

A' Meg-keferedett Méltóságos Gróf Szüléktől
adatott Sz. LETZKE:

JOB. IX. 25, 26.

וימי קלו מני-דרך ברחו לא-דאו

טובה:

חלפו עם-אניות אבה כנשר

ימוש עלי-אכל:

Magyar Fordítás:

*Az én Napjaim gyorsabbak lőnek a' Pálya-futónál, ha-
mar el-futának, és e' Világi jobban nem lön rézek.
El-múlának mint a' könnyen folyó Hajók, és mint az
ételre repülő Sas-kefelyű.*

Ánom én mostan felette igen, Szómoru
Halotti Gyülekezet, Kedves Kerefityén
Hallgatóim! hogy midőn ama' Negyedik
Seculumnak kezdetében, Spanyol Ország-
nak *Eliberis* nevű Városában egyben-gyü-
lekezett Tudos Püspökök és Presbiterek, az Halot-
taknak temetségek felett régenten meg-gyujtatni fo-
kott Viaſz Gyertyákat, a' Kerefityének közzül ki-til-
tották, akkoron azok ellen az XXXIV-dik Canonban
illetén Törvényt irtanak: *Cereos per diem placuit in*

Cœmeterio non accendi; inquietandi enim defunctorum Spiritus non sunt. Melly Magyarúl fordítván ekképen fól: Tettfett, hogy a' temető helyen nappal viaf gyertyák ne gyujtassanak; mert a' meg-hóltaknak Lelkeiket meg-háborítani nem illik és nem kell. Bánom én ezt most, mondom, felette igen; mert midőn e' vastag gyászba borúlt szomorú *Theatrumot* meg-tekintvén, egyfelől ugyan ezembe jut a' régi Pogányoknak az a' szokások, melly szerént, ha nem mindenkor-is, de bizony midőn a' nagy méltóságú Uri Házakból valamely jó reménségű Ifjat az Halál ki-vágott, vagy a' mint ők inkább szeretik vala mondani,

Abstulit atra dies, et funere merfit acerbo, akkor annak Temetése égő Viaf Gyertyáknál vitezett végbe, annak jelentésére, hogy az olyanoknak Halálok olly *Acerbum Funus*, olly nagy Keserűség, mellynek látására még e' Földet meg-világosító Nap is erejében meg-fogyatkozik, hogy azt meg-gyujtatott Gyertyákkal segíteni kellefsék: más-felől pediglen meg-gondolom azt, Kitsoda lett légyen az, a' ki ez előttünk fekvő Koporsóba bé-zároltatott; igen hajlandó vólnék arra, hogy én-is e' mostani Temetési pompát égő Viaf Gyertyákkal meg-tiszteljem; de mivel ezt a' meg-említett *Eliberitanum Concilium* megtiltotta, még pedig illy kemény Sententziával, *ut Qui hæc non observaverint, arceantur ab Ecclesiæ Communione*, az az, hogy A' kik ezeket meg nem tartják, az Eklésziának kebeléből ki-rekeftessenek; azért én-is immár ezt tselekedni nem mérézlem. Es ha magamban viszáterek, vallyon ezzel mit-is használnék? Bizony ha ez által e' bóldogúl Ki-múltnak Mennyei ditsőségét akar-nám le-rajzolni, mellyet Lelkére nézve immár el-ért,

Testé-

Testére nézve pediglen amaz Utólso Napon el-vézen: nagyobb az, mint sem illy füstölgő és könnyen el-aluvó Gyertya-világgal egyben-hasonlíttathatnék, és azt ama' *Setétségben világoskodo Lámpás*, 2Pét. 1: 19. az ISTENnek Bezéde, fokkal hathatósabban ki-fejezte, tanítván hogy az *URban meg-bóltaknak*, Jelen. xiv. 13. Lelkeik ama' ditsőséges Városba fogadtatnak, melly *Nap és Hóld nélkül nem fűtölködik*, mivel azt az ISTENnek *Ditsősége meg-fényesítette*, és annak Szövétnéke a' *Bárány*. Jelen. xxi. 23. Testeik pediglen az Utólso Napon *rothadatlanságba és halhatatlanságba öltöztetnek*. 1Kór. xv. 54. hogy az ő ditsőségek olyan légyen mint a' Tsillagoknak ditsőségek. 1Kór. xv. 41. Ha pedig ekképen az ő Világi Életének hamar el-folyt rövidségét akarnám jelenteni; találom ennek-is a' Sz. Írásban fokkal fontosabb és gyönyörűséges vígáftalásokkal tellyes le-rajzolását, tudnillik ha a' Sz. Jóh Pátriárkával az ő képeben ekképen ézőlok: *Az én Napjaim gyorsábbak lőnek a' Pálya-futónál, hamar el-futának, és e' Világi jóban nem lőn réfek. El-múlának mint a' könnyen folyo Hájók, és mint az ételre repülő Sas-keselyű.* Jóh. ix. 25. 26. A' mint ez Igéket mostani Elmélkedésemnek fundamentomául Elöttetek mindjárt el-is olvastam.

Szólotta ez Igéket, Sz. H. ama' fokképen gyakoroltatott és végre Ditsóséggel meg-koronáztatott Békefséges-Türésnek igen eleven Példája, a' Sz. Jóh Pátriárka, midőn az ő reája ki-áradott keferüségnek nagyon fel-dagadott hajjai között süllyedezvén, és az ő Barátnak *ártalmas vígáftalásaiktól*, mint meg annyi lövöldözőknek mélyen iértő 's meg-sebhető nyilaiktól, keményen érdekeltevén, eddig el-folyt Életének semmiségét 's egy szem-pillantásban el-enyézett ditsóságát

fontos befezésekkel ki-fejezte. Mellyeket midön ez órában rövideden világosítani igyekezem, hogy e' gyázos Koporsóba, Világi Életének mosolygó tavaán, bé-állíttatott Néhai Méltóságos Széki TELEKI JO'SEF, R. SZ. B. Gróf Urfinak, utolsó Tízteségét meg-adhassam, és az ő Méltóságos Uri Szüléinek, régtől-fogván fenn-állo Grófi Familiájának, főt e' mi egész Hazánknak, 's ebben az ISTEN' Házának, Felöle mezföze repült, de már meg-hült 's a' porban ült Remén-ségét, keserü könyhúllatásokkal meg-síráthassam; óh vajha, az Elifáznak Jóhhoz mondott Szavai Szerént, *Jób. iv. 4.* az én ajakimnak bezedi az el-esendöt fel-emelnék, és a' meg-hajlott térdeket meg-erősíthetnék!

Nem tzelöm pediglen, Kerefztyének! hogy a' Jób Pátriárka e' Földön el-töltött életének Ideje 's Helyje felöl mostan Elöttetek értekezzem, vagy hogy azoknak Förfál hafogato vélekedéseikkel bibelödjem, kik az ő felöle e' Könyvben meg-iratott Historiát tsak merő azon elmés mesterséggel kézfíttetett *Comœdiává* vagyis *Parabolává* változtatják. Bizony midön a' Jóbot, nem tsak a' Sz. Jakab Apostol, *Lev. v. 11.* a' bölög véget nyert Békecséges-Türésnek világos Tükörévé téfi, hanem maga-is az ISTEN amaz három Férjfiak közzé fámlálja, kiknek tízta Szívöl Fármazott Könyörgéseik az Ő haragos Tsapásit e' Földnek színéről elfordíthatják, *Ezék. xiv. 13, 14.* én ugyan által nem érhetem mimódon leheffen, hogy még-is az ő vífelt dolgai a' valóságos Historiáknak laistromokból ki-rekeztessenek: ha fíntén e' vélekedésnek vagy első találója vagy igen vállas óltalmazója völt-is ama' nevezetes 'Sidó Mester, *qui primus nugari desuit*; ki a' 'Sidóknak sületlen költeményeiktől mások felett meg-tsömörlött.

Szál-

Szállok hát egyenesen a' Letzkének világosítására, kikeresvén I. Miről szóltott légyen e' bánatos Élvü Fejedelem, midön az ő életének *Napjait* emlegette? II. Minémü drágálatos Igazságokat jelengetett, midön azoknak nagy sebességgel lett el-múlásokat három tzipmeres Hasonlatosságoknak Élinek alatt festette 's képzelte?

I. *Az én életemnek Napjai gyorsabbak lőnek a' Pálya-futónál, 's a' t.* Így tézi világos de egyfēr'smind Éómoru példájokká maga világi életének hirtelen elenyészett bódogságát 's ditsőségét mind azoknak a' terhes befédeknek, mellyekre a' Letzkét meg-elözö 22-24. v-kben, az ő Éívében fel-gerjedett tűznek forro hevétől melegítettvén, már a' Kegyeségnek, zaboláját tsak alig Éenvedhető ajakait fel-nyitotta vala: állatván egyenesen, hogy ha Éintén a' kegyes és ártatlan életnek vagynak-is igen erős ígéretei, a' tsendes békeséggel és tellyes örömmel folyó napok felől, ő mindazonáltal maga körül épen ellenkezöt tapasztalni kényszerítettett, midön az ő *Napjai-is* nagy sebességgel *el-múltanak, el-futottanak, és a' jóban nem rékesültenek.* Ugy vagyon, igen Éokott, és már én előttem meg-jegyeztetett Éavok' járása a' régi időkben élt Sz. Embereknek az, hogy midön az Emberi Életnek tsak igen keskeny határok közzé Éoríttatott Rövidsége felől szóltottanak, akkor, az Éstendőknek és Hónapoknak nevezeteket el-mellözvén, többire tsak az ő *Napjaikról*, vagy a' Éónak Éoros értelme Éerént, az ő *Nappalaikról* emlekeztenek: mint látjuk, a' többi között, Sz. Dávidnak ama' Éavaiban, 'Sólt. xxxix. 6. *Imé egy tenyérnivé tetted az én Napjaimat, és az én időm semmi Te előtted.* és ísmét 'Sólt. cii. 12. *Az én Napjaim, vagy az én Nappalaim, hasonlatosok az el-banyatlott árnyékhoz, és én*
mint

mint a' fű meg-fáradtam. De ha immár e' szólásnak oka felől egy kevésbé forgalmatosabbban értekezünk, a' miben elméinket meg-nyugtassuk, nem könnyen lehetünk. Irja ugyan ama' régi Görög *Historicus*, az *Herodotus*, Egyiptom Földének egy igen nevezetes Királyja, *Mycerinus* felől, hogy midőn az ő példás kegyességét és az Országának igazgatásában való egyenességét az Istenek meg-fajnálván, nékie az *Oraculum* által azt izenték, hogy hat Eftendöknél tovább nem él, hanem azoknak el-folyások után bizonyoson meghal, ő akkor sok ezernyi-ezer Szövétnekeket készíttetvén, és azokat minden este meg-gyújtatván, azt tselekedte, hogy az ő egész Birodalmában, hat Eftendöknek el-folyások alatt, az Ejtőakák-is, mint a' Nappalok, fűnetlenül világoskodtanak: maga azonban, egész Királyi Udvarával, soha Ejtőaka nem aluván hanem pompás vendégségekben, vadászatokban és egyéb nappali foglalatosságokban mulatozván, és így magában azt alítván, hogy ha az ő-nékie engedtetett idő alatt az Ejtőakák-is Nappalokká változtatnak, tehát az *Oraculumtól* adatott hat Eftendök meg-meg annyival meg-faporodnak; és így az ő Halála nem hat, hanem tizenkét Eftendök után léfzen. Tudnillik, mert ő úgy itél vala, hogy az Embernek Élete rend szerént nem áll az Ejtőakákból hanem csak a' Nappalokból. De vallyon gondolhatjuk-e hát hogy a' régi Szentek-is az ő Eleteknek *Nappaikról* vagy *Nappalaikról* emlékezvén, ezzel az Egyiptomi Királlyal egyaránt vélekedtek? En ezt tellyességgel nem itélem. Emlekezik ama' Második *Seculumban* élt Tudós *Ireneus*-is, az ő Írásában, némelly elmés Emberekről, a' kik megjegyezvén, egy felől ugyan, hogy a' Sz. Írásban fel-

jegyez-

jegyztetett régi Patriárkák között tsak egy-is nem találtatik, kinek e' Földön el-töltött Élete az Ezer Eftendőket bé-töltötte volna, más felől pediglen, hogy 'Solt. xc. 4. világosan a' mondattatik, hogy Ezer Eftendő az ISTEN előtt tsak olyan *mint egy Nap*; innen azt hozták-ki, hogy tehát midön sem az Ádám, sem az ő utánna következett Patriárkák közzül senki tsak egy-is az Ezer Eftendőt bé nem töltötte, hanem anniak vége előtt mindnyájan meg-hóltanak: ez egy-átaljában a' végre lett, hogy így az ISTENnek ama' Fenyegetése, mellyben az Ádámnak ezt mondotta vala: *Valamelly Napon abból ejéndel, halál-nak halálával meg-halé.* 1 Mós. 11. 17. tökéletesen bé-telleyesednék: midön ekképen az Ádám, kilentz Ezer harmincz Eftendős korában, és így az Ezer Eftendőnek bé-töltése előtt, meg-halván, ISTEN előtt ugyan azon Napnak vége felé hólt-meg, a' melly Napnak kezdetében vétkezett vala; holott ellenben ha az Ádám az Ezer Eftendőt meg-haladta, és így az ISTENnek második Napjára fel-virradott volna, úgy az ő halála nem azon a' Napon esett volna, a' mellyen vétkezett vala. Vallyon hát azt mondjuk-e, hogy a' régi Szentek-is, ugyan e' dolognak néminémü emlekezetére, az ő Világi Életeknek nem Eftendeikről hanem tsak Napjaikról emlekeztek? Nem tetzik ez is. Azon kívül ugyanis, hogy ha Eintén a' Szent Linéán lévő Patriárkák közzül senki Ezer Eftendőket nem élt-is, ugyan ez mindazonáltal a' Kainnak maradéki felől épen olly bizonynyal nem mondattathatik; kivált midön tudjuk, hogy ama' régi *Geographus*, a' *Strabo*, és a' *Termézetnek* ama' belső Tanátsofa, a' *Plinius*, emlekeznek ollyatén Ézer

ki Tartományról, a' mellynek lakosai gyakorta az Ezer Eftendőt egészen bé-töltötték, a' mikor-is of-tán, életekkel meg-elégedvén, egy magas Kö-fálnak tetejéről önként az halálra le-föktenek. Bizony mid-
dön a' Mó'ses, 'Sólt. xc. 4. azt tanította, hogy Ezer Eftendő az ISTEN előtt olyan mint egy Nap: fek-
szik az alatt sokkal fontosabb és mélyebben el-rejte-
tett Titok, melly talám soha világosságra sem jött
vólna, ha a' Sz. Péter Apostol azt minékünk fel nem
fejtette vólna, midön 2Lev. 111. 8. ekképen szólt:
*Ez egy dolognak pedig ne légyetek tudatlan, Szerelme-
sim, hogy egy Nap az URnál olyan mint Ezer Eften-
dő, és Ezer Eftendő olyan mint egy Nap.* Mert ha fin-
tén e' befédeket sokan csak arra magyarázták-is,
hogy az ISTENnek kezdet és vég nélkül való Ele-
tére nézve Ezer Eftendőnek el-folyása-is fintén csak
olly rövid idő, mint egy közönséges Napnak el-mú-
lása; mivel mindazonáltal ez olly közönséges és min-
denek előtt nyilván való Igazság, mellyet soha sen-
ki kétségbe nem hozott 's nem-is hozhat, a' ki csak
az ISTENnek Örökkévalósága felől józanon gondol-
kozik: én ugyan által nem érthetem miért kellett
vólna ezt a' Sz. Péter Apostolnak, mint valami mély-
séges és fokot nyomó Igazságot, illyetén hathatós
elő-járo befédekkel elő-adni: *Ez egy dolognak pedig
ne légyetek tudatlan, Szerelmesim!* Sőt midön az Apos-
tol nem csak azt mondotta, hogy *Ezer Eftendő olyan
ISTEN előtt mint egy Nap*, hanem azt-is, *hogy egy Nap
olyan mint Ezer Eftendő*: melly a' meg-említett ma-
gyarázat férent, az elsővel épen ellenkezik; kön-
nyen akárki által-értheti, hogy ezekben a' befédekben
nem az Eftendőknek vagy Napoknak az ISTEN'
Örök-

Örökkévalóságával egybe-vettetett rövidségek vagy
hozzúságok, hanem más nagyobb Titok taníttatott.
Tudnillik, hogy midőn a' mindeneket böltsen tsele-
kedő ISTEN, e' látható nagy Világnak roppant al-
kotványát, sem több sem kevesebb, hanem épen Hat
Napoknak el-folyások alatt teremttette, az Hetedik Na-
pon pedig meg-nyugodott, azt egy-átaljában, talám
több egyéb ISTENnél tudva lévő okok között, azért
tselekedte, mert azoknak az Hét Napoknak minde-
nike az Isteni bölts Tanátsban olyan vala, mint E-
zer Eftendő: hogy miképen a' Teremtésnek mun-
kája Hat Napokon el-végeztetvén, az Hetedik Nap
vala a' Nyugodalomnak napja, ugy minekutánna ez
egész Világnak Fenn-állása Hat Ezer Eftendőket bé-
töltene, azután lenne ama' valóságos Nyugodalom-
nak Hetedik titkos Napja, ugmint amaz útolsó E-
zer Eftendő, mellyben ama' Menyből le-állo An-
gyal, kinél vagy on a' Mélységnek kúltsa, ama' régi
Kígyót az Ördögöt vas lántzal meg-kötözi, és a' mély-
ségbe bé-rekeftvén felül rajta meg-petsétli, hogy töb-
bé a' Népeket el ne tsalja, hanem a' Szentek uralkod-
janak a' KRISTUSsal *Ezer Eftendeig*. A' mint ezeket
a' Titok láto Sz. János Apostol világoson meg-jöven-
dölte *Jelen. xx. 1,-4.* Es a' melly Tudománynak igaz-
sága, a' mint már régen a' fenezesebb 'Sidó Dokto-
roknak Irásaikba nem másunnan hanem a' Régieknek
Catechesisekből fázalmazott, ugy a' Kereftyéneknek-is
a' Sz. Péter Apostoltól világoson által adatott, hogy
senki-is azt, igaz okon, kétségbe ne hozhassa. Ki-
vált minekutánna, amaz igaz Reformata Eklé'fia fé-
lesen ki-terjedett Egének egyik Első Nagyságu fényes
Tsillaga, az Idösb *Campegius Vitringa*, ellene mond-

hatatlanul meg-mútatta, hogy azok az Ezer Eftendők, mellyeknek bódogságokat Sz. János Apostol a' mindjárt meg- említett helyen le-rajzolta, sem a' *Constantinus M.* Római Első Keresztény Imperatornak, sem pedig ama' ditsőséges *Reformation*nak idejében el nem kezdettek, hanem még egészen hátra vagynak, és tellyes erőben elő-állanak, midőn e' Világnak Országai lésnek a' mi URunkéi és az ő Krisztusáéi, Ki mind örökön-örökké uralkodik. Jelen. XI. 15. És végye-is bátor akárki elméjére, egy felől ugyan, hogy e' Világnak Fenn-állása már az Hatodik Ezernek Eftén vége felé vagyon, más felől pediglen, hogy azok a' dolgok, mellyek amaz utolsó Ezer Eftendőt, a' Prófétziák szerint, meg-előzik, már nagyobb részben bé-telleyesdedtek, főt hogy e' Világnak minden állapotja tsak-nem az also zavaros seprejére állott: hogy a' Politiából az Igazság és az Egyenefség, az Ekléziából az Hit és a' Szeretet ki-bújdofott: és hogy e' Világnak, bizony Európának, minden Orzága Fegyvert és Hadat kiáltott, egyik a' másik ellen támadott; ugy vélem semmiképen nem alíthatja, hogy e' Világ még az Hetedik Ezer Eftendőt-is tsak ugyan e' mostani veszettségének állapotjában fogja el-tölteni, hanem inkább megengedi azt, hogy e' mostan folyó Hatodik Ezer bé-telvén, ha talám nem mindjárt-is, de kétség nélkül az Hetedik Ezernek kezdetében fel-virrad e' Világnak és az Anyafentegyháznak Hetedik Titkos Napja és Szombatja.

De talám mind ezekre kelletténél tovább-is kiterjeszkedém, Sz. H. Térjünk vissza azért a' dologra. Melly felől, mind ezek után, nekem egyenesen a' tetszik, hogy midőn a' régi Szentek az ő Világi Életeknek

nek nem Eftendeiket hanem inkább Napjaikat vagy Nappalaikat emlegették, azzal, (1.) ugyan, azt tanították, hogy ha Eintén az Halando Embernek Világi Elete olykor sok Eftendökre ki-terjed-is, valójában mindazonáltal tsak olyan mint egy rövid Napnak vagy Nappalnak el-múlása, hasonlatos lévén a' Fűhöz, a' melly reggel virágzik, és estvére el-változik. Solt. xc. 5, 6. vagy pedig ama' Tengerék mellett teremni fokott Férgetskéhez, melly mivel a' felkelő Nappal együtt kúletik, annak el-enyészésével együtt pedig meg-hal; azért Görögül *Ephemerának*, Deakul pedig *Diarianak* neveztetik. Tudnillik midön az Ember' Eletének egész ideje három szakaszból áll, úgy mint, a' melly el-múlt: a' melly jelen vagy: és a' melly még jövendő; és ezek közzül sem az, a' melly el-múlt, sem az, a' melly még jövendő, az ő birodalmában nintsen, a' pedig a' melly jelen vagy, leg-élelesebben is többet egy Napnál magába bé nem foglal; azért az Embernek Elete valósággal-is tsak egy Napból áll. Az honnan már régen ama' sokakban bölts Pogány Filosofus, a' *Seneca*, igen helyesen mondotta vala: *Quo spectas, quo te extendis? omnia quae ventura sunt, in incerto jacent: protinus vive.* az-az, *Hová nézsz, hová terjeszted ki reménségedet? mind azok, a' mellyek jövenők, bizonytalanok: máj napon élj.* Oh melly sokaknak gyakorta el-mondhatná amaz halottak közzül jött ál-ortzás Sámuel: *Te, és a' te fiaid holnap én velem léfnek.* 1Sám. xxviii. 19. És oh melly sokszor bé-telik a' Poétanak ama' mondása: *Quem dies viatit veniens superbum, hunc dies viatit fugiens jacentem.* A' Nap kit felkelvén talált virágzásban, azt majd el-enyészvén bagyta koporsóban. De (2.) midön a' régiek az ő Eleteknek

hamar el-folyt 's el-enyészett Napjaikról emlekeztek, ki-fejezték azzal igen fépen az ő Világi minden ditsőségeknek 's bődögságoknak egy szem-pillantásban el-múlo semmiségét: figyelmeztvén egyenesen ama' Napkeleti Népeknél igen közönséges szólásnak formájára, melly szerént, a' miképen a' siralmas gyáznak és a' fonnyasztó bánatnak állapotját *setét Ejtékának*; ugy ellenben a' mosolygo örömmek és vidám szerentsének idejét *világoskodo Nappalnak* nevezeti alatt jelentették. De a' mellyet mostan bővebben nem világositok.

II. Szálljunk-átal inkább Fel-tételünknek második ágára, és lássuk-meg minémü gyönyöröséges Igazságokat tanított a' Sz. Jóh Patriárka, midön az ő Napjainak sebessen lett el-múlásokat három tziimeres Hasonlatoságoknak színek alatt festette 's képzelte, ezt mondván: Az én napjaim gyorsabbak lönnek a' *Pályafutónál*: el-múlának mint a' könnyen-folyó Hajok, és mint az ételre repülő Sas-keselyű? *Vivere tota vita discendum est, quia nullius rei difficilior Scientia*. Szükség hogy az Ember egész életében élni tanuljon, mert nintsen ennél nehezebb Tudomány. Igy tanít amaz híres Pogány Filozofus a' *Seneca*, az Emberi Életnek Rövidségéről irott arany betűkre méltó Könyvében. Mellyet a' Sz. Írásban szölo Szent Lélek-is igen világosan előnkbe adott, midön semmit-is olly fok és gyönyöröséges Hasonlatoságokban nem rajzoltatott mint az Ember Életének hamar el-múlo bődögságát 's ditsőségét. Mind ezeket pediglen mint egy rövid Summába szörította a' Sz. Jóh Patriárka, midön e' látható Világnak három nevezetesebb részeit, vagy, a' mint a' Régiek szeretik vala szölni, az három *Elementumokat*, elméjének szemeivel el-járván, valamellyeket azok-

azokban leg-nagyobb sebességgel járóknak talált, mind azokkal ez Életnek el-futo boldogságát egybe vetette. Ugyanis mi lehet gyorsabb e' *Földön* mint a' Pálya-futo: a' *Vizekben* mint a' könnyen-folyo Hajo: a' *Levegő Égben* pediglen mint a' repülő Sas-kefelyü? De vallyon nem fűkség felett való fő-zaporítás-é ez, midőn a' Jób Patriárka ez egy és magában-is igen világos igazságnak ki-fejezésére, egy Hasonlatossággal meg nem elégzik, hanem mint egy fáradságos munkával az Eget, a' Földet és a' Tengeret bé-kerüli? Nem vélem ezt, Kerefzyének! Sőt talállok én ebben igen szép és meg-tartásra méltó dolgokat. Tudnillik (1.) vala a' Jób Patriárka igen nagy *Philosophus*, ez egész Világban zemléltethető minden dolgoknak szerény és értelmes vi'ssgálója; melly szerént midőn ez ő tanításában az Eget, a' Földet és a' Tengert befoglalta, tanította igen szépen, hogy miképen az Ember valósággal nem egyéb hanem e' Világnak Rövid Summája, vagy, a' mint *Olympiodorus* mondotta, *Μικρός Κόσμος*, Kitsiny Világ: ugymint a' kinek *Teste* az három meg-említett *Elementumokat*, mint egy valóságos *Machina Hydraulico-Pneumatica*, magában foglalja; ugy ellenben e' láthato Világ-is valósággal nem egyéb hanem egy nagy Könyv, mellynek három Levelei vagynak, ugymint az Ég, a' Föld és a' Tenger: mellyek közzül mindeniken az Ember a' maga Életének 's Világi Ditsőségeinek hamar el-múlo semmiségét világosan olvashatja. De (2.) vala a' Jób Patriárka egyfzer'smind igen nagy *Theologus*, az Idveségnek titkaiban jártas és példás Kegyefségü Kent Ember is; melly szerént midőn az ő Életének hirtelen el-enyészett ditsőségét illy három válaftott Hasonlatossá-

toságokban rajzolta, nézett kétség nélkül arra, hogy ezek meg-meg annyi világos Tükörök légyenek, melyek az örök Boldogságra törekedő Léleknek *mind* Világi Ditsőségének semmiségét, *mind* pedig a' valóságos vígasztalásoknak állandó Kút-fejeit nyilván ki-mutassák. Mellyet előre tsak fel-téven, lássuk azokat rendel rövideden. *Első* Hasonlatosságát találja a' Földön, mint annak közelebb való lakosa, midőn, a' mi Magyar Fordításunk szerént, Pálya-futóról emlékeznek: *Az én Napjam*, úgy mond, *gyorsabbak lőnek a' Pálya-futónál*. Tudva vagyon mindeneknél, kik a' Régieknek szokásaikban vagy tsak valamennyire jártasok-is, hogy a' Pálya futás a' régi Görögöknél vala olly közönséges Innepi Játéknak neve, mellyben, az arra rendeltetett sík mezőben, bizonyos személyek nagy sebességgel furottanak, és a' ki a' fel-tett Tzélrt hamarabb el-érhette, az, az ottan fel-függeztetett Zöldelő Koronát el nyerte, és mint győzedelmes, az egész néptől ditséretet érdemlett. Mellyet hogy ha a' Jób Patriárka már az ő idejében szemében viselhetett; kétség nélkül ez Első Hasonlatosságban nem egyebet tanított, hanem a' mit annakutánna a' Sz. Pál Apostol az ő Levelében világosabban ki-magyarázott, tudnilik hogy az Embernek Világi Élete merő azon Pálya futás, mellyben *noha mindnyájan futnak*, de amaz utolsó Tzélhál, az Halál kapujánál, fel-függeztetett *Ditsőségnek zöldelő Koronáját* bizony tsak azok vészik-el, kik e' Világnak minden terbét le-vetkezvén, az ő elejekbe adatott Tzélrt nagy állbatatossággal ki-futják, és a' bűnök ellen *mind a' végig tusakodnak*, nézvén az *Hitnek Fejedelmére és El-végezőjére a' Jészusra*: *ki az ő eleibe tétetett örömnök kedvéért szenvedett keresztet*, a' gyalázatot

meg-

meg-utálván. 1 Kór. ix. 24. 'Sid. xii. 1, 2, 4. Ezt pedig annyival inkább, hogy a' Pogányok között-is ez a' Pálya-futásnak Játékja, valósággal nem egyéb vala, hanem az Ember' Életének igen világos le-rajzolása: midőn ugyanis annak *Első* Törvénye a' vala, hogy a' Pálya-futók mindenkor Nap-kelet felől Nap-nyéféltre fussanak: vallyon az mit tanított egyebet hanem azt, hogy az Embernek e' Világon engedtetett egész ideje nem egyéb hanem az Életnek Nap-keleti pontjáról az Halálnak Nap-nyéféti házára való sebes által-menetel? *Másodszor* midőn a' Pálya-futo *Emélyek* mezitelen vóltanak; vallyon az mit mutatott hanem azt, a' mit a' Jób Patriárka mondott: *Mezitelen jöttem az én anyámnak méhéből, és mezitelen térek oda?* Jób. i. 21. És midőn *harmadszor* a' Pálya-futo helynek külföbétől fogva fíntén az utólso Tzélíig nem valami tekervényes hanem az egyenes lineával meg-egyező út vólt: vallyon a' mit jelentett egyebet hanem azt, hogy miként, a' *Mathematicusok*nak tanítások *Érént*, *Linea recta est omnium brevissima*: Az egyenes Linea leg-rövidebb; ugy az Ember' Életének kezdetétől annak végéig *via est omnium brevissima*: leg-rövidebb út vagon? De hogy ki-mondjam a' mi elmémen vagon, nem hihetem én, Kerefétyének! hogy ez a' Görögöknél gyakoroltatott Pálya-futásnak Játékja, már a' Jób Patriárka idejében, ki leg-alább-is a' Mó'fesnél idébb nem élt, vagy az Arabiában, vagy a' Napkeleti egyéb Tartományokban olly esméretes lett volna, hogy a' Jób Patriárka e' Évaiban arra figyelmzethetett volna; inellyre nézve inkább ugy itélek, hogy ha fíntén a' mi Fordítunk ezekben Pálya-futórol emlekezett-is, a' 'Sidó Betüben lévő Éó mindazonáltal, a' maga tulajdon ere-

ereje Szerént, tézen akárminémü sebes gyorsasággal járo Követet avagy Postát, kivált minémüek Éoktanak lenni azok, a' kiknek Éájokban valami örvendetes Hirmondás vagyon: mellyeket a' Böltesség' Könyvének Irója *Hirtelen el-múlándó Követeknek nevezett*. Bölt. v. 9. és a' minémü vala az, a' mellyről a' régiek emlekeznek, hogy midön az Athenasbéliek a' Persákon amaz hires Marathoniai mezőben győzedelmeskedtenek, akkor annak örvendetes hírét egy Követ az Athenás Városába nagy sebességgel meg-vívén, mihelyen a' Tanáts előtt ezt mondotta: *Μεγα χαίρετε νικώμεν*. *Örüljeteek erősen; mert győzedelmet vettünk!* leg-ottan azon órában meg-hólt. Melly Szerént annakokáért ez első Hasonlatoságnak Éíne alatt festetett igen Éépen ez az igazság: hogy ha Éíntén valaki e' Földön el-töltött Életének napjaiban az ideig tartó Bóldogságnak olly nagy divatjában vólt-is, hogy a' Világi Jóknak öröm-mondo Postái nála egymást nyomban követték-is; midön mindazonáltal azok egy summában hirtelen el-enyéznek, akkor azoknak még tsak emlekeztek-is annyira el-véz, hogy azokban a' Lélek magának semmi örömet ne lelheffen.

De siefsünk a' *Második és Harmadik* Hasonlatoságokra, mellyeket az 26-dik É-ben öfve-kötött: *El-múlának mint a' könnyen folyo Hajok, és mint az ételve repülő Sas-keselyű*. Fáraztotta sok ideig ez Igéknek világosításokban a' Sz. I. Magyarázóknak elméjeket az a' 'Sido Éó, mellyel az Hajoknak minémüéseket a' Jób Patriárka ki-fejezte, midön annak külömböző magyarázatja Szerént, némelleyek *Kivánatos*, némelleyek *Kereskedő*, némelleyek pediglen *Tengeri tüzes Tolvajoknak Hajóikról* gondolkoztanak: míg nem ez előtt néhány

hány ezrendökkel, egy Tüdos Ember világosan meg-
mütatta, hogy miként ez a' 'Sidó fő: אברהם *Ebbe*, a'
régi Napkeletieknél tulajdon nevek azoknak a' temér-
dek Nád-fálaknak, melyekből az Egyiptombéliek és
a' régi Szeretsenek az ő könnyen járo Hajojikat ké-
fítették, és a' melyeknek hártýáikból az Egyiptomi
Papiros-is főkott vala tsináltatni; ugy a' Jób Patriár-
ka ezzel a' főval ki-fejezte a' Régieknek Nádból a-
vagy Papirosbol tsináltt könnyü Hajojikat, Lásd *Esa.*
xviii. 2. Mellyet midön én-is egézen helyben-hagyok,
innen ugy itélek, hogy miképen a' B. Salamon, *Péld.*
xxx. 18, 19. elő-fámlálván ama' négy titkos dolgokat,
mellyek felöl azt mondja, hogy azok ő töle el-rejtet-
tek, ugyan azok közzé írja az *Hajonak-is nyomát a'*
Tengerben, és a' *Sas-keselyűnek útát az Égben*: a' töb-
bi között azért, mert az hol azok egyfzer el-mennek,
ott magok után semmi nyomokat nem hagyják; ugy
a' Jób Patriárka-is ugyan ezen hasonlatosságokkal él-
vén, közelebbről azt tanította, hogy minekutánna az
ő Világi Bóldogságának tellyes fénnnyel mosolygo nap-
jai el-enyésztenek, azoknak immár az ő elméjében
tsak leg-kisfebb nyomok-is nintsen, hogy azokra fi-
gyelmezvén, azokban magának vigasztalást találhatna.
Olyanok azok, hogy a' Bóltsefség' Könyvének fázai-
val éljek, *Mint a' viznek habjain el-menő Hajo*, melly
mikor el-méggen, nem találthatik-meg az ő nyomdoka.
Vagy mint az égen el-repülő Madár, melly az ő fár-
nyának tsattogásával a' lágy eget megháborítván, ugy
méggen-el, hogy az ő el-menésének semmi nyoma nem ta-
lálthatik. Bölts. v. 10, 11. Egyiptomnak igen neveze-
tes Királynéja, *Cleopatra* felöl olvassuk, hogy midön
az ő kerelmébe bé-merült *Antonius* az *Augustussal*
C 2
valo

valo ütközetre, a' Tengeren *Epirus*ba kiserthe volna, akkor, hogy az ő ditsőségének fényességét mindenekkel tsudáltassa, olly igen drága kézületű Hajoba ült, mellynek oldal-defkái Elefant tetemből, Éárnyai vagy vitorlái Arannyal Éözt Bársonyból, Kormánya Ezüstből, Kötelei Selyemből vóltanak, és a' mellynek közepette, vont Arany Sátor alatt, maga mint egy Isten-AÉföny, drága Kövekkel ragyogo nyofolyában feküvén, körülötte a' sok rzifra Leányok, mint megannyi Tengeri Nimfák: némelleyek mu'fikáltak, némelleyek jó illatu füstöt tsináltak, némelleyek pedigen ö-reája gyengén lengedező Éellöt botsátottanak. De kevés ideig tartó vala ez a' Ditsőség; ugyanis másod napon *Augustustól* meg-győzettetvén Egyiptomba víÉÉa Éalada, és kevés idő múlva fogságba esvén, midön ez ő illy ditsőséges de már el-enyéÉett hajókázásában-is magának semmi vigasztalást nem találta, maga tulajdon kebelébe Aspis Kígyót botsáta, és annak mérges harapásával életét önként el-fogyatá. Oh balgatag Kevélységnek Éelétöl fel-puffadt világi minden ditsőségnek eleven képe! Légyen bátor valaki a' mosolygo Éerentsének Éintén olly kebelébe neveltett kedves fia vagy leánya, mint a' *Cleopatra*; de tsak egy könnyen folyó Hajoban vagon minden boldogsága: melly mivel nem valami erős köÉikla fundamentomon, hanem tsak az állhatatlan vizeknek hajjai között lábbago Ház; azért mihelyt a' kiseretteknek síkólto Éél-veÉei reá rohannak, azoktól annyira el-nyelettetik, hogy a' ki minden örömét tsak abban helyhezteni vala, már annak tsak nyomát-is nem láthatván, és abban magának vigasztalást nem találhatván, végre ama' Pokolbéli Aspis Kígyónak marta-lékja

lékja lézen, és annak mérges harapása által megölettetik.

De jól tudom mitsoda nehézség tünék-bé fíveitekbe. Ez-é hát, azt kérditek, egy aránt mind azoknak forfok, valakik a' Jób Patriárkával együtt, az igaz Kegyességnek gyakorlása mellett, Világ fzerént-is fok ideig tsendes és örömmel folyo napokat fámllaltak; hogy mihelyt azoktól vagy egy vagy más keserüségek által meg-fosztatnak, leg-ottan a' keserü bánatoknak mélységes Tengerébe annyira bé-süllyedjenek, hogy a' valóságos Vigasztalásnak még tsak egy darab défkájára-is fel nem kaphatván, abból soha ki ne evezhessenek? En pedig, Sz. H. felette igen örvendek azon, hogy ez a' nehézség már a' Ti elméitekben-is meg-fordúla: midön ebből igen nagy reménséget vézek, hogy a' mit én a' Jób Patriárkának ezen favaiban gondos elmélkedésem után fel-tá-láltam, és már oda feljebb rövideden jelentettem, Ti-is azt önként bé-véfiték. Tudnillik ez a' Jób Patriárkának nyelvét és elméjét igazgato ISTEN LELKÉNEK tsudálatos böltésége, hogy midön e' Világi Eletnek tsalárd és hamar el-múlo Ditsöségét olly kiválasztott Hasonlatosságokban mütogatja, azok egy-fér'smind ollyak légyenek, mellyek ugyan újjal mütatják azokat a' dolgokat, mellyek a' valóságos Kegyességnek követőit hathatóson meg-vigasztalhatják, valahányfór az ő ideig tarto örömöktől meg-fosztatnak, és abból indúlt reménségekben meg-tsalatnak. Mellyet én immár, hogy fokakra ki ne terjedjek, tsak három fzóval tézek elötökbe. Kesereg vala tudnillik (1.) a' Sz. Jób azon, hogy az ő Életének vidám napjai olly hirtelenséggel el-múltanak, mint az

az ideig tarto örömnnek Hir-mondója, ki mihelyt magát meg-mútatta, azonnal ismét el-enyészett. De nem fojtá-meg ötet e' dolognak keserősége; mert ugyan ez egyfesz'mind e'zbe juttatá azt, hogy már az ő fivébe bé vagyon iratva amaz igaz Evangyéliom, ama' valóságos örömnnek Hir-mondása: hogy ő-néki ISTENNél Gőele, Meg-váltója vagyon, a' ki mivelhogy él, sőt ugyan merő azon Élet, és az Életnek Kút-fője, Sőt. xxxvi. 10. azért amaz utolsó napon a' por feliben áll, és azt tselekezi, hogy ő az ő Testéből az ISTENT meg-láthassa. Jóh. xix. 25, 26. Sőt ugyan ebből meg-emlekezik vala arról, hogy már ő-nála-is meg-fordúlt amaz öröm-mondo Követ, az ISTEN' a-karatjának ezer közzül egy Tolmátsa, ki ő-rajta könyörülvén, felőle ezt mondotta: Szabadítsd-meg ötet, ne fálljon a' verembe, találtam Váltásnak árrát. Jóh. xxxiii. 23, 24. (2.) Siratja vala a' Jóh Patriárka hogy az ő kedves napjai fíntén olly sebessen el-folytanak mint a' könnyen folyo Papiros Hajok. Nem nyeleték-el mindazonáltal e' fíralomnak mélységes örvényeitől-is; mert ugyan ez. Hajonak nevezete ötet világoson arra emlekeztette, hogy ha fíntén az ő egész Élete olly veszedelmes Tengeren való hajokázás-is, melly az Élet' Kevélységének ki-tetző Közfálival: a' Test' kívánságinak feneketlen Örvényivel: és a' Szemek' Bujálkodásnak irtózatos Tsudáival, 1Ján. ii. 16. mindenfelé rakva vagyon, és a' mellyen ha mikor a' kifirteteteknek kémenyen zúgo fél-vezei és a' rágalmazó Nyelveknek Meny-dörgélei meg-fűnnek, akkor az hívságos Gyönyörűségeknek hangitsáló Sirenei olly t alárd notákat énekelnek, hogy ha valaki azok előtt füleit, Ulysses modjára, bé nem dugja, az a' Bűnnek halalkozo

hozo álmától kétség nélkül el-borítassék; vagyon mindazonáltal nékie olly *Hajos-Mestere*, ki a' *sok vi-
zeknek zugáfolnál és a' Tengernek habjainál erősebb lé-
vén*, 'Sólt. XCIII. 4. mihelyt a' feleket meg-dorgál-
ja, azok leg-ottan meg-tsenedesednek: *Mát. VIII. 26.*
'Sólt. CVII. 26, 29, 30. és a' ki ö-véle azon egy Ha-
joban ülven, ötet sokkal igazábban bíztathatja azzal,
a' mivel régenten *Julius Caesar* az ö Hajosát bátori-
totta ezt mondván: *Quid times? Casarem vehis!* Efé-
be jut vala ugyan ebből az, hogy ha olykor ez ö
Hajokázásában az egyenes úttól el-távozni kényszerit-
tetik-is, nála vagyon mindazonáltal az ISTEN' *Befé-
Compassusa* vagy *Mágnese*, *Jób. VI. 10.* melly az ö
Lábainak Szövétnéke, 'Sólt. CXIX. 105. És ha olykor a'
tsendes nyugodalomnak rév-partjára fok ideig ki nem
köthet-is, nála vagyon mindazonáltal az élő *Remén-
ségnek bátorságos és erős Vas-matskája*, melly bé-mégyen
*mind azokig, mellyek ama' kéz nélkül tsináltt Szentse-
ges Helynek kárpitján belől vagynak*; 'Sid. VI. 18, 19.
és a' mellynek ki-metfzett képére, ama' *Sabaudiai*
Hertzeggel együtt, méltán ezt írhatni: *Non rabies
mineque Ponti.* Végezetre (3.) könyvező *femekkel*
femléli vala a' *Kegyes Jób*, hogy világi minden di-
tsősége 's boldogsága olly sebes *féárnyakon* el-repüle,
mellyek az *ételre repülő Sas-keselyűnek* sebességét-is fe-
lül múlják. De találá ebben-is magának vigasztalást,
midőn ugyan ezen *Sas-keselyűnek Emblemája* ötet ar-
ra tanította, hogy ha *Éintén e' Világnak* minden ja-
vai merő azon *semmik*, és azoknak ollyan *féárnyok va-
gyon-is mint a' Sas-keselyűnek*. Péld. XXIII. 5. valakik
mindazonáltal, a' *Sas-keselyűnek* módjok *kerént*, az
ö *féfkeket*, nem az *alaton földön*, hanem a' *magas
helye.*

*belyeken rakják, és a' fel-emelkedett közikláknak basadé-
kiban mulatoznak, Job. xxxix. 30, 31. az az, a' kik
az ő tulajdon és állandó helyeket 's nyugodalmokat
ama' Mennyei Jerusálemben keresik, 'Sid. xi. 16. és
Hit által amaz örökkévaló Köziklának, 5 Móf. xxxii. 4.
a' Krisztusnak, basadé-
kiban, Enek. ii. 14. laknak: azok
a' nyomoruságok közzül ki-repülnek, Jób. xi. 17. és
minekutánna ama' Földi Ádámnak meg-vénült ábrá-
zatját le-vetkezik, azután a' Mennyei Ádámnak ábrá-
zatja szerént, 1 Kór. xv. 49. mint a' Sas-keselyűk meg-
iffittatnak. 'Sólt. ciii. 5. Es ezek azok, mellyek a'
Sz. Jóbot, mint igen nagy Theologust, ez három vá-
lasztott Hasonlatosságoknak öfve-foglaltatásokra fel-in-
dithatták. Mi most mind ezekből tanuljuk-meg ezt a'*

T U D O M Á N Y T:

*Légyen rövid bár magában, az ISTEN' Kegyelme-
re fel vétetett, és az örök Életnek reménségére el-petsé-
tetett Embernek világi Élete; de még-is sokkal hosszabb
az, az Hitetleneknek leg hosszabb és leg-több Eftendőkre
ki terjedett Életeknél.*

Foly e' Tudománynak igazsága egyenesen a'
Letzkéből, annak elő-adott Magyarázatja szerént. Si-
ratja tudnillik a' Kegyes Jób, keserves könyhúllatás-
fal, az ő Napjainak sebefséggel lett el-enyézéseket;
de midőn annak ki-fejezésére, e' nagy Világot el-jár-
ván, olly Hasonlatosságokat hoz elő, mellyek egy-
szer'smind a' valóságos vigasztalásoknak meg-meg an-
nyi ki-folo Kút-fejei: tanítja világoson, hogy ha lin-
tén az ő Élete, magában tsak igen rövid és hamar
el-múlo vólt-is, abban mindazonáltal az igaz és örök-
ké tarto Eletnek valóságos kezdete magát nyilván-
ki-

ki-jelentette: melly midön az Hitetlenekben nem talál-
laltatik, ugymint a' kik *élvén-is meg-bóltanak*, 1 Tim.
v. 6. innen a' Tunománynak igazsága fépen ki-kere-
kedik.

És ugyan ezt tanítja, az én ítéletem Szerént a'
Bólt Salamon-is Péld. x. 27. *Az URnak Félelme hosz-
sabbítja-meg a' Napokat; az istenteleneknek pedig Eftend-
dei meg rövidülnek.* Midön ugyanis ez Igékben az Is-
tenfélőknek *Napok*, az Istenteleneknek pedig Eftend-
ők tulajdonittatnak, úgy mindazonáltal hogy ama-
zok *hoszszaknak*, ezek pedig *rövideknek* mondattassa-
nak; kétség kívül a' B. Salomonnak ez az értelme:
hogy ha az Istenfélő Embernek világi Élete, magá-
ban gondoltatván, annyival rövidebb-is az hitetlennek
Életénél, mennyivel rövidebb egy Nap egy Eftend-
dönél, az URnak Félelme mindazonáltal azt ennél
sokkal hoszabbá teszi. Melly nagy *Paradoxum*-
nak mitsoda légyen fundamentoma, le-tézi a' 28-dik
vben *Mert az Igazsáknak reménségek öröm, az istentele-
neknek pedig váraozások el-véfe.* Tudnillik ha tsak egy
Napot él-is az, a' kinek fívében amaz örökké tarto
örömmek reménsége meg-gyökerezett: hoszsu Élet az;
de a' kiknek váraozások tsak a' veszendő dolgokban
vagyon, azoknak sok Eftendős Életek-is tsak igen rö-
vid. Ide hozom én azt-is a' mi vagyon Esa. LXV. 20.
*A' fáz Eftendős Gyermek meg-hal, és a' fáz Eftendős
bűnös meg átkoztatik.* értvén a' fáz eftendős Gyermek-
ken a' hitetleneket, kik ha talám fáz eftendőket él-
tenek-is, valójában mindazonáltal olly rövid életűek
mint a' minap fűletett Gyermek. Ha fíntén ezeket
mások másképen magyarázzák-is; de a' mellyet én
mostan nem vitatok. Bizony ha ama' Pogány Filoso-
fus a'

fus a' *Seneca*, tsak az egy 'Termézet' világánál annyira mehetett, hogy már régen ezt mondotta: *Ne putes quenquam propter canos aut rugas diu vixisse; non enim ille diu vixit, sed diu fuit.* az az, *Ne tarts senkit* őf bajaért vagy rántzos országáért hosszú életűnek; mert az nem sokáig élt, hanem tsak sokáig volt. Mennyivel inkább az ISTEN' Bezáradék világánál elmondhatjuk, hogy nem az Éztendőknek sokságában hanem a' Kegyetségnek gyakorlásában áll az Életnek valóságos Hosszúsága. Kérdezik vala régen a' vén *Simeon* az ISTENTől, hogy ötet e' Világi életből bocsássa el; de nem az okon, hogy ő immár fok éztendőket élt vala, hanem azon, hogy már az ISTENnek ldvezítését látta vala. *Luk. 11. 29, 30.*

Oh melly drága gyönyörűség hát, Sz. H. midőn az Isteni Kegyelem valakit arra méltoztat, hogy ha éintén egy felől, az ő világi Életének kevés számu napjaira nézve, a' Sz. Jóbbal nékie ezt kellek-is mondania: *Az én Életemnek Napjai gyorsabbak lőnek az őrom-mondo gyors Postánál: el-múlának azok mint a' Papiros Hajok, és mint az ételre repülő Sas-kefelyi; más felől mindazonáltal, ha az ő Élete az Élet' Hosszúságának igaz Rámájára vonattatik, az fok le-görbedett vén Embereknek életelnél hosszabbnak találattatik: ugyanint a' kik felől gyakorta méltán e' mondattathatik: Caput canum; at Cor vanum. Őf a' Feje; de tsalárd Éve.*

Vallyon tsudáljátok-é hát még-is, Kerefétyének! hogy az ISTENnek amaz hűséges Szolgája a' Mó'ses, noha az Egyiptombélieknek minden böltsejsegekre megtanított vala, Tsel. VII. 22. még-is az ő Életének kevés számu napjait meg-sámlálni nem tudja vala, hanem annak mesterségére magától az ISTENTől kíván
vala

vala meg-taníttatni: *Taníts URam, ugymond, hogy tudjuk a' mi napjainkat meg-Éamlálni.* Sólt. xc. 12. Ugy-é hát, óh Bölts Mó'ses! nem vólt-é tsak egy-is az Egyiptombéli Böltsék közzül, a' ki Tégedet erre az *Arithmetícara* meg-taníthatott vólna? E' bizony, ama' b. e. *Calvinus* Jánosnak Éava Éerént, épen tsudálatos tsudálatofság, hogy a' kik a' magas Egeknek kerületét: a' Földnek a' Naptól és a' Tsillagoktól valo távol-létét, bizonyos Lépésekre fel-Éamlálják, és az ő Mérő Rud-jok Éerént meg-határozzák, azok az Ember Ééletének Hetven avagy Nyóltzvan ÉÉtendőkből álla mennyisé-gét fel-Éamlálni nem tudhatják! Tudnillik mert ennek Mértéke a' *Jehováának Féelme*: melly Éerént, midőn sok Vén Emberek, amaz Hetven éÉtendős Római Ka-tonával magoknak ilyen *Epitaphiumot* iratnak: *Hic jacet Similis, cujus etas quidem multorum annorum fuit, septem tamen duntaxat annis vixit.* az az; *Itt fekszik a' Similis, kinek élete ugyan sok éÉtendőkre terjedett, de va-lójában tsak hét ÉÉtendőket élt*; ellenben sok hét éÉten-dős Ifjakkak Koporsójokra méltán ilyen írás tétettet-hetik: *Hic jacet Juvénis septuagenarius: Itt fekszik egy Hetven éÉtendős Ifjú.*

De midőn eddig el-folyt együgyü BeÉállgetésem Koporsóról emlekezék, illő lézen, hogy én-is immár egyebeket el-hallgatván, Éemeimet 's Éavaimat ez e-lőttünk le-téttetett gyászos Koporsóra fordítsam, melly-be ama' Világi Ééletének kevés Éámból álla, de magok-ban igen hoÉÉzu Ééletet foglaló, Napjaitól hirtelen meg-fóztatott Néhai Méltóságos Széki TELEKI JO'SEF R. Sz. B. Gróf Urfinak meg-hidegült Tetemei be-zárol-tattak,

tattak, hogy abban, mint egy Agyas-házban, tsendesen nyugodjanak, míg nem amaz Utolsó Napon a' már e' Földön el-kezdett Örök Életnek egész ditsőséggel való birására fel-támasztatnak.

El-hízem Méltóságos R. Sz. B. Gróf Ur, Széki TELEKI MIHÁLY Uram: Felséges és Kegyelmes Király AÉzonyunknak Tanács-Ur Hive: Udvari Arany Kóltos Komornyikja: Nemes Erdély Országában a' *Provincialis Fő Exactoratus*nak Bölts *Præfese*: Hazánk-nak Nagy Özlopa: az ISTEN' Házának oh! igen féltő Drága Kintse 's Erőlsége, és mostan fzerelmes JO'SEFEDNEK Töled lett elválásán mélyen meg-febhetett Édes Atya! és Méltóságos Férjeddal egy Éivet viselő Méltóságos Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA Ur AÉzony: ISTEN' Házának Kegyes Dajkája: el-enyézett Rajodnak Koporsoját fűrű könyvekkel áztato Edes Anya! El-hízem, mondom, hogy midőn hozám méltóztatott gyáfos Leveletek által tölem azt kívántatok, hogy e' mostani Siralomnak napján, a' kefergő Jóbnak im e' fzaivaiból Elmélkedést tennék: *Az én napjaim gyorsabbak lőnek 's a' t. öltöztetek vala egészen e' meg-febhetett Lelkü Patriárkának indulatiba; elméiteken viselvén, egy felől, melly igen tellyes fényel ragyogo vidám Napok, igazán Nappalok, valának azok, mellyeknek el-folyások alatt ez az ISTEN-nek Drága Deposituma múlatoz 's tündöklök vala a' Ti Méltóságos Uri Házatokban: más felől pediglen, melly minden sebefséget felül múlo sebességgel lön ezeknek el-enyézések; annyira hogy e' Reátok szállott gyáfban semmire inkább ajakaitok nem nyilhatnának mint erre: A' mi Életünknek Nappalai gyorsabbak lőnek az öröm-mondo Postánál, 's a' t. Kivált midőn mind Ket-*
ten

ten Ötet úgy nézitek vala, mint egy halotti hamvából ujonnan feltámadott Fenix Madarat: Egeket érő két Méltóságos Uri Familiátokból ama' nem régen ki-dőlt két Nagy Oélopoknak: Néhai Méltóságos R. Sz. B. Gróf Széki TELEKI JO'SEF, és Néhai Méltóságos Gróf Bethleni BETHLEN JO'SEF, Uraknak igen eleven Képét; lévén egész reménségtek, hogy e' két Nagy JO'SEFEKNEK a' Ditséretnek Egéről soha el nem enyészhető Nevek, még itt e' Földön-is e' Kisded JO'SEFBEN sokáig fenn maradna. Es bizony e' Ti illetén gondolatitokat én-is egészen helyben-hagyom, 's könnyben lábbago szemekkel ezt kiáltom: *Imé a' Ti Életeteknek mosolygo Nappalai gyorsabbak lőnek az örömet hozó Hir-mondónál: el-múlának azok mint a' Papiros Hajok, és mint az ételre repülő Sas-kefelyű.*

De másodszor el-hízem azt-is, mélyen meg-feb-hetett Méltóságos Uri Szülék! hogy midőn a' Sz. Jóbnak e' Letzkéül adatott Szavait forgattatok, néz-tetek e' Ti válaftott JO'SEFETEKNEK világi hamar el-folyt tsak igen rövid Eletére; ugymint a' Ki leg-feljebb Tizen-egy kevés Számu Eftendők után Töle-tek vég bútsut véve; hogy így Ő-is maga felől mél-tán ezt mondhatná: *Az én Napjaim 's a' t.* De ha én immár ebben veletek egyet nem értek, né-kem, alázatosan kérem, meg-engedjétek. Mert bi-zony ha a' már sokszor meg-említett bölts Filozofus a' felől, a' ki Vénségét tsak Őz hajával 's rántzos ortzájával mutatja, ezt mondotta: *Non diu vixit, sed diu fuit: Nem sokáig élt, hanem sokáig volt.* Oh mennyivel inkább el-mondhatom én e' Ti Szerelmes, és már XI. Eftendős korában meg-vénhedett, JO'SEFETEKRŐL: *Non diu quidem fuit, sed diu vixit:*

Nem vólt ugyan fokáig , de fokáig élt ! És ha a' Böltsefségnek Könyve fzerént , *nem az a' tífeteles Vénség , mellyet az Eftendőknek fáma határozott - meg , hanem az Embereknek Vénségek a' Böltsefség és a' Makula nélküül való Élet.* Böltses. iv. 8, 9. El-mondhatom én-is e' magát mindenekkel kedvelltető és ugyan ideje felett való tífeteletet érdemlő gyenge Ifjúról : hogy ha fzentén az *hóffeu* idős és az Eftendőknek fá-mok által meg-határozottatott Vénséget el nem érte vala-is ; a' Böltsefségnek mindazonáltal és a' Makula nélküül való Életnek fzívében fel-gyúladott állhatatos fzeretete Ötet már valóban a' Tífetes Vénségnek sorfosává tette vala ! Sőt ha amaz híres Görög Orzági Nagy Monarcha a' Nagy Sándor , maga felöl ezt monhatta : *Satis vixi ; quia non Annos sed Triumphos numero.* az az , Eleget éltem ; mert nem Eftendeimet hanem Győzedelmeimet fámlálom. Oh mennyivel inkább el-mondhatom én-is ez áldott Emlekezettü Gróf Urfiról , hogy Ő igen sokat , sőt ugyan eleget-is élt : Nagy Sándornál annyival nagyobb lévén , hogy midön ez XI. vagy XII. Eftendőknek el-folyások alatt , e' Világnak tsak némelly réfzeit hodoltatta vala meg ; Ő ellenben már XI. Eftendős korában , nem tsak ez egész Világon , hanem az Ördögön és a' Testen-is győzedelmeskedett. Ő vala ugyan (1) az , a' ki mihelyt , e' mostan folyó *Seculumnak* XXXIII dik Eftendejében , e' Világi Életnek küfözében bé-lépék , és az Ujjá-fületesnek Feredőjével meg-mofattatván JO'SEFNEK nevezteték , legottan , mint az ő Atyjafiai közzüül ki-választatott JO'SEF , 1 Móf. XLIX. 26. az Isteni hathatos Kegyelemnek ugyan kettős mértékével , Ezék. LXVII. 13. ékesíteték.

ték. Kiváltképen pediglen minekutánna annyira öröködek, hogy Nyelve a' Fólásra, Elméje a' tanulásra alkalmas lehetne; a' valóságos Kegyetségnek: a' magát önként kedvelterő jó Erköltsnek: az Atyafiui Szeretnek, és a' Böltsefségnek tanulását ugyan Fomjúhozo Serénységnak, nem tsak gyenge Fikrái, hanem ugyan tellyes erőben égő tüzei valának Öbenne; hogy valakik azokat Fzmlélnék, Ötet nem valami gyenge idejü Gyermekek, hanem meg-ért, és a' gyermeki bolondságnak seprejétől meg-tisztult elméjü Férjfiunak képzelnék. (2.) Ö vala az, a' ki Méltóságos Uri Szüléit olly tökéletes engedelemmel tiszteli vala, hogy azoknak kedvek ellen, soha tsak egy lépést-is tenni ne mérézlene: ellenben pediglen azoknak akarátjokat tselekedni, 's kivánságok Fzerént járni, vólna mindenkori tellyes öröme. (3.) Ö vala az, a' kinek Fzívében az igaz Atyafiui Szeretnek tizta tüze annyira ég vala, hogy Fzélesen ki-terjedett minden Méltóságos Uri Atyjafiaival, főképen pediglen Fzerelmes Testvéreivel ugyan egy Fzívet viselne: ez egyben ama' régi Fő'seftől különbözvén, hogy noha Ö-is ollykor kedves Testvér Atyjafiait, a' nála léyő Kegyelemnek mértéke Fzerént, meg-inti vala, azoktól mindazonáltal nem gyülölséget, hanem annál nagyobb Fzeretetet érdemel vala. (4.) Ö vala továbbá az, a' ki mind az Idvefségnek dolgaira, mind a' Közönséges Jónak hafznára tartozo Tudományoknak tanulására ugyan Fületett vala: lévén az ezekre vágyakozo Kivánságához épen hasonlo nagy Elméje: annyira hogy a' mellyeket egyFzer Tanítójától meghallott, azokat más orában tanuló Társainak, épen Tanítóí okofsággal 's értelemmel el-tanította. Söt midön

midőn, idejének gyengeségére nézve, még a' Vers-
írásnak mesterségére nem taníttatott volt-is, még-is
mindazonáltal tsak a' Magyar Rhythmusoknak olva-
sásokból annyira ment vala, hogy az el-múlt Kará-
tsoni Innepekben Méltóságos Uri Szüléit tulajdon
magától kézfittetett értelmes Magyar Versekkel kö-
föntötte. De mind ezek felett, hogy már fokakat
el-hallgassák, (5) Ö vala az, a' kiből a' JEHOVÁ-
NAK Félelme, a' valóságos Kegyesség, annyira meg-
gyökerezett vala, hogy az Isteni Tiszteletben, a' kö-
zönséges és különös buzgó Könyörgésekben épen
fáradhatatlan vala: ennek tsalhatatlan tanubizonysá-
ga lévén, nem tsak, hogy Halála előtt harmad nap-
pal engemet magához kívánván, ugyan ott Ének-
léssel és Könyörgéssel Isteni Tiszteletet tétete; ha-
nem hogy ezen kívül-is, valahányszor ez ő utolsó
beteg ágyában, az őtet ostromló fájdalomtól pihe-
nést vehetett, mind ahányszor nyoszolyájában fel-ül-
vén, és kezébe tentát, pennát, papirosat vévén,
olgy gyönyörűséges Imádságokat irogatott, mellyeket
én bizony álmélkodással olvastam. És ez áhitatos
foházkodások mind addig szívéből és fájából ki sem
szakadának, míg e' mostan folyó Ektendőben Böjt-
más Havának X-dik Napján, Eftvéli IV. és V. Ora
között, Győzedelmes Lelke töredékeny Testéből ki
nem szakada. Vallyon nintszen-é hát elégséges okom
arra, hogy mostan Ö fölöle ezt mondhassem: *Satis*
vixit, quia non Annos sed Triumphos multiplicavit:
Eleget élt, mert nem Ektendeit hanem Győzedel-
meit fokasította.

Vártok-é hát még-is én tölem nagy munkával
keresett vigasztalásokat, illy Szerelmes, illy Ditsősé-
ges

ges JO'SEFETEKNEK Töletek lett el-válásán kefer-
gő Méltóságos Grófi Szülék : Méltóságos mind két
renden lévő Uri Atyafiak ? Ne várjatok ; mert mind
ezek , mellyeket Ő felöle elő-fámláltam , a' valósá-
gos vigasztalásoknak meg-meg annyi ki-folyó Kút-fe-
jei , mellyeknek bőséges folyamait hogy tellyesebb
válukkal Reátok árasztam , Éükségesnek nem itélem.
Bizony ha amaz Athenásbéli Tüdos és Vitéz
Fejedelem , a' *Xenophon* , egyik Fiának hartzon lett
el-esést meg-hallván , halálán ugyan Éomorkodott ,
és azért fején lévő Kozoruját , mellyben akkor Éin-
te áldozik vala , le-vette ; de meg-értvén hogy az
igen vitézi módon lett , azon igen örvendezett , és
Koronáját vízfönt fejére vízfűzta tette ; hathatos főval
bizonyitván , *Majorem se ex Virtute Filii voluptatem ,
quam ex Morte amaritudinem sentire* : hogy nagyobb
az ő Éívében , Fiának vitézi maga-viseléséből Éarma-
zott gyöhyörüsége , mint sem ugyan annak halá-
lával Éereztetett Éeserüsége ; vagyon Tinéktek-
is , Méltóságos Gróf Ur és Méltóságos Gróf ÁÉ-
fzony ! igen méltó okotok arra , hogy ha Éintén
egy felöl Szerelmes és válaftott JO'SEFETEKNEK
Halála Éíveiteket keferüséggel folytatja-is , más
felöl mindazonáltal az Ő illy fok Gyözedelmei vigaÉ-
talásnak Kozoruját tegyenek a' Ti Tíztes Fejeitekre.

Botsásátok-el hát Ötet valóságos Jóbi Békefsé-
ges-tűréssel , és a' Magafságos ISTENben helyhezte-
tett Ditsekedéssel ; minekutánna az ő tízta Háládatof-
ságának zálogait , Hozzátok intéztetett Bútsúzo Éa-
vait , attól , a' Kire bizta , majdan meg-halljátok.

Te pediglen , óh Ditsöséges JO'SEF ! ki már
XI. ÉÉztendös gyenge korodban valóságos Vénséget
E értél

értél vala , Testedre nézve ugyan nyugodjál-meg az
Hagymás - Lápofi néked kézfittetett Temető-helyben :
 hová majdan el-is idittatol ; Lelkedre nézve pediglen
 menj-bé amaz XXIV. Véneknek seregébe , *Jelen.* IV.
 4. és minekutánna a' minden Királyok' Királyjának ,
 Fényes Udvarában sokkal nagyobb Méltoságra emel-
 tetel, mint sem ama' régi *JO'SEF* a' Faraonak Udva-
 rában , fel-öltöztetvén ott , nem az Egyiptombéliek-
 től kézfittetett *bibor ruhákban* , 1 *Móf.* XLI. 41-43. ha-
 nem a' Meg-öletett Báránynak Vérével meg-mosatta-
 tott *tífta és fényes biborba* , *melly a' Szenteknek meg-*
igazulások : *Jelen.* XIX. 8. örvendezz abban ditső-
 séges és meg - mondhatatlan öröm-
 mel , 1 *Pét.* I. 8. mind örökké ,
 A M E N.

Életének ISTEN' Dítsőségére Éntelt Virágával, A'
Tiszteltésges Tudományokra kézi Indulatjával, Minden
Rendekhez való jó Maga Alkalmaztatásával, Ritka
Példájú forény Irásával 's Tanulásával, Es min-
denféle Virtusoknak Decorával, Erdemlett,

UTÓLSÓ TISZTESSÉG-TÉTELE

MÉLTÓSÁGOS GROF, SZÉKI

TELEKI JOSEF

U R F I N A K.

Kit ISTEN, Édes Atyjának,

MÉLTÓSÁGOS GROF UR, SZÉKI

TELEKI MIHALY Urnak,

FELSÉGES KIRÁLYNE ASZSZONYunknak Ő Felsé-
gének egyik Actualis Arany Költsos Komornik Hivé-
nek, az Erdély Ország Máltóságos Guberniumnak
Belső Tanátsos Férjfiának, és a' Provincialis
Exactoratusnak Erdemes Praesesének,

Es,

MÉLTÓSÁGOS GROF, BETHLENI

BETHLEN KLÁRA Aszszonynak,

mint meg-Éomorodott Édes Anyjának, nagy és el-fe-
lejtethetlen Éomorúságokra, Eletének virágában

xi. Éztendejében, a' Éomorú Halál által
ki - Éólttatott.

Melly Utolsó Tisztésségnek meg-adattatására, az eleiben
adattatott Textus szerint Éomorú Szível; mindazonáltal a' Meg-
hóltához vífeltegett Szeretettel prédikállott, Kolósváratt a' külső
Magyar Utzai Templomban, 1744. Éft. Sz. Jakáb Hav. 5. napj.
MIKLOS VARI S. JÁNOS, A' Mélt. Urnak Hagymás Lápófi
Udvari Pappja, és a' N. Bányai Ven. Traetusnak mostani Seniora.

L

3 A-

JAKOBNAK SIRALMAS PANASZSA.

1Móf. 43: 36. *A' József nintsen.*

ELŐL-JÁRO BESZÉD.

Azt mondja *Venerabilis Beda*, Angliai *Presbyter*: Hat Dolgok vagynak, mellyek e' Világi Életben fel nem találtnak, hanem az Örök Életben. 1. Élet Halál nélkül. 2. Ifjúság Vénség nélkül. 3. Világosság Setétség nélkül. 4. Akarat Bozózás nélkül. 5. Öröm Szomorúság nélkül. 6. Ország Háborúság nélkül. Én ezeket a' becédeket egyenként sokakkal nem vizsgálom, hanem a' négy elsőkről csak egy egy szóval szólok, a' két utolsókról bővebben, az én fel-tett tzeolom szerint. Azt mondja azért *Venerabilis Beda*: 1. Nintsen Élet Halál nélkül. Tudom ugyan én azt, hogy *Enok*, és *Illyés* meg nem hóltanak, hanem elevenen el-ragadtattanak, 1Móf. 5: 24. és 2Kir. 2: 11. De az ő dolgok rendkívül valo vólt: annakfelette az ő el-ragadtatások halál gyanánt vólt ő nékiek. 2. Nintsen Ifjúság Vénség nélkül. Hát a' ki ifjú korában hal-meg, a' vénséget nem ér. Nem-é? Hízem nyilván mondja az *Ésaiás* Próféta: hogy *fiáz ektendős korában hal-meg a' gyermek*. 65: 20. *József*-nek-is azt kiáltották Egyiptomban még az ő ifjú korában: *Abrech*, ifjú Atya. 3. Nintsen Világosság Setétség nélkül. Mert a' világosságot minden éjtzaka setétség követi. 4. Nintsen Akarat Bozózás nélkül. Mert a-

karf

karf valami hasznos dolgot, 's azonnal más által megakadályoztatol benne, melly miá bozskankodol ő reája.

5. Nintsen Öröm Szomorúság nélkül. Azt kérdem azért: Ki élt valaha itt e' Világon holtig valo örömben, hogy soha bút ne látott volna? Talám *Fabes*, ki az Izraelnek ISTENét hivta segítségül, hogy ötet áldja-meg elannyira, hogy ő bút ne lásson. Es meg-adta ISTEN ő nékie, a' mit kért. 2Krón. 4: 10. Ámbár abban a' dologban, mellyet ott kért, bút ne látott légyen, de látott egyebekben. A' mi nagyobb, meg-hólt, melly bú, és bánat nélkül nem esett. *Policrates* felöl-is azt olvassuk a' külső Historiákban, hogy ő keresve kerestett bút, még sem talált. Ugyhogy egy arany Gyűrűjét, mellyben igen igen drága orientalis gyöngy vólt, a' tengerbe vetette; hogy inkább bút *concupiálhasson*, de haszontalan vólt, mert másod napon egy nagy halat vízfnek az ő konyhájára, mellyet fel-bontván, benne találják az el-verett gyűrűt. Mellyet meg hallván *Amasis* az Egyiptomnak Királya, ki ő véle frigyét kötött vala, vízfza vefzi a' frigy levelet, gondolván, hogy böldog állapotja meg-változik. Melly miá a' barátságnak jussá fzerint, ő-is meg-šomorodik, a' minthogy úgy-is lótt, meg-is hólt. Azért mondja azt egy Tudos Ember: Egy Fia vólt ISTENnek bűn nélkül való; de šomorúság nélkül egy sem, mert még Szent Fia-is az UR JESUS KRISTUS šomorkodott, Mát. 26: 38. De közelebb éólván a' dologhoz, hol kellene nagyobb örömek lenni, mint a' *Familiákban*? mert, hížem a' *Familiákat* azért plántálta el ISTEN, hogy az édes Atyák és Anyák fzerelmes Gyermekeikben örvendezzenek. Ugy-is látjuk, hogy semmiben-is inkább nem gyönyörköd-

ködnék, mint ő benne. Mint *Eva* első Anyánk, 1 Móf. 4. *Nagy Sándor* felől is azt olvassuk a' külső Historiákban, hogy mikor ő ülettetett, annyira örült *Filep* az ő Atyja, hogy azon kérte az ő pogány Isteneit, elegyítsenek valami fomorúságot az ő öröme közzé, ne hogy elfelejtse magát embernek lenni. Mindazonáltal mennyi az öröm a' magzatoknak ülettetésekben, annyi, sőt több a' fomorúság életekben, magokviselésekben, végre halálokban. Mint az említett példák bizonyítják. Mert *Kain* megölé *Ábelt*. *Nagy Sándor* pediglen meghalván, és hamar az ő successorinak villongási miá el nem temettethetvén, melly keservesen siratá *Olympia*, az ő anyja, ezt mondván: Oh Fiam! ki életedben Isteni tiszteletet kívántál, mostan utolsó tiszteséged sem adattathatik-meg, mellyet akárki is, még a' leg-alább való embernek is meg-fokott adni. 6. Nintsen Ország, és abban a' *Familiák* Háborúság nélkül. Itt is azt kérdem: Hol kellene nagyobb egyesség, és Ézeretet, mint az Országokban? mert az Ország meg-maradásának *nervusa* az Egyesség, romlásának pedig a' vezekedés, mint Édes Idvezítőnk tanítja, Mát. 12: 25. Még is az Országoknak lakosi nem nyughatnak, hanem mind addig háborganak, míg egymás miá el-romlanak. Mint ama' négy nevezetes Birodalomnak példái bizonyítják, kikről emlekezik Dan. 2. és 7. Rézekben. De közelebb élván itt is a' dologhoz. Hol kellene nagyobb egyesség, mint a' *Familiákban*? mert a' *Familiákat* is azért plántálta-el ISTEN, hogy ők egy vérből lévén, egyesek legyenek, és egymás Ézeretében éljenek, de még is hol vagyon nagyobb irigység, és gyűlölség, mint az atyafiak között? melly a' Keresztény Atyákat, és Anyákat

kat nem kevésbé gyötri, és emélti. Mi ennek az oka? A' Sátánnak álnok praktikája, a' ki eleitől fogván abban vólt munkás, hogy azok közzé hintse az irigységnek, és gyűlölségnek lelkét, a' kik vérrel, hittel, és Szeretettel egyek. Több példát ide nem hozok, hanem csak a' *Jákób Patriárchának* az ő *Familiáját*, *Jósefet* meg akarák ölni az ő Bátyjai, de *Ruben* interponálá magát, hogy ne öljék-meg, hanem vessek az ő kútba, 's oda veték. 1Móf. 27: 24. Azután onnan ki-vonák, és el-adák az *Ismaelitáknak*, vers. 28. Azok vivék Egyiptomba, és ott el-adák vers. 36. *Potifárnak*. Ott oltán nevedekvén, nagyra vivé ISTEN dolgát, mert Fejedelemmé tévé őtet Farahó az egész Egyiptom' földén, 41. Rész. 41. vers. Azonban, nagy éhség következék az egész földre, melly miá kényszerítették *Jákób* az ő Fiait Egyiptomba küldeni gabonáért, mivelhogy ott *Jósef* bővséges gabonát gyűjtött vala bé, vers. 1. Ad nékiek gabonát; de zálogba ott hagyatja *Simeont*, vers. 24. míg oda viszik az ő kissebbik attyokfiát *Benjámint*. Haza mennek a' gabonával, és meg mondják az ő Attyoknak a' *Jákóbnak* miben vagyon a' dolog, hogy *Benjámint* oda kell vinniek, mert azt parantsolta nékiek az a' Férjfiú, a' ki a' gabonát adta. Mellyet hallván a' *Jákób Patriárcha*, azt mondja: Megfoktattatok engemet az én gyermekimtől, a' *Jósef* nintsen. A' Letzkében.

Summa Szerint, a' fel-vett Igékben vagyon siralmas panasz a' *Jákób Patriárchának* az ő Fiának a' *Jósefnek* nem léte miá.

Két Személyek vagynak tehát itt, a' kikről Szólani akarok, *Jákób*, és *Jósef*.

I. Jákóbról többet nem Éólok, hanem tsak azt; *Nulla calamitas sola*, mellyet a' Sz. Irás így tézen-ki: *Sok nyomorúsági vagynak az Igaznak*, 'Sólt. 34: 10. Elég nyomorúsága volt ennek a' Jákóbnak, mert ez nyóltzadik próba, és kísértet volt ő rajta. A' többit nintsen idöm, hogy elő-Éámláljam. És e' nem kevésé háborította meg őtet. Mert minél kedvesebb JóÉágától foÉztatik-meg az ember, annál inkább búsúl, kedvesebb jóÉága pediglen az embernek nintsen, mint Ézerelmes gyermeke. Illyen Ézerelmes gyermeke vala *Jósef Jákóbnak*, kit minden bátyai felett Ézeretett, 1 Mól. 37: 4. Mír az illyen gyermekétől meg-foÉtattatván, inkább-is búsúl. Azért mondja azt *Gregorius*: *Quae ardentem diligimus habita, graviter suspiramus amissa*. A' mellyeket birván, Éívesen Éeretünk, azoktól meg-válván, inkább-is kesÉergünk.

II. *Jósefet* a' mi illeti, azt mondja fölőle a' *Jákób Patriárcha*: *Jósef nintsen*. *Jósef* tizenegyedik fia volt *Jákóbnak*, *Rácheltől*, *Ráchelnek* pediglen első gyermeke. *Jósef* annyit tézen, mint nevedő, avagy Éaporodó, kit mikoron Éült volna *Ráchel*, azt mondotta: *Adjon ISTEN énnékem több fiat is*. 1 Mól. 30: 34. *Jósefről* ezeket jegyzem meg: *Jósef* jó Atyának jó Fia. *Jósef* jó elméjű, jó igyekezetű, jó erköltsű, jó indúlatú, jó tanuló Egyiptomnak minden böltéséségében *versatus*. *Jósef* jó és *providus* gazda, Egyiptomnak, és a' környüle lévő Tartományoknak Táplálója. *Jósef* külsőképen is Éép termetű, a' *Jákób Patriárchának* minden fiainál leg-Éebb, a' minthogy az ő Anyja-is igen Éép termetű AÉÉonyi-állat volt. 1 Mól. 29: 27. Melly felől azt jegyzimég a' tudós *Bochartus*; azért volt *Jósef* testében-is olyan Éép, hogy ne tsak elméjének, hanem testének is Éép aján-

ajándékival, mind a' Király előtt, mind pediglen a' több Fő rendek előtt inkább kedvet találhatna. Egy szóval, olyan Fia volt *Jákóbnak*, mint a' ki felől minden jót ígérhet vala magának az ő Atyja. Mind ezeket látván az ő Bátyjai, mind *Éepségét*, mind az ő Atyja előtt való kedveségét, irigykedtenek ő reája. Nem-is nyúgodtanak mind addig, míg el nem adták ötet. Azért mondja már a' *Jákób Patriárcha*: *Jósef nintsen*. Mert úgy gondolkozik vala, hogy már régen meg-holt volna. Ezeket így értvén:

Már ha ezt a' dolgot mélyebben vi'sgálok, titkos értelmét is ennek a' dolognak fel-találom, mind a' régi Atyáknál: *Hieronymussal*, *Augustinussal*, *Ambrosiussal*, 's a' t. Mind pediglen az újabb Sz. Írást magyarázó Doktorokkal, *Cocceussal*, *Bochártussal*, 's a' t. együtt. Melly dolog hogy annál világosabb légyen, ilyen punctumokba foglalom:

1. *Jósef, accrescens*, nevekedő. Nem nevekedő volt-e az UR JESUS KRISTUS? a' kihez gyűltenek minden népek, és nemzetségek, és a' kinek *olly sok fiai külettettének, mint a' hajnali harmat a' földön*. 'Sólt. 110: 3.

2. *Jósef*, Éép termetű Ifjú volt, minden Bátyyainál leg-Éebb: Szebb volt az UR JESUS KRISTUS az embereknek minden fiainál, 'Sólt. 45. Mint a' kiben semmi macula nem taláztatott soha.

3. *Jósef*, bölts volt, az Egyiptombélieknek minden tudományokban, a' ki felől még *Farahó* is azt mondotta: *Valljon találhatnánk-e ehez hasonló Férjfiat, kiben az Isteneknek Lelke vala*. 1Móf. 41: 38. Böltsőbb az UR JESUS KRISTUS, mint a' kiben a' Böltseségnek minden

kín-

kíntsei el vagynak rejtettetve, Kol. 2: 3. A' ki e' földön jártában-is úgy éholott, hogy soha ember úgy nem. Ján. 7: 46.

4. *Jósef*, az ő Atyjának Ézeretiből küldetett az ő Bátyjaihoz, még-is azt mondották az ő Bátyjai: *Imboljő amaz álm-látó, jer öljük-meg ötet.* Hát az UR JESUS KRISTUS nem Éent Atyjának Ézeretiből küldetett-é erre a' Világra? Még is azt mondották ő felőle: Ez az Örökös, jertek, öljük-meg ötet. Mát. 21. Mindazonáltal mindeniknek, mind Jósefnek, mind a' KRISTUS JESUS-nak dolgában az ISTENnek keze forgott. *Jósef* azt mondta az ő Bátyjainak: Nem ti küldöttetek ide, hanem az ISTEN. 1Móf. 45: 7. Ugy az UR JESUS KRISTUS is Éent Atyjának el végezett tanácsából adattatott az halálra. Tsel. 2: 23.

5. *Jósef*, az ő Bátyjainak javokra ment ő hozzájuk, hogy látná miképen volnának, még-is irigykedtenek reája, még is tsúfolták, még is gyalázták, és a' jóért roékkal fizettenek néki. Hát az UR JESUS KRISTUS nem az embereknek javokra jött-é erre a' Világra? Nem az ő Atyjafiaihoz jött-é? Nyilvánágoson mondja a' É Janos Evangyélista, 1. Réf. 11. vers. Hogy az ővéi közzé jött, még sem vöttek-bé ötet. Sőt irigykedtenek reája, irigységből is adták halálra, mint Pilátus nyilvánágoson bizonyítja. Mát. 27. 18.

6. *Jósefet* az ő kútba vetették az ő Bátyjai, és onnan ki-vonván el-adták az Ismaélitáknak, azt pedig *Júda* javallotta, hogy adják-el. Az UR JESUS KRISTUS is *Júdástól* adattatott-el, noha Jósef kevesebb áron, mint a' KRISTUS, mert Jósefet el adták az ő Bátyjai Luf ezüst pénzen; de Júdas a' KRISTUS-t harminczan; mert

mert azt mondja *Hieronymus*: Nem illet a' Eolgának annyin el-adattatni, mint az ő URának.

7. *Jósef* Egyiptomba vitetett, és ott tömlöztbe vettetett, és midőn a' Pohárnaknak álmát meg-magyarázta volna, azt mondotra ő nékie: *Emlekezzél-meg rólam, mikor néked jól léken dolgoz, és szolgálj nékem, hogy én innen meg-fabaduljak.* 1Móf. 40. De ő háládatlan volt, nem emlekezett-meg ő róla. Az UR JESUS KRISTUS pediglen meg-emlekezett arról a' Tolvajról, a' ki azt mondja vala: *URam emlekezzél-meg rólam mikor menédek a' te Országodba,* mert azt mondá ő nékie: *Ma velem léfesz a' Paraditsomban.* Luk. 23.

Végre Éolhatnék a' *Jósefnek* sok Ézenvedései utáni lett fel-magaÉtaltatásáról, és ditsőséges állapotjáról, és azt-is a' KRISTUS JESUSra Éabhatnám, és magyarázhatnám, de ezekkel meg-elégzem a' Magyarázatra. Ezt az egyet adván hozzája: *Jósef nimsen* de azután meg-látta őtet ditsőséges állapotban. Hát a' Kristus felől mit jövendölt a' *Dániel Prófeta*, 9. RÉF. 16. vers. azt hogy, *ki-vágattatik a' Messiás*, ki-is vágattatott, és nem volt; de azután fel-támadván, meg láttatott ditsőségesebb állapotban, mint sem volt az előtt, le-verkezvén minden erőtelenségeket, noha azok-is vétek nélkül voltanak ő benne.

T U D O M Á N Y.

Ollyan nagy az édes Atyai, és Anyai *Storge*, az édes Atyai, és Anyai Ézeretet a' magzatokhoz, hogy azt se meg-nem foghatjuk, se ki nem mondhatjuk, hanem magában érzi, és tapasztalja ki-ki; melly-is akkor sértetik-meg inkább, midőn az ő atyjafiai között

M.

ki-vá-

ki-választatott meg-hal: még pedig akkoron, a' midőn inkább örülhettenek volna az ő életének, de nem örülhetnek, mivelhogy már nintsen.

Ez a' Tudomány a' Letzkében fundáltatik, a' holt azt mondja ebben az Atyai *Storgéban* meg-indúlt *Jákób Patriárcha: József nintsen.* De hogy ez a' Tudomány annál világosabb legyen, hármát tézek-fel ebben a' Tudományban:

1. Ollyan nagy az édes Atyai, és Anyai *Storge* a' magzatokhoz, hogy azt se meg nem foghatjuk, se ki nem mondhatjuk. Oka ez: mert ezt a' *Storget* bé-oltotta ISTEN az édes Atyáknak és Anyáknak *Éi*-vekbe, azért, hogy mi azt láthassuk, és ki beszélhesük, nem lehet, hanem magában érzi, és tapasztalja kiki. E' példája annak a' *Ézeretnek*, mellyel *Ézerette* ISTEN az ő Szent Fiát az UR JESUS KRISTUS-t, Kinél drágább Kintse nem volt. Példája annak a' *Ézeretnek*, mellyel *Ézereti* ISTEN az Anya~~zentegyhá~~zat, az ő Szent Fiáért a' KRISTUS JESUSért, *Efés. 1.* Példája annak a' *Ézeretnek*, mellyel *Ézereti* ISTEN a' maga híveit, 'Sólt. 103: 13. Így *Ézerette* az UR JESUS KRISTUS *Lázárt*, kit meg-is fíratott, *Ján. 11.*

2. Ez a' *Storge* akkor sértetik-meg inkább, midőn az ő atyjafiai küzzül ki-választatott meg-hal. Maga így nevezi a' Jákób Patriárcha ezt az ő fiát a' *Józsefet.* Oka ez: mert olyankor annak a' nyájas társalkodásnak *vinculuma* *Éakad-el*, melly egyben kötötte az édes Atyákat, és Anyákat *Ézerelmes* gyermekekkel. Azért, nem tsuda, ha az édes Atyai, és Anyai *Storge* illyenkor inkább-is meg-sérterik. Itt ugyan az édes Anyai *Storge* nem láttatik, mert már *Ráchel* meg-holt

vala. De ha élt volna, mit nem tsinált volna? a' minthogy a' *Bethlehem*i gyermekeknek le-vágattatások-nak alkalmatosságával, úgy hozattatik-bé, mint az ő fiain síránczó édes Anya. Mát. 2: 18.

3. Ez a' *Storge* akkor sértetik-meg inkább, midőn akkor vétetik-el Szerelmes gyermekek, midőn leginkább örülhettenek volna az ő életének, de nem örülhetnek, mivel nintsen. Oka ez: Mert itt a' Szeretnek *objectuma* tolláztatik, nintsen már a' Szeretet mi körül gyakorolja magát, hanemha vitetik magára az ISTENre, avagy ha ISTEN többeket hagyott-meg, azokra.

Consequentiája a' Tudománynak:

A' honnan nyilvánágon következik, és azt tanul meg Kegyes Lélek: Mit akar az ISTEN azzal, midőn az édes Aryákban, és Anyákban lévő *Storgét*, Szerelmes gyermekeknek halálával ekképen gyakorolja. Azt az ISTEN tselekezi avagy azért, hogy meg-próbálja őket, ha inkább Szeretik-e ő FELSÉGét, mint Szerelmes gyermekeket. Azért el-küldi őket Szemek elöl, mint *Józsefet Jákób* elöl, hogy csak egyedül ő Felségére vessék az ő Szemeiket. Avagy azért, hogy egyaránt Szeressék őket. Nevezetes ez aránt a' dolog aránt, a' mit *Sozomenus Historicus* ír: Azt írja ő, hogy *Mediolanum*ban *Seditio* támadott, melly miá a' *Conjuratusok* közzül foka *exequaltattanak*. Lévén ott egy kereskedő Embernek két fiai, azok-is meg fogattattanak, noha ők a' *Conjuratusok* között nem vóltának, kéri a' kereskedő ember, hogy kedvezzenek az ő két fiainak, és avagy maga kéfé érettek meg halni, avagy minden kíntsét érettek ki fizetni. Azt mondják a' vitézek: Egyiket, a' mellyiket akarod, el-botsátjuk, de

a' másnak meg-kell halni, mivel az *exequalandóknak* fámok másképen ki nem telik. Mellyet hallván a' kereskedő ember, eleget gyöttri magát, eleget hányja, veti elméjét, mellyiket mentse meg, mivel mindeniket egyaránt fzerette, és így addig *cunctalódik*, míg mindeniket freme láttára meg-ölik.

A' tehát itt a' Kérdés, a' Lelki esméret Akadékiának El-hárítására: Hát tellyefséggel nem fzeretheti-e a' Kerefityén Ember egyik gyermekét inkább a' másiknál? Már feljebb meg-mondám, hogy egyaránt kelle-ne fzeretni, mert mindenik teste, és vére ő nékie, és így fzeretetinek ennyiben mindenik egyenlő *objectuma*. Mindazonáltal mind az *Ethicusok*, mind a' *Sana Ratio* azt diktálják, hogy a' melly gyermekében a' Kerefityén embernek több, és nagyobb *argumentum* vagynak az igaz fzeretnek, azt inkább fzeretheti. Meg-lássa mind-azonáltal az édes Atya, hogy azt a' több gyermekei éfz-re ne vegyék, ne hogy oztán rof következze belöle, mint a' *Jákób Familiájában*. És hogy oztán az ő gyermekei között következhető irigység, és gyölölség mra ne kénfzeríttessék azt mondani, mint a' Jákób Patriárcha: *Jósef nintsen*.

Vétkeznek itt az emberek vagy *in excessu*, vagy *in defectu*, némelleyek a' *Sympathiában*, némelleyek az *Apathiában*: a' *Sympathiában* azok, a' kik ebben a' *Storgéban* mód nélkül el merülnek, noha ez természet-i okokból-is meg-eshetik, meg-is esik. Mint *Diagoras* felöl az olvassuk a' külső Hiftóriákban: hogy midön három fiai egy nap jeles *Virtusaikért* meg-koronáztattak volna, örömébe meg-hólt. Ellenben midön a' *Rómaiak*

maiak egy Cannás nevű vár alatt meg-verettettenek, és az el-haladtak hajókon vígza-jöttenek, némelly Római Anyák látván a' fekete vitorlákat, úgy gondolkoztanak, hogy az ő fiaik oda vesztenek, 's azonban a' nagy bánatnak miatta meg-hóltanak, a' mint Gellius írja Mellynek a' *Physicusok* ezt az okát adják, mert a' rendkívül való örömben a' *vitalis spiritusok* el-öfölnak, a' rendkívül való *homorúságban* pedig meg-fojlnak, és így halált *causálnak*. Az *Apathiában* vétkeznek azok, a' kik nagy *Virtusnak* tartják, ha efféle *homorú casusban* meg nem indulhatnak, nem gondolván-meg azt, hogy az ISTEN nem teremtet minket fákká, vagy kövekké, hanem indulatos emberekké. Illyenek vóltanak sok Pogányok, kik az ő gyermekeiket meg-áldozták az ő pogány Isteneiknek. Illyenek vóltanak a' 'Sidók-is, kik hasonlóképen az ő gyermekeiket meg-áldozták a' *Molok* bálványának. 2Kir. 23: 10.

Tanúlják tehát az édes Atyák és Anyák az ő bennük lévő *Storget* illendőképen *moderálni*. Ha pedig ISTEN *érelmes* gyermekekben meg-homorítja, és ő tőlök a' *homorú* halál által vígza kívánja, tudják-meg azt, hogy az ő bennük lévő *Storget* *corrigálja*. Hogy-hogy? úgy-hogy, azt a' magzatokról magára fordítja. Hogy ő Felségét minden javaiknál, még *érelmes* gyermekeiknél-is feljebb *érelsék*. Tanúlják-meg azt is, hogy az ő Felségének nem annyira bünt büntető *sententiája*, mint orvasló fájdalom. Azért mondja azt az Augustinus: *Tota miseria in qua gemit mundus, dolor medicinalis est, non sententia poenalis*. Azért itt verj, itt égess, hogy jövendőben kedvezz.

A L K A L M A Z T A T Á S.

Jósefről tévém én e' Tanítást, az énnékem adatott *materia* szerint. Ez a' gyázos Koporsóban tétettetett Méltóságos Urfi is *Jósef* volt. *Jósefben* minémü Virtusok voltának, meg-mondottam: Ebben a' gyázos Koporsóban tétettetett Mélt. JOSEF Urfiban mind azokat megtaláljuk; úgy-hogy jó elméjü, jó erköltsü, jó igyekezetü, jó indulatü, jó tanuló, jó író, és a' levél írásban ugyan gyönyörködö, mind másoknak, mind kívált Méltóságos Szüléinek kedvekbe *influaló*. Egy Léóval, minden Virtusokkal meg-ékesítettett Urfi volt. Külsöképen-is a' Termézetnek Decorával meg-ékesítettév, leg-ézebb állapotban volt, olyan állapotban, mellyben már minden jót ígérhet vala kiki magának, és a' mellyben leg-inkább gyönyörködhetnek vala az ő életének, és jeles magaviseelésének. Mind ezekre azt mondhatnád Méltóságos Ur, meg-éomorodott édes Atya: Szintén e' nehéz énnékem, és e' fáj az én lelkemnek, hogy ez a' *Jósef* nintsen: Ugy vagyon, és nem mondhatod azt, a' mit *Jakób* monda: *El-mégyek, és meg-látom ötet, minekelötte meg-halnék*. A' minthogy nem-is láhattad, mivel éomorü halálán jelen nem lehettél, a' Nemes Országnek terhes Dolgai feküvén vállaidon. De él *a potiori parte*, és meg-látod a' Ditsőségnek Országában, sokkal ditsösegefebb állapotban, hogy nem mint *Jósef* volt Egyiptomban.

Plutarchus azt írja *Romulus* felöl, *Rómának* első *Fundatora* felöl, hogy ő egy alkalmatossággal hirtelen oda lett a' Nép közzül, de hová lett, senki nem

tudta,

tudta, hanem minden azt mondotta: *Romulus* ninsen. Azonban idő múlván, egy Vitéz azt kezdi hirdetni, hogy ő minden biztonnyal látta élni *Romulust*, sokkal ditsőségesebb állapotban, mint volt az előtt. En-is azt mondhatom e' felől a' gyászos Koporsóban tetetett Méltóságos JOSEF Urfi felől: hogy sokkal ditsőségesebb állapotban él, mint élt ez előtt. És noha a' Halálnak hosszú útára vitetett, mint *Jósef* Egyiptomba; mindazonáltal ne légyen tenéked nehéz töléd való el-vitetetése, mint *Jákóbnak*, ilyen *Argumentumokra* nézve:

1. Mert nem Egyiptomba vitetett, a' hol kemény Szolgálat alatt volt az Izrael, hanem a' Ditsőségnek Országába, a' hol lelki Szabadság vagyon.

2. Mert oda vitetett, a' hol meg-látod ötet annak idejében, mint *Jákób Jósefet*. Holott-is ő már látja az ő Első-ülött Atyjafiát, az UR JESUS KRISTUST.

3. Mert oda vitetett, a' hol Szüntelen való gyönyörűségben él. Jelen. 7. A' hol nem éheznek azok, a' kik oda mennek, mint Egyiptomban, és a' környüle-valo minden Tattományokban.

4. Mert oda vitetett, a' honnan minden teremtetett állatok tápláltatnak, a' honnan tápláltatik e' Földön vitézkedő Anyafentegyház-is Mennyei Mannával, nem mint Egyiptomban sokak testi gabonával.

5. Mert oda vitetett, a' hol pénzen nem vesznek mindent, mint Egyiptomban, a' hol el-adta magát Egyiptom, és minden *bonumát* gabonáért, hanem a' hol ingyen adatik minden, minden pénz nélkül.

Ésa. 55: 1. Mind ezeket meg-gondolván, tsendesedjék Atyai Éived. És kívánom, hogy meg-őmorodott Éivedet vigasztalja-meg az, a' Ki *Jákóbot* kegyelmesen meg-vigasztalta, a' minden vigasztalásoknak ISTENE és ATYJA

Méltóságos Azzony! meg-őmorodott édes Anya! Ha *Ráchel* élt volna abban az időben, midőn ez a' dolog lett, mit nem tsinált volna? Meg-mondot-tam. Mindazonáltal tartóztassad egy kevésbé a' te benned lévő édes Anyai Storgét. Eleget gyötrötted a' te Leelkedet, midőn Uri Házadnak öt Éép Tsemetéi a' őmoru Halál által el-hullottanak, úgymint: JU-DIT, JULIA, KRISKA, KATI, 'SIGMOND. Eleget gyötrötted a' te Leelkedet, midőn mind az hármát úgy láttad halálos ínségben, halálos betegségben, mint *Jákób Józsefet*, *Simeont* és *Bénjámint*, mivel mind hárman oda valának Egyiptomba. Ugy láttad mind a' hármát az ISTEN haragjának, és búsulásának tüzeiben, mint az három Isjakat az égő kementzéiben. Mint féltetted életében, betegségében mint *curáltad*, és *curáltat-tad*, ki ne tudná? De, vallyon nem az ISTEN' Keze forgott-é az ő dolgában, mint a' *József* dolgában?

Még a' sem hallatlan példa, hogy az édes Atyák és Anyák temessék-el az ő gyermekeiket. Egyézer a' Nap, és Hóld meg egyeztenek abban, hogy a' Tsillagokat el-temessék; el-is temetik, mert midőn a' Nap fénlík, a' Tsillagok nem láttatnak. A' Hóld-is látéik néha, de Tsillag egy sem. A' Nap, és Hóld; az Atyák, és Anyák, mint a' *József* álmából meg-tetézik,

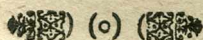

1Móf. 34. a' Tsillagok a' Magzatok, Kiket sokszor az édes Atyák, és Anyák temetnek-el. Néked azt kívánom, a' mit *Naomi Ruthnak*: Áldafsál és vigasztaltsál-meg az URTól, a' ki irgalmafságát el nem hagyja az élőkhöz, és a' meg-hóltakhoz.

Még az-is meg-vagyon néha, hogy a' Nap, és Hóld *Eclipsist* szenvednek, mint 840. Eztenében, olyan fogyatkozás vólt a' Napban, Pünköft előtt két héttel, hogy a' Tsillagok Eintén úgy láztotanak nappal, mint éjjel. Mostan-is úgy látjuk, hogy Pünköft után hat héttel a' Nap és Hóld *Eclipsist* szenvednek, és két apró Tsillagotskák láttanak ugyan, de Gyászban borultanak, és Szerelmes Atyjokfiának meg-hidegedett Teste felett gyász ruhákban *parentálnak*. Tinéktek azt kívánom, a' mit *Jákób* kívána *Jósefnek*: Hogy ti éljete, és nevedeketek, mint két Ágak, el-annyira, hogy Hírrel, Névvel, és Ditsőséggel a' Köfalnak magafságát-is feljül-haladhasátok, 1Móf. 49: 22.

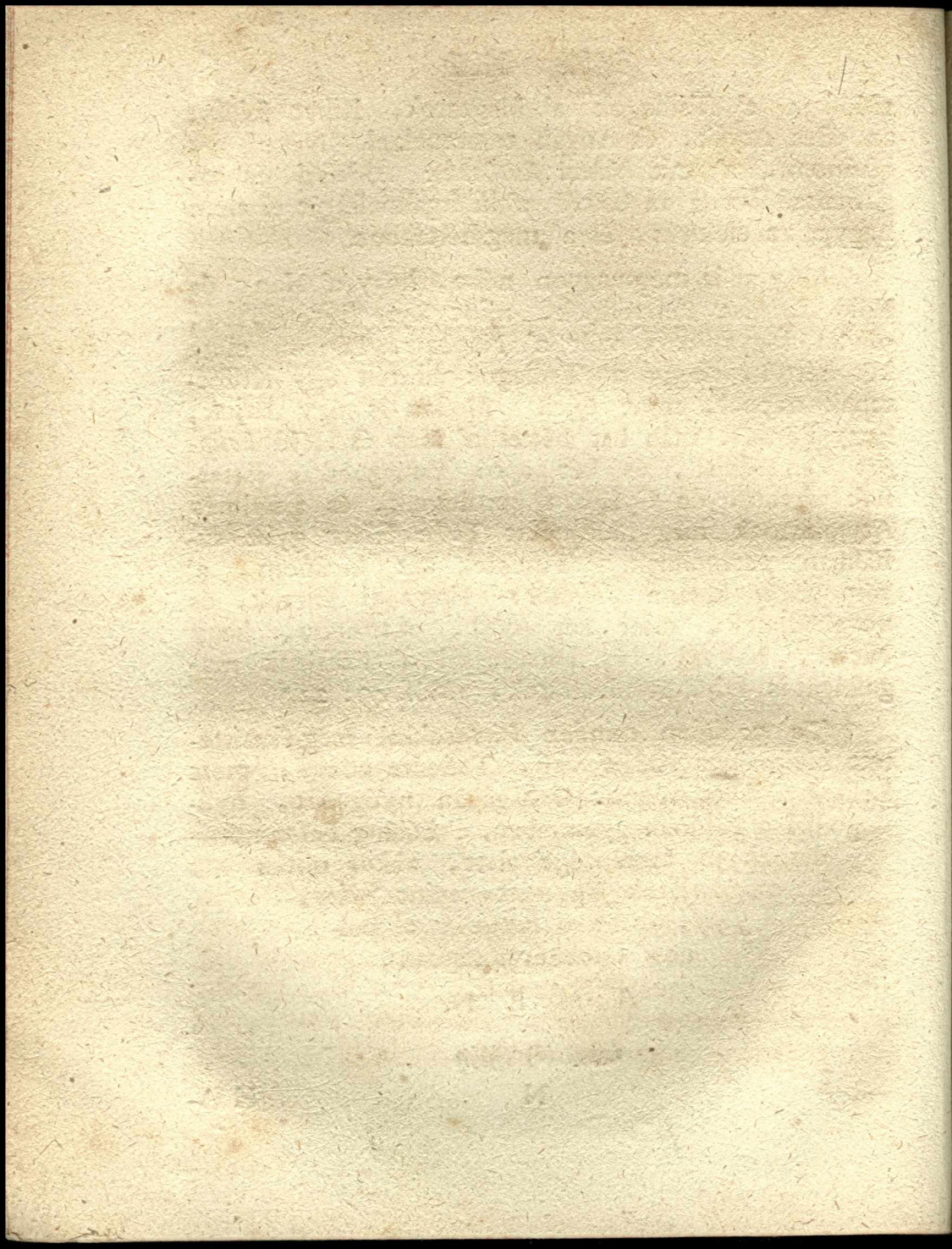
Te pediglen minden *Virtusokkal* meg-ékesített Méltóságos JOSEF Urfi, Testedre nézve, mert Lelked a' Ditsőségnék Országában nyugozik, nyugodjál a' Földnek gyomrában, a' bóldog Fel-támasdásnak jó reménsége alatt, akkor oztán meg-látjátok Egymást, mint *Jákób*, *Jósef*, és az ő *Bátyjai*, a' bóldog Örökkévalóságban,

A M E N.

N

H A-

HALOTTI ORATIO.

Mellyet,

Amaz ELEIN MEG-ÉRT ELMÉRŐL,
Életének XI Éftendejében gyenge Virág-
fál' módjára el-hervadt,

ROMAI SZENT BIRODALOMBÉLI
SZÜLETETT GROF

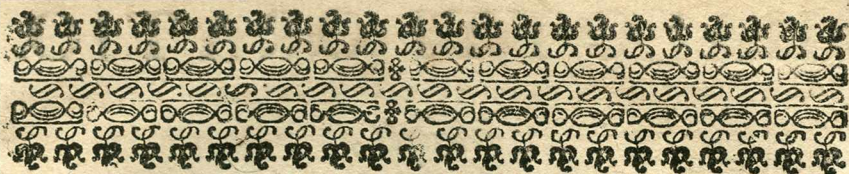
NÉHAI MÉLTÓSÁGOS SZÉKI
TELEKI JO'SEF
URFI Ö NAGYSÁGÁROL,

Mondott

VERESTÓI GYÖRGY,

SZENT IAKAB HAVÁNAK ÖTÖDÍK NAPJÁN,
A' SZOMORV és VÁRATLAN GYÁSZBAN
BORVLT GRÓF VRNAK és GRÓF ASZ-
SZONYNAK, VGY A' TÖBB KESERVES
FELEKNEK, VIGASZTALTATÁSOKRA,

*A' Kolosvári Reform. Ekléfiának Külső
Templomában.*

*Hazáknak Ékeiségei, Méltóságos Urak,
és Méltóságos Uri Aszszonyok!*

*Nemesi Renden lévő Tekintetes Hazafiai,
és Tekintetes Aszszonyok!*

ISTEN' Hazának Szövétnekei, Tiszteletes és Tudós Ferjsziak!

*Minden Renden lévő Szomorú Hallgatóim,
akár Lakosok, akár Jövevények,
Mindnyájan, kik jelen vagytok!*

AMaz elmés Meséknek Áts-Mes-
terei, a' Régi Poéták, bezzélik, hogy vólt
régenten a' HAJNALnak egy MEMNON
Nevü Szerelmes Fia, a' ki rövid Életének még gyen-
ge és hajnalló Idejében, mind ékes Termetének,
mind Nemes Virtusinak, hajnalló Súgárral másokat
úgy felül haladott, mint a' HAJNAL a' Setétséget.
Ez Szépségére nézve, a' mint az említett játékos Po-
éták írják, épen Anyja' Fia vala; mert ennek két Or-
tzáin, mint piros ró'sa' Éinnel festetett két Tábláts-
kákön, piros Hajnal' Éin tündöklék és mosolyog vala.
Adják-

Adják-elő ugyan magokat ollyak-is feles Éammal a' Régiek között, a' kik ezt az emlékezetben forgó Gyermekeket, nem piros Hajnal' Éinü, hanem fekete Szeretsen' Éinü ábrázattal festik-le; de minden igaz ok nélkül. Mert noha ez a' MEMNON felől való *Traditio*, nem valóságos Historia, hanem Mese avagy költött Példabeszéd legyen, melly a' Historiának csak valamelly ál-ortzáját viseli magán: mindazáltal a' rendes Példabeszédet-is úgy illik formálni, hogy annak részei, nem erőszakos tekeréssel és fatsarással, hanem önként való következéssel, folyjanak egymásból. Vallyon pedig el nem állanak-e mind azok e' Régula mellől? a' kik egy felől meg-engedik, mind azt, hogy a' HAJNALnak gyönyörűséges tekintete, és piros ró'sa' Éinü ábrázatja legyen, mind azt, hogy a' Termézetnek rendi Szerint *Omne simile sibi simile generet ac gignat*, minden hasonló állat magához hasonlót néminzjen és szüljön; és még-is más felől ennek a' gyönyörűséges Anyának, a' HAJNALnak, díztelen és fekete Szeretsen' Éinü Fiait tulajdonítanak. Nemes Virtusira nézve-is ez a' Nagyra szülött Gyermeke, a' mint az Igazat ál-ortzával befedező *Poëta*k beszélik, épen Anyja' Fia vala. Mert ez mindjárt Életének gyenge és hajnalló Idejében PRÆCOCE INGENIO ET PRÆCOCE SAPIENTIA, ELEIN MEG-ÉRT ELMÉJÉVEL ÉS ELEIN MEG-ÉRT BÖLTSESEGÉVEL, mint a' fel-kező Napot megelőző HAJNAL, mindeneknek fenekeit magára vonja és fordítja vala. De, óh szomorú Változás, csak hamar ez a' Virradó HAJNAL' FIA Est-Hajnal' Fiává változék, és rövid Életének utolsó léptőjére

érkezek; mert mikor már Gyermekei Idejéről Felferdült Idejére által-lépett volna, ama' híres Trójai Har-tzon a' vérengező ACHILLESnek fegyverétől kegyet-lenül által-veretteték és meg-öleték. Nem tseleked-heté azt mindazáltal a' fene Termézetü ACHILLES, hogy e' drágalátos Gyermekek ditsőséges Emlekezete az Emberek közzül el-töröltetnék, és a' hallgató Fele-dékenységnek tömlötzébe záratnék. Mert ez a' bölts Gyermekek erős Márvány-köböl, avagy, a' mint mások írják, zengő Rézből olly tsudálatos Álló-Képet készített vala Életében a' maga Emlekezetire, melly az ő Építő-Mesterének Nevét minden-naponként az Emberek között meg-újítja és elevenségre hozza vala: ez lévén tulajdonsága ennek a' mesterséges és Remekben kézi-tett Álló-Képnek, hogy reggelenként a' fel-kelő Nap-nak Súgáritól meg-süttetvén, femeit nagy vídamság-gal ki-nyitná, és Éép zengedezéssel éneklenni kezdene, sőt, ha úgy kívántatnék, a' jövőndő dolgok felől-is Emberi értelmes Beszédekkel egyenes és tévelygésbe nem ejtő Régulákat írna elejekbe az Embereknek. De a' fényes Egekben lakozó JUPITER Király-is, kit a' Régi Pogányok leg-felsőbb helyen ülő ISTENnek ítélnék vala lenni, Éanakozásra indulván e' drágalátos Gyermekek erőszakos és idő előtt esett Halálán, azt tselekedé, hogy ennek MEMNONi Neve, melly a' Görög Nyelven EMLEKEZETet, avagy, a' mint mások akarják, MEGMARADÁSt jelent, valósággal-is MEMNONi Nevezet lenne, és az Emberek között minden-kor MEGMARADO EMLEKEZETben forogna. Mert minekutánna e' minden Ditséretre méltó Gyermekek holt Teste a' Régi Pogányoknak Éokások Éerint Teme-tési:

rési Tíztefségnek okáért Rakás-fára tétetvén, tüzzel meg-égettetett volna, olly Épen éneklő Madarakat támaszta JUPITER ennek meleg hamvából, mellyek az ő kedves hangitsálásokkal e' kívánatos Gyermekek EMLEKEZETit a' következő Időkre-is ki-terjesztenék, és a' mellyek egyzer'smind MEMNON MADARAINak-is neveztetnének.

Mesét mondék előttetek, Szomorú Hallgatóim, és vallyon ki léfzen már közzülünk olly bölts OEDIPUS, a' ki ezt meg-fejthessé? Én noha DAVUS vagyok inkább, mint OEDIPUS; igyekezem mindazáltal e' mesterséges Mesét meg-fejteni, avagy inkább rövidségnek okáért mintegy ketté vágni NAGY SÁNDOR' módjára, a' ki régenten ama' híres GORDIUSnak sok rétü kötelekből öfve-fűzött Tsomóját semmiképen meg nem oldhatván, hamarabb-voltáért ketté vágra vala. Minthogy a' Régi Mese' mondó Poéták, ha tsak könnyü Ézerrel vi'sgálták-is meg a' Termézetnek Munkáit, könnyen ki-tanúlhatták azt, hogy a' HAJNAL semmi nem egyéb, hanem az Égnek bóltozatjára majd Éintén fel-emelkedő Napnak az a' kellemetes Világossága, melly piros ró'sa' Éint mutató Súgározásokkal a' Napkeleti *Horizon* felett előre ki-tündöklök, minekelőtte még a' Napnak tűz' Golyóbisa azon Napkeleti *Horizon* felett magát ki-mutatná: nem lehet úgy itél-nünk ő felölök, mintha ők gyermeki vélekedéssel a' HAJNALt tulajdonképen való Affony-Embernek hit-ték volna lenni, a' ki tulajdonképen Fia is Éült volna. Hanem kétség nélkül mind ezeket ő hasonlatosság Éerint értették, és nevezetesen a' HAJNAL' FIÁnak költött és ál-ortzás Személlye alatt ki-tzimerezték.

ték mind azokat a' Nagyra Ületett és válván vált Személyeket, a' kik INGENIIS PRÆCOCIBUS, ELEIN MEG-ÉRT ELMÉJEIKKEL, mint a' hasadó HAJNAL, mindeneknek fêmeiket magokra fordítják, és az egyenesen ítélő Emberek előtt magoknak méltó Ditséretet és Kedveséget nyernek. Helyt adtanak ezen Meséjekben ACHILLESnek-is a' Borostyános Poéták, nem egyébert, hanem hogy e' kö' Évivü és Tigris' Termézetü Bajnoknak Személye alatt előnkbe írják a' kegyetlen Halált, melly mérges indulatját kiváltképen az ilyen Virradó HAJNAL' FIAIra Éokta közförülni: a' minthogy ezeket fokfőz idő előtt minden irgalom nélkül fetét éjtékába-is borítja, és ez Életből ki-vágja. Nem háfontalan és nem ki-vető része ez elmés Mesének az a' mesterséges Álló-Kép-is, mellyet ide fellyebb le-írek. Mert ennek költött Formája alatt azt rajzolták-ki a' mesélő Poéták, hogy ámbár az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK többire igen hamar el-repüljenek-is e' Világi Életnek piatzáról: mindazáltal az ő nagy Tifzefségek, mellyet Nemes Virtusfaikkal nyertének, mint valamelly erős Álló-Kép, meg-marad holtok után-is, és a' fel-kező Nappal együtt tsak-nem minden-naponként meg-újúl; sőt egyfőz'smind az ő Ditséretes Életek és bölts Magok-Vifelések, a' mint egyebekben a' következendő Világnak követésre méltó Példáji és Réguláji, úgy nevezetesen a' kétséges ki-menetelű dolgokban mintegy *Oraculum*i léznek. A' mi pedig nézi azokat a' hangitsáló Madarakat, mellyek a' Régieknek Meséjek Érint a' MEMNON' hamvából Éarmaztanak, azoknak hasonlatosságok alatt ki-feltette az elinés Régiség azokat a' bölts PoÉTÁKAT, ORATOROKAT, és más

TUDÓS

TUDÓS EMBEREKET: kik az illyen HAJNAL' FIAinak fok *Gratiáikkal* élvén, ebben mutatják-meg igaz *Alum-nusi* Kötelességeket Néhai Kegyes *Patronusaikhoz*, hogy azoknak ditsőséges Emlekezeteket meg-halni ne engedjék, hanem az ő Ekefen-Szólások által, mellyet rész szerint élő Nyelvvel, rész szerint Pennával víznek véghez, a' következő idökre-is által-terjeszték.

Fel-hasogatván illyen módon, Szomorú Hallgatóim, a' Régieknek e' jeles Meséjeket, nem fűkség már minékünk, sem a' hajnalló Égnek bölthajtása alá, sem a' Trójai köfalak alá, olly véggel izzadva faradnunk, hogy ott keressük a' HAJNALnak FIÁT; mert, ha kinek arra kívánsága vagyon, közelb-is fel-találhatja a' HAJNALnak FIÁT, és ímé leg-közelb fel-találhatja e' gyászos Koporsóban, mellyben fekszik Római Szent Birodalombéli Született Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI JO'SEF Urfi ő Nagysága, a' ki ideje felett lévő Nemes Virtusira nézve épen HAJNAL' FIA vala. Még eddig kerek Éóval ki nem fejezém, mi fog lenni az én mostani Szomorú Oratiomnak Matériája, el-hittem mindazáltal magammal, hogy már mindnyájan jól tudjátok, söt épen olly igen jól tudjátok, mint én, miről fog lenni az én mostani kesergő Oratiom; mert azt eddig való Beszédeim, mint egymástól függő lántz-lemek, elég egyenes következéssel ki-irták és ki-műtatták elöt-teretek. Lézen tudniillik az én mostani Gyászban borúlt Oratiom DE INGENIIS PRÆCOCIBUS, AZ ELEIN MEG ÉRT ELMÉKRÖL, kik más Titulussal HAJNAL' FIAinak méltán neveztetnek. Bízott Elmével vagyok pedig, Szomorú Hallgatóim, hogy a' míg én, mint valamelly gyászos Kupressus' Erdőben hangitsáló,

avagy inkább rekedezve kiáltozó Madár, az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKET, avagy a' HAJNALNAK FIAIT, illendő Ditsérettel le-írom előttetek, és egyfőrsmind Római Sz. Birodalombéli Született Gróf Néhai Mélt. Széki TELEKI JO'SEF Urfi ő Nagyságának-is Utolsó Tisztességet tézek, Virradó HAJNAL' módjára fog tündökleni hozzám kegyes *Gratiátok*, és, mint megannyi MEG-ÉRT ELMÉK, az én éretlen és únalmas Oratiomat únalom nélkül meg-hallgatjátok.

ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek én azokat a' Nagyra született és máfok közzül ki-válalkozott Személyeket mondom lenni, a' kik, vagy Gyermeki gyenge Idejekben, vagy Felferdült korokban, olly Nemes és Ditsőséges Virtusokkal ékeskednek, mellyekkel, vagy a' Felferdült Állapotból ki-költ Ifjaknak, vagy a' Megállapodott Idejű Személyeknek, vagy a' Meghanyatlott Idejű Tisztos Véneknek, kellene rend szerint ékeskedniök. E' tölem elmondott *Definitióból*, avagy Summás Leirásból, nyilván kitetűzik, hogy mikor én az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKET emlegetem, nem értem e' Nevezet alatt e' minden Ditséretre méltó Személyeknek tsak ELMÉJEKET, hanem értem az ő egész SZEMÉLLYEKET: nem helytelenül nevezem mindazáltal ezeket ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek, nézvén e' Nevezettel az ő Nemesb Rézekre, úgymint ELMÉJEKre; mert az Ékesen-Szólásnak Mestersége kívánja, hogy *a Parte, vel Adtributo Potiore fiat Denominatio*, a' Nemesb Réztől, avagy Tulajdon-ságtól vétésék a' Dolognak Elneveztetése. Mind egyet tézen már, ha ki e' Régula szerint e' nagy Érdemű Személyeket, nem tsak ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek, hanem IDŐ ELŐTT MEG-ÉRT ELMÉKnek,

IDŐ

IDŐ ELŐTT EL-KÉSZÜLT ELMÉKnek, IDŐ ELŐTT BÖLTSELKEDŐ ELMÉKnek, akarja nevezni; minthogy e' Nevezeteknek mind azon-egy értelmek vagyon. Gyakrabban elő-fordúl mindazáltal az a' jeles Titulus, mellyel e' Nagyra Ézületett Személyek ELEIN avagy IDŐ ELŐTT MEG-ÉRT ELMÉKnek neveztetnek: lévén e' Szólásnak Formájával tzelezás az ELEIN ÉRŐ GYÜMÖLTSÖKre, mellyek nem a' munkás Nyárnak vége felé, annál-is inkább nem a' hideg Téllal Éomzédságot tartó Őzi Időben, hanem, vagy a' kies és mosolygó Tavaznak folyásában, vagy a' kívánatos Nyárnak mindjárt kezdetiben, Éoktanak meg-érésre jutni.

Nagy Tízteségeket írja-ki ezeknek a' ritka *Phoenix*hez hasonló Személyeknek az a' Titulus-is, mellyel ök HAJNAL' FIAInak neveztetnek. Mert ez a' nem köz, és nem alá-való, hanem fényes, és magasan járó Titulus, jelenti azt, hogy a' mint a' Reggeli HAJNAL addig-is gyönyörűséges Sűgározásokkal Éoktott tündöklenni, míg a' fényes Napnak kerek formára tziirkalmaztatott tüzes Tányéra a' Napkeleti *Horizon* felett magát ki-mutatná, annál-is inkább míg az, vagy az Égnek Déli tetejére fel-érkeznék, vagy a' Napnyúgoti *Horizon*hoz közelítene: úgy ezek az ELEIN EL-KÉSZÜLT Nagy ELMÉK-is, mintha tulajdonképen a' Virradó HAJNAL' FIAI vólnának, addig-is minden Ditséretre méltó Virtusokkal Éoktanak tündöklenni, míg az ő Életeknek fényes Napja az ő Megerősedett Ifjúságoknak *Horizon*a felett magát ki-mutatná, annál-is inkább míg az, vagy az ő Emberkori Idejeknek Déli pontjára fel-lépne; vagy az ő

Tíztes Vénsegeknek Estvéli *Horizonára* le-Éállana.
 RÉZ Szerint pedig jelentí azt, hogy ezeket a' Nemes
 Termézetü Személyeket nagyobbára a' HAJNALI
 Szorgalmatos MUNKÁ nemzi, és a' HAJNALI IDŐ
 Éüli, mintegy Új Emberekké a' Virtusra nézve; mi-
 vel ezek kiváltképen a' HAJNALI IDŐt Éokták for-
 dítani a' Tanúlásra, és mind azoknak a' Nemes Dol-
 goknak végben-vitelekre, mellyek által magoknak a'
 Virtusban idő előtt és mások felett gyakoroltatott Ér-
 zékenységet Éerezhetnek: Okot Éolgáltatván ez ő
 HAJNALI Szorgalmatosságokkal, nem tsak ama' kö-
 zönséges és majd mindeneknek Nyelveken repülő Mon-
 dásra, *AURORA Mufis Amica*, a' *HAJNAL* a' *Musák-
 nak Barátjok*, avagy *Szeretőjök*, hanem e' nevezetes
 és mostani Tzélommal épen meg-egyező Mondásra-is,
*PRÆMATURI INGENII Pater est ANTELUCANUS
 LABOR, Mater vero AURORA, Az ELEIN MEG-ÉRT
 ELMÉnek nemző Atyja a' HAJNALI Szorgalmatos MUN-
 KA, Éülő Anyja pedig a' HAJNAL.* És kétség kívül
 ezt festették előnkbe a' Régi *Poéták*, mikor azt köl-
 törték ál-ortzás Meséjekben, hogy LAOMEDONnak,
 a' Trójai Királynak, TITHONUS Nevü Fiát sok Gyer-
 tyázásiért és HAJNALI Órákon véghez-vitt serény
 Tanulásiért meg-Ézeretvén a' HAJNAL, magának Fér-
 jül válaÉtotta, és hajnalló Palotáiba fel-is ragadta: a'
 melly Páros Életből tsak hamar Éármazott az a' Di-
 tséretes Gyermekek, a' ki igen Nagyra mutató Tituluf-
 sal MEMNONnak, az az, a' mint fellyebb magyará-
 zám, EMLEKEZETnek, avagy MEGMARADÁSnak
 neveztetett. Mert vallyon e' Szófia-BefÉdben a' TI-
 THONUSnak Nevezeti alatt nem a' serény Gyertyázás,
 és nem

és nem a' HAJNALI Szorgalmatos MUNKA jelentetik-e?
 mellyet a' HAJNALI IDŐ úgy le-kötelez magának,
 mintha az ő nékie Házasági Párja avagy Férje volna:
 következőn ebből az, hogy a' HAJNALI IDŐ csak
 azt élje, mint Anya, a' Virtusban idő előtt Nagyja,
 a' kit a' HAJNALI Szorgalmatos MUNKA, mint nemző
 Atya, büntelen a' Nemes Elmékhez illő Dolgokban
 képzit, formál, és palléroz? Azt sem tselekedték ha-
 zontalan Elme-futtatásból a' Régi Poéták, mikor a'
 HAJNAL' FIÁT, avagy a' HAJNALI IDŐ és HAJNA-
 LI Szorgalmatosság által elein Nagyra ment ELMÉT
 MEMNONnak nevezték. Mert e' Nevezettel nem
 csak arra rzeleoztanak, a' mit már fellyebb említettem,
 hogy tudniillik ezeknek az idő előtt Nagyra ment Sze-
 mélyeknek, mint kegyes PATRONUSAIknak, a' bölts
 Poéták, ORATOROK, és más TUDÓS EMBEREK, *Alumni*
 Kötelességek szerint adnak örökké MEGMARADO
 EMLEKEZETet az ő Ékesen-Szólások által; hanem
 rzeleoztanak réz szerint arra, hogy a' MEMORIA,
 avagy az Elmének EMLEKEZŐ EREJE, HAJNALKOR
 fokott leg-fogóbb és leg-vidámabb lenni, és a' HAJ-
 NALI Tanulás által élesedik-is leg-inkább, réz szerint
 pedig arra, hogy a' valóságos HAJNAL' FIAI kivált-
 képen az ő HAJNALI Szorgalmatosságok által ferez-
 nek magoknak örökké MEGMARADO EMLEKEZETet
 az Emberek között. Ugy-is tapasztaljuk azt a' valósá-
 gos HAJNAL' FIAIban, hogy ők nem aluznak mind
 a' két füleikre eleget, hanem csak lopják az Álmod,
 és kivált a' HAJNALI Órákat serény Gyertyázással töl-
 tik-el: mint DEMOSTHENES, a' kinek *Enthyma-*
mái Mérs' és Gyertya' illatuak valának, vagy mint

ARISTOPHANES és CLEANTHES, a' kiknek Virraſztó Szö-
vétnekeik Példabefédben mentenek a' Régiek között,
és főképen mint EPICETUS, a' kinek hólta után Méts-
tartó Tserepetskéjéért nem sajnállotta egy Ritkaságo-
kon kapdosó Ember három ezer *Drachmá*kat le-pen-
getni. Ollyak a' valóságos HAJNAL' FIAI, mint a'
ki-nyílt űemekkel aluvó Oroſlánok, vagy mint a'
Virraſztás közben fél lábon álló és más lábokban ful-
lyos Követskét tartó Darvak, mellyek ha el talál-
nak űenderedni, az ő lábokból ki-eső, és a' Földön meg-
koppanó Követskének zördülésétől ismét fel-ferkennek.
Vallyon ne említsem-é ama' nagy hírű ARISTOTELEST?
a' ki éjtfakánként Nyofolyája eleibe hangos réz' Me-
dentzét helyheztetvén, az aluvás közben egyik kezét,
mellybe réz' Golyóbist űokott vala űorítani, a' réz'
Medentze felett olly véggel ki-nyújtva tartja vala,
hogy ha ő az Álomtól felettébb el-nyomattatnék, az
ő kezéből ki-fikamló és a' réz' Medentzébe bé-eső
Golyóbisnak tsattanása által, és a' hangos réz' Meden-
tének kongása által, Álmából fel-ébredne. Nem vólt
alább való Tudós Tanítójánál a' Nap' felkölte előtt
való ferény Tanulásban ama' vigyázó Ráró, NAGY
SÁNDOR: ez lévén ő közöttök tsak a' külömbűség,
hogy amaz, mint nem mindenkor teli Erűényjel bíró
Philofophus, tsak réz' Golyóbist, ez pedig, mint nagy
gazdagsággal bíró Fejedelem, ezűſt' Golyóbist űokott
vala kezében éjtfakánként a' hangos réz' Medentze
felett tartani. El-hallgaffam-é ama' délig alváſtól irtó-
zó, a' HAJNALI Szorgalmatoſságban pedig gyönyör-
ködő Régi Perſiai Királyokat? kiket mindenkor HAJ-
NAL' hafadtában a' Királyi Palotának küűöbe előtt il-
lyen

Ilyen Kiáltással Éokott vala az Álomból fel-ferkenten
a' VirraÉtó Szolga: *Surge, Rex, atque ea cura, quae
te curare voluit Mesoromasdes, DEUS tuus; Kéj-fel,
Király, és légyen gondod azokra, mellyeket gondviselésedre
bizott Mesoromasdes, a' te ISTENed.* És talám LACYDES
Philosophus-is azért hordoz vala magával mindenütt
egy strá'sáló Lúdat, hogy az ötet harfogó kiáltásával
az Álomból a' Tanúlásra fel ferkentené: a' minthogy
a' Régi Rómaiaknak-is, nem a' Strá'sán lévő Vitézek,
kik nagy gyalázatjokkal az Álomban felettébb el-me-
rűtenek vala, hanem az ébren aluvó Lúdak kiáltának
Lármát a' *Gallusok* ellen a' *Capitoliumnak* óltalmazására.
Nyilván ez Igazságra irányoztanak a' Régi *Poéták*, kik
MINERVÁnak, úgymint az ő vélekedések Ézerint a'
Tudomány' ISTEN-ASZSZONYÁnak, nem valamelly
tzifra tollakkal ékeskedő, és nem valamelly kedves
nótájú Madarat, hanem ama' füles és díztelen Mada-
rat Éentelték, a' mellynek leg-Éebb Éeneklése-is húho-
gatásból és tvikkelésből áll, de a' melly mindazáltal az
ÉjÉzakai Órákat Éerény vigyázással Éokta el-tölteni: azt
Éestvén előnkbe e' Mese által, hogy senki másképen
idő előtt a' Tudományban a' Gyözelemnek Pálmá-
ját el nem nyerheti, hanemha ÉjÉzakánként, kivált a'
HAJNALI Órákon, Éerényen vigyáz és tanul. Vallyon
PYTHAGORAS-is, mikor Tanítványinak egyik *Symbolumá*-
ban azt parantsolta, hogy magok Házaiknál Kakast
tartani el ne múlásák, a' homályos BeÉéd alatt nem
e' homály nélkül való Igazságot tanította-É, hogy a'
kik idő előtt Borostyán' KóÉorút akarnak nyerni a'
Tudományban, azok a' HAJNALI Órákat a' Tanúlásra
Éenteljék, és ha külömben nem, avagy tsak az emlí-
tett

rett Házi Madárnak, úgymint a' hegyes farkantyukkal és piros taréjjal kevélykedő Kakasnak, HAJNALI Éneklése által az Álomból a' Tanulásra fel-serkentefenek? Egy szóval, úgy felelnek-meg Neveiknek a' HAJNAL' FIAI, és úgy mennek idő előtt másoknál fellyebb a' Virtusnak arany' Gráditsain, ha a' HAJNALI Orákat, nem a' lágy és puha Ágyban kényes aluvással, hanem vagy talpon állva, vagy Könyv és egyéb Ditséretes Munka mellett ülve, serény Gyertyázással és terény Tanulással fogják eltölteni; mert, a' mint a' DEÁKOK mondják,

*Non jacet in molli Veneranda Scientia Lecto,
Ipsa sed assiduo parata Labore venit.*

Nints a' Tudománynak rests Ágyban fekvése,
Nints puha Párnákon délig heverése;
Fel-kél, vigyáz, ritkán vagyon meg-Éünése,
Munka által lévén néki épülése.

Minekutánna meg-mutatam azt, Szomorú Hallgatóim, miért neveztestenek HAJNAL' FIAI-nak az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK, illik azt-is Kérdésbe tennem, és Világosságra hoznom, meddig terjedjen-ki az Emberi Életnek HAJNALI IDEJE, avagy, hogy e' Kérdést kevés változtatással másképen formáljam, minéműrézeit foglalja magában a' HAJNALI IDŐ az Emberi Életnek? Minthogy én ide fellyebb ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek, avagy HAJNAL' FIAI-nak, azokat a' Nagyra Éületett és mások közzül ki-válalkozott Személyeket mondomtani lenni, a' kik vagy Gyermekek gyenge Idejekben, vagy Felferdült korokban, olly Ne-

mes és

mes és Ditsőséges Virtusokkal ékeskednek, mellyek-
kel, vagy a' Felferdült Állapotból ki-költ Ifjagnak,
vagy a' Megállapodott Idejü Személlyeknek, vagy a'
Meghanyatlott Idejü Tisztes Véneknek, kellene rend-
szerint ékeskednie: meg kell már magammal itt-is
egyeznem, és e' Kérdésre azt illik felelnem, hogy az
Emberi Életnek HAJNALI IDEJE tsak a' Gyermeki
gyenge Idöt és a' Felferdült Ifjúságnak Idejét foglal-
ja magában. Vagyon is nagy meg-egyezése a' reggel
fel-tetző HAJNALI IDÖnek a' Gyermeki gyenge Idö-
vel és a' Felferdült Ifjúságnak Idejével; mert a' mint
a' Virradó HAJNAL az Eg' Menyezetire fel-emelkedő
Napnak elől-járó Postája, és a' következő Nappalnak
kezdő része, úgy a' Gyermeki gyenge Idö a' Felferdült
Ifjúságnak Idejével együtt az Emberi Életnek első ré-
sze: amaz a' Nappali Világosságnak elől-járó Súgáro-
zása, ez pedig az Emberi Életnek elől-járó Fényessé-
ge lévén. De ámbár az Emberi Életnek HAJNALI
IDEJE tsak a' Gyermeki gyenge Idöt és a' Felferdült
Ifjúságnak Idejét foglalja-is magában, azok a' Nagy
Érdemü Személlyek mindazáltal, kik idő előtt magok-
nak a' Virtusnak Zászlója alatt Nemes Tízimert nyer-
nek, nem tsak Gyermeki és Felferdült Idejekben, ha-
nem egész Életekben-is, sőt holtok után-is, HAJNAL'
FIAinak és ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek méltán ne-
veztetnek; mert a' Virtus által ferezterett Tisztetség
nem olyan, hogy az a' változó idővel változzék,
vagy hogy tsak hó' hátára iratott és hamar el-olvadó
Betükből álljon.

Azt már, hogy e' Dologban előbb menjek, nem
olly könnyen lehet meg-határoznom, hány Ektendő-
ket

ket foglaljon magában az Emberi Életnek HAJNALI IDEJE, akár Émleljem különösön tsak a' Gyermeki Gyengeségnek Idejét, akár különösön tsak a' Felferdült Ifjúságnak Virág-Éál' módjára ki-nyíló Éép Idejét, akár mind a' kettőt együtt Éemleljem; mivel, a' mint az el-futó Éztendőkkel el nem futó *Experientia* tanítja, némellyek az Emberek közzül hamarább, némellyek későbbben nevednek-fel, rész Éerint az ő belső *Temperamentum*oknak, rész Éerint Felneveltetéseknek, rész Éerint pedig Lakóhelyeiknek, különböző minémiségek miatt. Meg-vallják ezt velem együtt, mind a' Termézetnek Titkait hasogató Böltsék, mind az Igazságnak Kormányja mellett ülő Törvénytudók: a' kik, sem arról nem tehetnek mindenekben egymással meg-egyező Letzkéket, hány különböző Szakafokra osztásék-fel az Emberi Életnek Ideje, sem pedig arról, hány Éztendőkből álljanak az Emberi Életnek különböző SzakafÉai. Ama' nagy Émlekezetű HIPPOCRATES, kinek még eddig az Orvosló Tudományban Párja nem találkozott, az Emberi Életnek Idejét, a' mint POLLUX és CENSORINUS ő felőle írják, hét különböző Szakafokra osztotta, úgymint Tsetsemöségre, Gyermekségre, Nevedékenységre avagy Felferdült Ifjúságra, Megerősült Ifjúságra, Megállapodott Időre avagy Férfiúi Időre, Jó Erőben lévő Véniségre, és Legörbedett Véniségre: mellyek közzül a' Tsetsemöségnek határáúl tette a' hetedik Éztendőt, a' Gyermekségnek a' tizennegyediket, a' Felferdült Ifjúságnak a' tizennyóltzadikat, a' Megerősült Ifjúságnak a' harmintzötödiket, a' Megállapodott Időnek a' harmintznyóltzadikat, a' Jó Erőben lévő Véniségnek a' hatvanegyediket, a' Görbeségre jutott Véniségnek

ségnek a' Éomorú és senkinek nem kedvező Halált.
 Idétlenül böltsekedtenek azok, avagy inkább, mon-
 dom, babonáztanak, a' kik HIPPOCRATES után az Em-
 beri Életnek hét Szakaszait az akkori Időben Uralko-
 dó *Philosophia* szerint az Égen tündöklő hét *Planéták*-
 nak fentelték: mintha a' nyállal bővölködő Tsetsemö-
 ségen a' nedves Hóld uralkodnék, a' tréfás tsevegésben
 és játékban gyönyörködő Gyermekségen a' tsélsap
Mercurius, a' rendeletlen kívánságokra könnyen roha-
 nó Felferdült Ifjúságon a' buja *Venus*, a' fényes Pompát
 Érerető és már Megeösült állapotra jutott Ifjúságon a'
 ragyagó Nap, a' Hadakozásra leg-alkalmasb Férfiúi
 Időn a' kardoskodó *Mars*, a' seprejétől meg-tisztult El-
 méjü és Jó Erejében lévő Vénségen a' tanátsos *Jupi-*
ter, a' komor kedvü és Görbeségre jutott Vénségen
 pedig a' kedvetlen *Saturnus*. A' Hetes Számnál inkább
 kedvellették azok a' Hatos Számot, a' kik olly jó re-
 ménységben vóltanak, hogy a' Szent Írásnak tündöklő
 Szövétnékénél a' Termézetnek leg-homályosb Rejtek-
 helyeit-is könnyen el-járhatják. Mert azok látván azt
 a' Szent Írásból, hogy ISTEN e' NAGY Világot hat
 Napokon teremtette, illendőnek ítélték az Embernek-
 is, mint KIS VILÁGnak, egész Életét hat különböző
 Időkre osztani, úgymint Tsetsemöségre, Gyermekség-
 re, Nevedékenységre, Ifjúságra, Emberkori Állapotra,
 és Vénségre: határául tziikalmazván a' Tsetsemöség-
 nek, vagy az ötödik, vagy a' Hatodik Eftendőt, a'
 Gyermekségnek a' tizennegyediket, a' Nevedékenység-
 nek, vagy a' húzonegyediket, vagy a' húzonkettödi-
 ket, az Ifjúságnak, vagy a' húzonkilentzediket, vagy
 a' harmintheadikat, az Emberkori Időnek a' negyvene-
 diket,

diket, a' Vénségnek pedig ama' Mennyei Kéztől előnkbe iratott Utólsó Lineát, a' Halált; mellyet nyomban követ a' Jókra nézve a' Mennyei Nyúgodalomnak örökké tartó Szombatja, nem különben mint a' Teremtésnek hat Napjait követte vala a' Szombat, a' Gonoszokra nézve pedig nyomban követ a' Lelki-Esméretnek soha meg nem haló Férgé, és soha meg nem aluvó Tüze. A' Hatos Számról ha le-Éllok az Ötös Számra, ezt, úgy látom, leg-inkább kedvellette az Emberi Életnek különböző Időkre való felhasogatásában ama' nem Fegyverrel, hanem Tógával el-hírefedett MARCUS TERENTIUS VARRO; vagy azért, hogy a' mint régenten a' *Comædiai* Játékok öt egymástól megkülömböztetett *Actus*okból állanak vala, úgy az Emberi Élet-is öt nevezetes Gráditsokon láttatnék el-végezni az ő *Comædiához* és *Fabulához* hasonló Folyását; vagy talám azért, hogy akárki-is az ő bal kezén lévő öt újaira Életének öt Rézeit fel-öztván, és azokat jobb kezének mutató újával, a' mikor tetkenék, Éamlálgatván, könnyen akármikor megtudhatná Életének el-tölt, jelen lévő, és hátra maradott Idejét. Ugy hasítottta pedig ez a' Római bölts Férjfiú az Emberi Életnek Idejét öt különböző Rendekre, hogy mindenik azok közzül az Utólsón kívül XV Éztendőket foglalna magában: irván határául az Elsőnek a' leg-előbb el-telő tizenötödik Éztendőt, a' Másodiknak a' másodszor elő-forduló tizenötödik Éztendőt, melly a' harminztadik Éztendő, a' Harmadiknak a' harmadik ízben elő-kerülő tizenötödik Éztendőt, melly a' negyvenötödik Éztendő, a' Negyediknek a' negyedik sorban elő-álló tizenötödik Éztendőt, melly a' hatvanodik Éztendővel meg-

meg-egyezz, az Ötödiknek pedig a' Koporsóba le-taízító Halált, mellynek eleibe bizonyos Eftendöket gát' módjára nem lehet vetni; helyheztetvén egyzer'smind az említett Római Pólgár az Első Rendben a' Gyermekeket, kiknek Idejeket Deákúl *Pueritiának* nevezi, mivel ezek tizenöt Eftendökig *puri, seu impuberes sunt*, a' Eörtöl tiszták, avagy Eör nélkül valók; a' Második Rendben a' Nevedékenyeket, kiket *Adolescenseknek* nevez, mivel ha meg Eününk-is harmintz Eftendöknek elötte Testünkre nézve nevedekni, Erönkre nézve mindazáltal épen harmintz Eftendökig nevedekünk; a' Harmadik Rendben az Ifjakat, kiknek Idejeket Deákúl *Juventusnak* nevezi, mivel kiváltképen ez Időbéliek, úgy mint a' harmintzadik és negyvenötödik Eftendök között élők, *juvare possunt Rempublicam Armis*, segíthetik a' Közönséges Jót Fegyver viselésekkel; a' Negyedik Rendben az Öziben-elegyedteket, kiket Deákúl *Senioroknak* nevez, mivel a' negyvenötödik és hatvanodik Eftendök között kezd özülni és vénülni az Emberi Test; az Ötödik Rendben pedig az Erötelenségre jutott Véneket, mivel hatvan Eftendök után az Emberi Test, míg e' Világi Életnek *Comædiáját* el-végzi, a' Vénség miatt többire mindenkor erötelenkedik. Némellyek azok közzül-is, kik az Orvosló Tudományban a' *Doctori Gradus*ra fel-léptenek, öt bizonyos Idökre osztják-el VARROVAL együütt az Emberi Életnek egész Folyását, melyeket mindazáltal nem a' VARROTÓL előnkbe iratott Lineák szerint Eámlálnak-elö; minthogy Elsőnek tézik a' huzonötödik Eftendövel végezödő Nevedékenységet, Másodiknak a' harmintzötödik, vagy leg-fellyebb a' negyvenedik Eftendövel el-repülő Ifjúságot, Harna-

diknak az ötvenedik Eftendőnek kezdetéig terjedő Emberkori Állapotot, Negyediknek a' hatvanodik Eftendővel határos Első Vénséget, Ötödiknek ismét a' Halállal Fomfédos Utolsó Vénséget: a' Nevedékenységet pedig, mint félesb határok közzé foglaltatott Időt, négy kisebb Rézekre darabolják-fel, úgymint a' harmadik, vagy negyedik Eftendővel végeződő Tsetsemőségre, a' tizedik Eftendővel el-telő Gyermekségre, a' tizennyóltzadik Eftendőnek végéig nyúló Pihefedésre, és a' huszonötödik Eftendővel el-múló Felferdült Ifjúságra, melly már ö nálok a' forosb tekintetben lévő Nevedékenység. Minthogy a' Négyes Számot kezdém említeni, illő léfzen, azokról a' Régi Böltsekről-is éólanom, kik az Örökkévalóságra fapora lépésekkel fiető Emberi Életet négy különböző Rézekre oztani legheylesbnek itélték. Illyen vala ama' nagy Ditséretű Tanító Mesternek, SOCRATESnek, nem kisebb Ditséretű Tanítványa, XENOPHON, ki az Emberi Életet e' négy Rézekre, úgymint Gyermekségre, Felferdült Ifjúságra, Emberkori Időre, és Vénségre, oztotta: mértékéül tévén az Elsőnek a' tizenhatodik Eftendőt, a' Másodiknak a' huszonhetediket, a' Harmadiknak az ötvenkettődiket, a' Negyediknek pedig az ötvenkettődik Eftendő után következő Eftendőket mind a' Halállal bé-közönő Utolsó Oráig. Ama' nagy híri Orvos *Doctor*-is, CLAUDIUS GALENUS, figyelmeztvén, mind az Emberekben fészket vert négy *Temperamentumokra*, mind az Eftendőnek négy Rézeire, mind pedig az Éltető-Állatokban uralkodó négy nevezetes Minémiségeknek, úgymint a' Hidegnek, Melegnek, Nedvelségnek, és Szárazságnak, egymást el nem rontó négy rendbéli Özfefoglalta-

laltatásaira, helyesbnek ítélte az Emberi Életnek egész Folyását négy Rézekre osztani; noha azokat bizonyos Eftendőkkal meg nem határozta, és nem-is a' XENOPHONTól iratott Rend szerint Éamlálta-elő: Elsőnek tévén a' Vidámságban gyönyörködő Ifjúságnak Idejét, Másodiknak a' Legjobb Erőben lévő Emberkori Időt, Harmadiknak a' Középszerű Erővel bíró Vénységnek Meghanyatlott Idejét, Negyediknek pedig az Erőtelen-ségre jutott Vénységnek Halálhoz közelítő Idejét. Mellyek közzül az Elsőben, a' mint vélekedik, uralkodik a' *Sanguineum Temperamentum*, avagy a' vidámon folyó Vérnek nagyobb Mértéke, a' Másodikban a' *Cholericum Temperamentum*, avagy a' hirtelen gyúladó és a' haragra könnyen fel-induló Sárga Epe-Sárnak nagyobb Mértéke, a' Harmadikban a' *Melancholicum Temperamentum*, avagy a' komor kedvet nemző és Elmét terhelő Fekete Epe-Sárnak nagyobb Mértéke, a' Negyedikben pedig a' *Phlegmaticum Temperamentum*, avagy a' nyúlós és restséget Érző Nyálnak nagyobb Mértéke: lévén egy-Ér'smind az Első az ő vélekedése szerint virágzó Tavasz' módjára majd egyenlő mértékben Meleg és Nedves, a' Második heves Nyár' módjára Meleg és Száraz, a' Harmadik hívesedő Őz' módjára Hideg és Száraz, a' Negyedik pedig fagyaló Tél' módjára Hideg és Nedves. Négy Rézekre osztotta GALENUSsal együtt az Emberi Életnek egész Folyását amaz Arabiai Bölts-is, AVICENNA, avagy, a' mint igazabban neveztetik, IBN SINA, a' ki egy-Ér'smind, hogy GALENUSnál a' Tudományban előbb hajítani láttatnék, bizonyos Eftendőkkal az Emberi Életnek négy Rézeit meg-is határozta: irván az Ifjúságnak határozó Tzéljául a' har-

mintza-

mintzadik Eftendöt, a' Legjobb Eröben lévő Ember-
 kori Időnek a' harmintzötödiket, a' Középzerü Erövel
 bíró Vénségnek a' hatvanodikat, az Erötelenségre ju-
 tott Vénségnek pedig az Örökkévalóságnak kettös
 Szállására által-vivő Halált. Nem illik e' Laistrom-
 ból azokat-is ki-hagynom, kik az Emberi Életet, mint
 valamelly könnyen el-hervadó *Trifoliumot*, avagy há-
 rom levelü Virág-Élát, három Rézekre osztani leg-
 illendőbbnek ítélték. Illyen vala a' Régi Rómaiaknak
 hatodik Királyjok, **SERVIUS TULLIUS**, ki az Embe-
 ri Életet, Gyermeekségre, Ifjúságra, és Vénségre, el-
 osztván, az Elsőnek határaúl rendelte a' tizenhetedik
 Eftendöt, a' Másodiknak a' negyvenhatodikat, a' Har-
 madiknak pedig az Életnek végén álló Halált. A'
 bölt ARISTOTELES-is tizkáló Elinéjére vévén azt,
 hogy e' Földön lévő minden Plánták és Lelkes-állatok,
 míglen Életeknek elejekben iratott abrónsát bé-kerü-
 lik, egy ideig nevedednek, azután nevededésekben
 meg-állapodnak, és végezetre erejekben meg kezde-
 nek hanyatlani, leg-illendőbbnek ítélte az Emberi É-
 letnek egész Kerületit három Rézekre osztani, úgy-
 mint Nevedékenységre, Legjobb Eröben lévő Idöre,
 és Vénségre: noha azokat bizonyos Eftendőkkel meg
 nem határozta. Mások pedig, kik e' nagy Tanító
 Mesternek Régulai fzerint kívántanak böltselfedni, e'
 három Rézeket bizonyos Eftendőkkel nem tsak meg-
 határozták, hanem apróbb Rézekre el-is darabolták:
 noha, hogy mindenekben egymással egyező Lineán
 járnának, olly fzerentsések nem lehettenek. Majd
 többen találkoznak ollyak e' Sétáló *Scholában*, avagy,
 hogy más Nyelven Éoljak, e' *Peripatumban*, kik a'
 Neve-

Nevedékenységnak határául tézik a' húzonötödik Ezentendőt, a' Legjobb Erőben lévő Időnek az ötvenediket, a' Vénségnek pedig az Utolsó Orának megtsendülését: el-öztván egyzer'smind a' Nevedékenységet a' harmadik, vagy negyedik Ezentendővel végeződő Tse-
tsemőségre, a' tizedik Ezentendőnek végéig terjedő Gyermekségre, a' tizenennyöltzadik Ezentendővel el-telő Pihefedésre, és a' húzonötödik Ezentendővel el-múló Felferdült Ifjúságra, vagy forosb tekintetben lévő Nevedékenységre; a' Legjobb Erőben lévő Időt a' harminztötödik Ezentendővel végeződő Ifjúságra, és az ötvenedik Ezentendőnek folyásával el-folyó Emberkori Állapotra; a' Vénséget pedig a' hatvanötödik Ezentendővel határos Első Vénségre, és a' Halállal Fomzédos Utolsó Vénségre. Nem illik Éaraz lábbal által-lép-nem a' Kettős Számot-is; minthogy JUSTINIANUS IMPERATOR a' Római Törvényekben két ki-tetfőbb Rézekre osztotta az Emberi Életnek egész Folyását, úgymint *in Minorem, et Majorem Aetatem*, Kissebb, és Nagyobb Időre, avagy, a' mint fok Törvénytudók Deákofan Éólanak, *Minoremmitasra* és *Majoremmitasra*. A' Kissebb Időt, melly más Titulussal a' Római Törvényekben *Imperfecta Aetas* nak, avagy Tökélletességre nem ment Időnek, nevezetik, ki-terjeztette az IMPERATOR a' húzonötödik Ezentendőnek végéig: követvén ebben egy LÆTORIUS Nevü Régi Római Törvénytudót, a' ki, a' mint némellyek gyanítják, olly vélekedésben lévén, hogy az Emberi Életnek leg-hoézabb határa a' Századik Ezentendő volna; négy egyenlő Rézekre osztott-el egy *Seculumot*, és annak első Fertályját rendelte határául a' Tökélletességre nem ment Időnek. Tudván pedig azt az IMPERATOR,

hogy a' Tökélletességre nem ment Időnek bizonyos Grádusi légyenek, és egyfeszmind igyekeztén azonn, hogy a' Törvénynek Búvári elől leg-kissebb akadályt-is e' dologban el-hárítson, helyesnek ítélte ezt az Időt három Rézekre osztani: úgymint, *Infantiára*, avagy Tsetsemöségre, irván ennek határául a' hetedik Eftendőnek kezdetit, *Pupillaris Aetasra*, avagy Árvaságnak Idejére, ki-terjesztvén ezt a' PROCULEJANUS Törvénytudóknak értelmek szerint a' Leányokra nézve a' tizenkettődik Eftendőnek végéig, a' Férjfi Gyermekekre nézve pedig a' tizennegyedik Eftendőnek végéig, és *Pubertasra*, avagy Pihefedésre, ki-nyújtván ezt a' huszonötödik Eftendőnek el-teléséig. A' mi már nézi a' Nagyobb Időt, melly más Titulusokkal a' Római Törvényekben Tökélletességre ment Időnek, Egész Időnek, Meg-ért Időnek, és Törvény szerint való Időnek, neveztetik, ki-terjesztette ezt az IMPERATOR a' huszonötödik Eftendőnek végétől fogva az Emberi Életnek végéig, de felettébb való Szorgalmatossággal és főr-fál' hasogató Igyekezettel Rézekre nem darabolta: hihető, elégnek tartván azt, ha az Emberi Életnek Tökélletességre ment Ideje mindenek előtt tudva lenne; és talám gondolván azt-is, hogy ez a' Perlekedés és munkás Szorgalmatosság, nem annyira a' Törvénykező Piatzra, mint a' *Scholakban* tsatázó *Philosophusok*nak *Catbedrájokra*, tartozék. Hallgatók fántfándékkal azokról, kik az Emberi Életet a' *Climactericus*, avagy, hogy Magyarúl szóljak, a' Hágdosó Eftendők szerint akarják mérték-re vonni. Mert mikor ők az Emberi Életet úgy gondolják, mint valamelly sok léptsőjű Gráditsot, vagy mint

mint valamelly sok fogú Lajtorját, és azonn, vagy a' Hetes, vagy a' Kilentzes Számmal, fellyebb-fellyebb hágdosnak, igen keveset gondolnak azzal, hány Éltendőig terjedjen-ki, vagy a' Gyermeki Gyengeségnek, vagy a' Felferdült Ifjúságnak, vagy a' Megerősedett Ifjúságnak, vagy az Emberkori Állapotnak, vagy a' Tíztes Vénségnek Ideje: holott úgy igazíthatnák-el a' kereftül fekvő nehézséget, ha avagy-tsak azt jól meg-határoznák, hány Éltendőt foglaljon magában a' Gyermeki Gyengeségnek és a' Felferdült Ifjúságnak Ideje; mivel én ide fellyebb e' két Időkre Éorítám az Emberi Életnek HAJNALI IDEJÉT. De nem Éükség e' Traktát tovább terjesztenem; mivel ennyi különböző Vélekedésekből, mellyeket eddig talám felettébb való és talám ide nem-is tartozó munkával elő-Éámlálék, bövségesen ki-tetűzik, melly nehéz légyen az Emberi Életet Réfekre osztani, és azokat, nevezetesen pedig azok közzül a' HAJNALI IDŐt, bizonyos Éltendőkkel meg-határozni. A' mi pedig illeti e' fenn forgó nehézség iránt az én gyenge Vélekedésemet, talám nem tselekezem helytelen dolgot, ha e' seprejére Éállott mostani Időnek Folyásához képest az Emberi Életnek HAJNALI IDEJÉT két X Betűk közzé Éorítom, avagy, hogy világosabban Éóljak, húz Éltendőkre határozom: ki-fejezván az Első X Betű alatt a' HAJNALI IDŐnek Első Réfét, avagy a' tíz Éltendőig terjedő Gyermekségnek Idejét, a' Második X Betű alatt pedig a' HAJNALI IDŐnek Második Réfét, avagy a' húzadik Éltendővel végeződő Felferdült Ifjúságnak Idejét. Mert mikor én e' mostani Időben az Emberi Életnek egymás után

következő Rézeit az *Experientiának* Törvényes Székin jól meg-tzirkálom, nehezen talállok arra Példát, hogy tiz Eftendőknek előtte valamelly Gyermekeket Felferdült Ifjúnak, vagy húf Eftendőknek előtte valamelly Felferdült Ifjat Megerősedett Ifjúnak nevezhetnék: olly idegen és el-változott Éárnyakon repülnek mostan az Emberi Életnek Eftendei. Nem fáraftom már itt azzal magamat, minthogy Tzéломra egyenesen nem-is tartozik, miképen kellesték a' két X Betük után a' több X Betüket az Emberi Életnek következő Rézeihez mérsékelni, úgymint a' Nagyobb Erőre ment Ifjúságnak, az Emberkori Állapotnak, és a' Tanátsos Vénségnek Idejéhez: elég lévén ez mostan az én Tzéломra, hogy az Emberi Életnek HAJNALI IDEJE csak két X Betükig terjedjenki, és hogy azoknak-is, a' kik ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek és HAJNAL' FIAlnak kívánnak neveztetni, olly Nemes és Ditsőséges Virtusokkal kellesték húf Eftendőknek előtte ékeskedniek, mellyekkel a' húf Eftendőkön felül járóknak, úgymint rész fe-rint a' Felferdült Ifjúságból ki-költ Ifjaknak, rész fe-rint a' Megállapodott Idejü Személyeknek, rész fe-rint pedig a' Meghanyatlott Idejü Véneknek, kellene ékeskedniek. Ezt mindazáltal említeni el nem múltatom, hogy az Emberi Életnek különböző Rézeire nézve vagyon mindenik X Betűnek olly kíváltképen való Bélyege, mellyből azt akárki könnyen meg-es-mérheti, ha ő néki az X Betűkre való által-lépésével az Örömrre, vagy a' Szomorúságra, légyen-e nagyobb Matériája; sőt azt-is könnyen által-láthatja, hogy ő hányadik Pázmában járjon. Tudniülük a' ki

egy X-ig nem vidám Tekintetü, két X-ig nem szép, három X-ig nem erős, négy X-ig nem Vitéz Ember, öt X-ig nem bölts, és hat X-ig nem kegyes, azután sem fog annak olly jó Szerentséje lenni, hogy ezeket könnyen meg-nyerhesse. Annál inkább, hogy a' hatodik X után-is csak a' Kegyeségnek adjam a' Méltóságot, vesztett pere vagyon annak, a' ki, vagy hét X-ig, vagy nyóltz X-ig, vagy még több X-ig-is, nem kegyes; mert vallyon ki várhatna könnyen jót az ilyen Bűnnek terhe miatt meg-görbedett, és gonofban meg-rögzött *Silicernium*tól?

Még eddig, Szomorú Hallgatóim, nem több, hanem három nevezetes Dolgok körül foglalatoskodtam Oratiomban: úgymint előfer *definiáltam*, avagy *suminásom* le-írtam, kik légyenek az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK, avagy a' valóságos HAJNAL' FIAI, azután e' Nemes Személyeknek Neveikről fólottam, és mind ezek után az ő HAJNALI IDEJEK-et is meghatároztam. Ne magyarázzátok, kérlek, hozzám mutatott *Gratiátok*kal való vízfő-élésre, ha még e' Nemes Személyekről három nevezetes és egyenesen ide tartozó Dolgokat terjesztek előtökben: úgymint előfer ha le-rajzolom azokat a' jeles és ki-tetfő Virtusokat, mellyek által ezek a' Nagyra született Személyek idő előtt magokat meg-nemesítik, azután pedig ha azt Napfényre hozom, minémü *Fatumok*on foltanak ezek meg-fordúlni, és végezetre ha azt-is meg-fejtem, kitől végyenek eredetet az ő Ditsőséges Virtusaira nézve

És hogy előfer azokat a' nevezetes Virtusokat végyem-fel, mellyekkel az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK

még HAJNALI IDEJEKben *Chronicákra* méltó Ditsé-
 rett fereznek magoknak, illendőnek itélem ezek kö-
 zött leg-előbb említeni a' SZORGALMATOSSÁGOT :
 nem azért, mintha a' több Virtusok felett ennek
 akarnám adni a' Fejedelemséget, mivel az a' nagy és
 atyafiságos egyesség, melly a' Virtusok között va-
 gyon, nehezen bortsát engemet arra, hogy egyet kö-
 zöttök Fejedelmi Székben ültessek; hanem kíváltké-
 pen azért, hogy mivel a' SZORGALMATOSSÁG
 mintegy *Cos Virtutum*, Fénkövök a' Virtusoknak,
 minden Virtusokra ez a' Virtus közönségesen meg-
 kívántatik, nem lehetvén egy Virtusban-is SZORGAL-
 MATOSSÁG nélkül igaz nevezet szerint való *Habitust*,
 avagy Gyakorló Könnyüséget, fereznünk magunk-
 nak. Nem fűkség pedig itt a' SZORGALMATOS-
 SÁGról hozzáfason bezzellenem; mithogy ide fellyebb-
 is, a' hol azt meg-vi'sgáltam, miért nevezteffenek az
 ELEIN MEG-ÉRT ELMEK más Titulussal HAJNAL'
 FLÁnak, e' Virtusról fólanom kellett, figyelmeztvén
 ott nevezetesen a' HAJNALi Orákon meg-kívántató
 SZORGALMATOSSÁGra. Itt azért tsak ezt irom
 elejekben a' HAJNAL' FLÁnak, hogy ök, a' mint a'
 HAJNALi, úgy a' Nappali Orákon-is, a' Restséget,
 mint a' *Circe'* maflagos Pohárát, serényen el-kerül-
 jék; mert vallyon nem nagy gyalázatjokra fólgálna-é
 az ő nékiek, ha a' Napfelkölte előtt való serény
 Vigyázás után a' Restségnek maflagos édessége miatt
 Vakondokokká változnának? Nem igaz HAJNAL'
 FLA az, hanem a' HAJNAL' FLÁnak tsak Majma,
 még pedig rút Majma, a' ki HAJNALi Orákon a' vi-
 gyázó és virraftó MEMNONhoz hasonlónak mutat-
 ja ma-

ja magát lenni, Nappali Orákon pedig a' nagy alha-
tó *Epimenidest* és *Endymiont*, vagy a' henyélő *Sarda-
napalust* követi; mert az ilyen ama' Régula ellen ,
Lumen Lumini non contrariatur , a' Világosság a' Vilá-
gossággal nem ellenkezik , öfve-vefti a' Világosságot a'
Világossággal: fentelven egyiket a' jó Dologokban fog-
lalatos SZORGALMATOSSAGnak, a' másikat pedig
a' munka nélkül élni kívánó Henyélésnek. Némelly
Kegyes Emberek meg akarván gyűlöltetni épen leg-
felsőbb mértékben mindenekkel a' Virtusnak meg-es-
kütt Ellenségét, a' Henyéléft, azt méréfzik monda-
ni, hogy a' hívalkodó Embert mindenkor ezer Ör-
dögök kísértik, a' munkában lévőt pedig tsak egy ,
az-is olyan, a' ki majd minden fegyver nélkül va-
gyon. Hogy illy nagy kísértetet el-kerülheffenek a'
HAJNAL' FIAL, nem tsak HAJNALI, hanem Nappa-
li Orákon-is, ezt válaftják faját *Symbolumok*nak a' Vir-
tusnak Záfelőja alatt *HELVIVS PERTINAX IMPERATOR*al
együtt, *Militemus*, *Vitézkedjünk*, vagy pedig ezt *SE-
PTIMIUS SEVERUS IMPERATOR*al együtt, *Laboremus*, *Mun-
kálkodjunk*: magokra szabván egyfzer 's mind ama' ne-
vezetes Mondáft-is, de nem panafzképen, mint ama'
Római Fő Ember, *LIVIVS DRIVS*, hanem örvendez-
ve és illendőképen ditsekedve, *Ipsis solis, ne in Pueri-
tia quidem, ferias contigisse*, Tsak ő nékiek nem ada-
tott, még Gyermekségeben-is, a' munkától ürefségek. Ö-
rökkévaló motsok marad annak a' *Sybaritának* Ne-
vén, a' ki azonn panafzolkodott, hogy ő tsak azzal-is
el-farad, ha valamelly Dolog-tévő Embert talál fem-
lélni. Oh melly igen távol járnak e' görbén álló és
vezedelemre vezető vélekedéstől a' HAJNAL' FIAL!
úgy mint

úgy mint a' kik a' Dolog-tételt tartják a' Tisztelességre vezető Utnak, nem hogy annak csak szemlélésével is el-fáradnának: méltók lévén arra, hogy ők nem csak ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek, és nem csak HAJNAL FIAinak, hanem Új Titulussal SZORGALMATOSSÁG' FIAinak is neveztesse. Helyesen tselekedte azt a' Betűkkel játszó *Anagramma*, hogy ama' bölts Férjfiaknak, ARISTOTELESnek, és ALSTEDIUSnak, az ő ditséretes SZORGALMATOSSÁGok szerint Új Neveket adott: az elsőnek Nevéből ez Új Nevet formálván, SOLERTIA EST, *Serénység Ez*, a' másiknak Nevéből pedig ezt, SEDULITAS, *Szorgalmatosság*. Ugy itélem még-is, hogy én sokkal helyesben tselekezek, ha a' Történettel fogorságos *Anagrammától* tanácsot nem kérve, mind ARISTOTELEST, mind ALSTEDIUST, mind a' több HAJNAL' FIAit, az ő SZORGALMATOSSÁGoknak örök Emlekezetire SERÉNYSÉG' FIAinak és SZORGALMATOSSÁG' FIAinak nevezem.

De ideje már, hogy a' több Virtusokat is meg-
szemléljem és elő-fámláljam, mellyek a' SZORGALMATOSSÁG által naponként palléroztatván és segítettvén, idő előtt Győzedelmi Pálmát adnak kezeikbe a' HAJNAL' FIAinak. Mivel pedig az Ember, mint az ISTENnek Remek Munkája, áll Lélekből és Testből, a' Rend hozza magával, hogy előzzen azokat a' Virtusokat rajzolja-le, mellyekkel Elméjekre nézve, azután azokat, mellyekkel Testekre nézve, és mind ezek után azokat, mellyekkel egyenlőképen Elméjekre és Testekre nézve, repülnek-fel a' HAJNAL' FIAI idő előtt a' Ditséretnek magas tetejére.

Elmé-

Elméjekre a' HAJNAL' FIAInak mikor figyelme-
zek, nem fándékom ki-lépni ama' tövisses Kérdésre,
ha vallyon igaz-é az, a' mit CARTESIUS erősit, *Nulla
Res æquabilis inter Homines est distributa, quam bona
Mens*, Semmi Dolog nagyobb egyenlőséggel az Emberek
között nem osztott-el, mint a' jó Elme? mert mostan
a' *Disputatoria*, sem időm, sem kedvem nintsen. Nem
vonom rámára azt-is, ha vallyon e' Nagy *Philosophus*-
nak vélekedése kerint az Emberi Elme tsak e' há-
rom kiváltképen való Tulajdonságival mehet-é fellyebb
más Emberi Elménél, úgymint *Cogitandi Celeritate*,
a' Gondolkodásnak Gyorsaságával, *Distincte Imaginan-
di Facilitate*, a' Megkülömböztetett Képzelésnek Kön-
nyűségével, és *Memoriæ Capacitate*, az Emlekező Te-
hetségnek Nagyságával? mert e' fogas Kérdésnek el-
igazítására-is mostan, sem időm, sem kedvem nin-
tsen. Figyelmezek én inkább az Emberi Elmének
ama' két fő és nevezetes Tehetségeire, úgymint *ad
Intellectum*, & *Voluntatem*, az Értelemre, és Akarat-
ra: Laistromban fedvén előbb azokat a' Virtusokat,
mellyekkel Értelmekre nézve, és azután azokat, mel-
lyekkel Akaratjokra nézve, mennek idő előtt Nagy-
ra a' HAJNALNAK FIAL.

Fordítván Elmémet a' HAJNAL' FIAInak Értel-
mekre, fel-találom leg-előbb abban a' VILÁGOS ÉS
MEG-KÜLÖMBÖZTETETT MEGÉRTÉSt: melly ál-
tal a' HAJNALNAK FIAL a' Természeten és a' Ke-
gyelemben elegendendőképen ki-nyilatkoztatott Igazsá-
gokat, a' mennyire az Emberi véges és vétkes Ter-
mészet engedi, világosan és illendő megkülömbözte-
téssel meg-értik. Méltán úgy gondolhatjuk e' Virtusra
R
nézve

nézve az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKET , avagy a' HAJNALNAK FIAlt, mint a' Saskefelyüket, melyek még a' tündöklő Napba-is minden pillantás nélkül benéznek, és annak tűz' Tengerét feemeiknek minden megtompúlások nélkül vizsgálják; vagy úgy, mint amaz Arany' Gyapjas Argonautáknak egyikét, amaz éles nézéssel bíró LYNCEUST, ki felől azt írják a' Régi Poéták, hogy az még a' vastag Köfalakon-is általnézhetett, és a' vastag Köfalakon túl tétetett Dolgokat-is világosan meg-láthatta. A' nehezebb Elméjü Embereket pedig úgy gondolhatjuk, mintha sürü Szitán néznének által, vagy mintha Tyúk-femüek volnának; minthogy homályótság lévén Elméjekben, nem mindenkor érthetik-meg a' Dolgot világosan és illendő meg-külömböztetéssel. Mellette találok az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKben a' VILAGOS és MEG-KÜLÖMBÖZTETETT MEGÉRTÉSnek az IGEN KÖNNYÜ és IGEN GYORS MEGÉRTÉST is, melly által a' HAJNALNAK FIAI mind azokat, a' melyeket az Emberi véges Elme fel-érhet, nem nagy bajjal, hanem könnyü munkával, és nem későre, hanem rövid idő alatt, nagy sebességgel és serénységgel meg-értik: annyira, hogy ök, ne Sarkantyú nélkül fűkölködjének a' Virtusnak Pállya-futó kies Mezejében, hanem inkább Zabola nélkül. Méltán hasonlíthatjuk az ilyen tűz' Elmével bíró HAJNAL' FIAlt a' Világosságnak Súgárához, a' melly öly könnyen és öly hirtelen repül, hogy a' míg a' sebessen ki-lövetett Ágyú' Golyóbis el-mégyen egy mért Földnire, addig a' Világosságnak Súgára el-hat, avagy inkább el-villámik 1634683 mért Földnire. A' lassan siethető és

nehe-

nehezen fordúlható Elméknek pedig elég eleven Pél-
dájok az a' Tudós Ember, a' ki egykor minden Ta-
nító-Mester nélkül akárván tanulni ama' magasan já-
ró Tudományt, a' MATHESIS-t, midőn EUCLIDESben
olvasta volna ama' leg-első Könyvnek homlokára füg-
geztetett leg-első *Definitiot*, *Punctum est, cuius Pars*
nulla est, a' *Punctum az*, a' *mellynek semmi Rése nintsen*,
és azt hosszú idő alatt is meg nem érthette volna,
nem csak jó igyekezetiben, hanem majd éintén El-
méjében is hajó-törést szenved; mert, a' mint annak-
utánna maga meg-vallotta, úgy meg-éúrta végezetre
az a' kis *Punctum* az ő agya-velejét, hogy Feje el-
éédülvén, majd éintén bolond hagymázban esett.
Nem utolsó Ditséreték az-is a' HAJNAL' FIAlnak az
ő Értelmekre nézve, hogy ő benne, nem keskeny
határok közzé éorítatott, hanem SZÉLESEN KITER-
JEDETT ESMÉRET légyen; minthogy ők alkalmat-
osok meg-érteni, nem csak kevés, hanem sokféle
Dolgokat, ámbár azok trupponként tódúljanak-is ele-
jekben. A' Napkeleti Tenger mellett fekvő *Sinai* a-
vagy *Chinai* Birodalomnak Lakosi, minthogy magokat
helytelen kérkedéssel leg-böltsebbeknek, az *Europabé-*
lieket fél-böltseknek, a' több *Tartománybélieket* pe-
dig ostobáknak, itélik lenni, ezt éokták nagy kevé-
lyen mondani: *Sinenfes duos habent oculos, Europæi u-*
num, reliqui Homines sunt cæci; A' *Sinabélieknek két*
Szemeik vagynak, az *Europabélieknek egy*, a' több *Em-*
berek pedig vakok. Nem akarok hízkelkedni a' HAJ-
NAL' FIAlnak, minthogy a' másoknak kedveket éem-
telenül vadázó hízkeledés nem-is éokásom, azt a'
Ditséretet mindazáltal, mellyel a' *Sinabéliek* helyte-
lenül

lenül kérkednek, igen helyesen és méltán bátorkodom a' HAJNAL' FIALra ruházni : olly ítéletben lévén ő felölök , hogy mikor mások a' Tudományra nézve , vagy tsak egy Szemüek , vagy épen vakok , akkor ök két élesen néző Szemekkel vizsgálván az Igazságot, SZÉLESEN KI-TERJEDETT TUDOMÁNYt fereznek magoknak. Sőt, a' melly már nagyobb Ditséretekre fozgál a' HAJNAL' FIALnak , méltán hasonlítom öket, nem tsak ama' két ábrázatú, és mind előre, mind hátra, világosan néző JANUSHoz ; hanem ama' híres ARGUSHoz-is, ki, a' mint a' *Poéták* mesélő Verseikben írják , felette igen sok Dolgot egy-fer'smind világosan meg-láthatott , minthogy Feje meg vólt köröskörnyül Szemekkel rakva. Felül haladnak azzal-is másokat a' HAJNAL' FIAL az ő Értelmekre nézve , hogy ő benne nem valamelly könnyen el-múló és hamar el-enyéző , hanem ÁLLANDO ÉS TARTOS ESMÉRET találatsék-fel ; mert ámbár az ő Elméjek a' Tudomáynak hamar és könnyen való bévételére nézve hasonló legyen is a' lágy és könnyen engedő ViaHoz , annak mindazáltal állandó megtartására nézve hasonló az a' kemény Gyémánthoz , mellynek Fínéröl a' metzés az el-menő időkkal könnyen el nem mégyen.

Meg-femlélem már, a' Rend is úgy hozván magával , azokat a' Virtusokat , mellyek az Emberi Elmének második fő és nevezetes Tehetségére , úgy-mint az Akaratra, tartoznak ; mert ezekre nézve-is a' HAJNAL' FIAL a' később Elméket idő előtt sokkal felül haladják. Minthogy pedig e' Virtutok között olyakat-is számlálok elő , mellyeket sokan a' Termézetnek

Étetnek titkait hasogató Böltsek közzül, nem az Akaratra, hanem az Értelmemre, Éoktanak vinni: megjegyzem itt előre, mint mentségemre tartozó Erőseget, hogy én e' Virtufokat, nem tsak úgy tulajdonítom mostan a' HAJNAL' FlAlnak, mint a' mellyekben ők tsak Szemlélésbéli Esméret által foglalatoskodnak, lévén ez az én értelmem Éerint-is az Értelmemnek munkája; hanem úgy, mint a' mellyekkel ők a' Jónak követésére önként és ÉántÉándékkal hajolnak, a' mellyet már mindenek, kik a' józan *Philosophiában* nem jövevények, egyenlő akarattal az Akaratra víÉnek. LéÉnek ollyak-is e' Virtufok között, mellyek nem tsak az Emberi Lélekre, és nevezetesen nem tsak az Akaratra, hanem az Emberi Testre-is egyiránt láttatnak tartozni; mivel ezeket az Emberi Lélek Éáma nélkül, kivált mikor más Embereknek elejekbe akarja terjesztetni, az ő kedves Társának, a' rendes munkákra alkalmas Testnek, segítségével által Éokta véghez vinni. De minthogy e' Virtufokat nem tsak a' Testel öÉve-kötöttetett véges Lélek, hanem a' Testöl Éabados véges Lélek is úgy, a' mint hozzája illik, gyakorolhatja: illendőnek itéltem ezeket itt említeni, nem pedig ezután ott, a' hol a' okról a' Virtufokról fogok Éólan, mellyeket a' véges Lélek magánosan tsak a' Testnek barátságos Társasága és segítségével nélkül nem gyakorolhat. Leg-előbb említem e' Virtufok között a' JUDICIUMot, avagy az ITELET-TÉTELET; mert JUDICIUM nélkül az Ember nem Ember, hanem tsak Emberi Éínnel festetett Váz, mellynek a' TsereÉnyre-Éákon volna inkább helye Madár iÉesztésre, hogy-nem mint az Emberi Nemes Társaságnak farkalatos Dolgaiban. A' kinek Elméjében

JUDICIUM nintsen, az olyan a' sárga Rézet könnyen finum Aranyinak, és a' tsillámló Ivetget könnyen valóságos Gyémántnak mondja lenni: sőt olykor arrais reá mégyen, hogy a' Világofságot Setétségnek, az Egyeneft Görbének, az édes Mézet keferü Méregnek, és a' fejer Havat ANAXAGORASsal együtt feketének ítélje lenni. Melly nagy tekintetben légyen a' JUDICIUM a' Termézet' vi'sgaló Böltsek előtt, kitétfik avagy tsak abból, hogy ök azt, nem annyira a' Gyermekekben, és nem annyira a' Nevedékeny Ifjakban, mint a' nagyobb Eröre ment Ifjakban, kiváltképen pedig az Emberkori Idöre jutott Szeimélyekben, és a' meg-tíftúlt Elméjü Vénekben, fokták keresni. Ide tzelozott PYTHAGORAS amaz ő fontos Mondásával, *Puero ne Gladium indulge*, A' Gyermeknek ne adj Fegyvert: ki-fejezvén azt fokása fzerint a' homályos Szók alatt, melly félelmes, sőt némellykor melly vezedelmes Dolog légyen, bízni az ITÉLET-TÉTELt a' Gyermeki Elmére; minthogy az ITÉLET-TÉTELlel, mint valamelly éles Fegyverrel, igen könnyen vízfza-élhet a' Gyermeki Elme, mind a' maga, mind más Vezedelmére. De a' mint egyéb Virtufok, úgy a' JUDICIUM-is nem jár az ELEIN MEGÉRT ELMÉKben az egymás után következő Ezten-dök fzerint; mert ezek a' nagy Elmék még Gyermeki és Felferdült Idejekben olly Nemes JUDICIUMmal birnak, mellyhez hasonlót, nem hogy a' nagyobb Eröre ment Ifjakban, de még a' Megállapodott Idejü Szeimélyekben, és a' meg-tíftúlt Elméjü Vénekben-is, nem mindenkor lehet fel-találni. Meg-dupláztatik azal Ditséreték a' HAJNAL FIAlnak a' JUDICIUMra nézve,

nézve, hogy ő benne a' JUDICIUM mellet mindenkor fel-találtatik az ÉLES OKOSKODÁS, avagy, hogy Deákul szóljak, a' SUBTILIS RATIOCINATIO, melly által egy Igazságból más Igazságot, sőt némellykor egy Igazságból igen sok Igazságokat, és rejtekben lévő titkokat, könnyen Napfényre hoznak. Illy Nemes ITÉLET-TÉTELEL és ÉLES OKOSKODÁSSAL ékeskedik vala SALAMON Király: a' melly drága Virtusit nem sok idő múlva, hogy a' Királyi Méltóságnak Kormányja mellé üle, ki-is mutatá. Mert mikor két Affzonyi-Allatok, a' kik azon-egy Házban tsak ketten laknak vala, és a' kik közzül egyik a' maga Gyermekeit éjtizaka az aluvás közben meg-nyomván, azt a' másik Affzonymak élő Gyermekeivel lopva el-tserélte vala, keményen vezekednének az Eletben maradott Gyermekek felett, mindenik azt maga tulajdon Gyermekeének mondván lenni: parantsolá SALAMON, kinek a' perlekedő Affzonyok Királyi Személye eleibe kerekedtenek vala, hogy az élő Gyermekek a' tzivódó Affzonyok között egyenlöképen fel oztatnék, és éles Fegyverrel ketté-vágattatnék; arra tzé-
lozván ez ő kemény sententzia-mondásával, hogy a' bizonytalanságnak homálya alatt fekvő Igazságot Világosságra hozhatná, és mellyik volna az élő Gyermekeknek édes Anyja, azt nevezetesen ki-tanúlhatná. El-is éré a' Király reménlett Tzélját; mert az édes Anya Éivesen Éánván az ő Gyermekeit, mint saját Vérét és Testét, reménkedni kezde a' Királynak, hogy a' Gyermekeit ketté ne vágnák, hanem inkább elevenen a' másik Affzonymak adnák, a' másik Affzony pedig az Anyai Vértől és Indulattól üres Éivet viselven,
kemé-

keményen vitatja vala az eleven Gyermekeknek kettévágatását, hogy az egyiké-is ne lenne : a' mellyből könnyű vala meg esmérni, mellyik volna az élő Gyermekeknek édes Anyja. Ekkor pedig ez a' Koronás Itélő Biró sok Tudós *Chronologus*oknak Éamvetések szerint igen Ifjú vala, járván az ő HAJNALI IDEJÉnek utolsó Eftendejében, úgymint Életének húzadik Eftendejében. Vallyon ne említsem-é ama' tizenhét Eftendős Nevedékeny Ifjatskát, DEMETRIUSnak Fiát, PHILIPPUS, *Macedoniának* híres Királyját : a' ki olly mélyen bé-hasító ITELET-TÉTELEl és ÉLES OKOSKODÁSSal mond vala *Voxot* Tanátsosi között, hogy ama' Nagy *Historicus*, POLYBIUS, kételkedni láttassék arról, ha lehet-é olly fontos *Voxot* várni egy Nevedékeny Ifjatskától ? De nem csak a' Nevedékeny Ifjak, hanem sokszor az Utzán játszó Gyermekek - is olly Nemes ITELET-TÉTELEl és ÉLES OKOSKODÁSSal ékeskednek, mellyeket rend szerint az ő gyenge Elméjektől nem várhatnánk. CALLIMACHUS és DIOGENES LAÉRTIUS írják, hogy egy Ifjú Páros Életre akarván magát adni, tanátsot kérde arról ama' megért Idejü és Elméjü Böltstől, a' *Mitylenabéli* 11 PITACUSTól, ha ő olly Feleséget végyen-é magának, a' ki hozzája, mind Gazdagságára, mind Nemzetségére nézve hasonló, vagy ollyat, a' ki nálánál, mind Gazdagságára, mind Nemzetségére nézve fellyebb való; mivel mind a' két Szerentse nékie kezén volna ? A' Vén PITACUS pedig kezében lévő Páltzájával mutatván az Utzán játszódzó Gyermekekre, azokhoz igazítá az Ifjat tanáts' kérdeni, kik a' hanykodó Elméjü Ifjúnak illy egyenes tanátsot adának : *Tu tibi sume parem,*

parem, Végy magadhoz hasonlót. Meg-hármaztatik az-
 zal Ditséreték a' HAJNAL' FIainak a' JUDICIUMra
 nézve, hogy ő benne a' JUDICIUM mellett, nem
 tsak az ÉLES OKOSKODÁS, hanem a' meÉze látó
 BÖLTSESEÉ-is, úgymint a' jó Végeknek és azokra
 meg-kívántató alkalmatos Elközöknek helyes elvála-
 zások és elrendelések, fel-találtatik: mellette lévén egy-
 szer'smind a' BÖLTSESEÉnek az OKOSSÁG-is, úgy-
 mint a' böltsen el-rendelt Dolgoknak helyes és nem
 hibázó végben-vitelek. Oh melly sokszor meg-esik,
 hogy mikor az öz hajakat viselő Vének éretlen és ne-
 vetségre méltó Gyermeki Együgyüséggel birnak, akkor
 a' gyenge Gyermek és Ifjatskák Vén Emberekhez il-
 lő meg-ért BÖLTSESEÉggel és OKOSSÁGgal ékesked-
 jenek! Oh melly sokszor meg-esik, hogy mikor a'
 nagy idejü Vének, mint meg-annyi Eléfántok, a' BÖL-
 TSESEÉnek mélyebb titkaiban, vagy úfnak, vagy
 belé halnak, akkor azokat a' gyenge Gyermek és
 Ifjatskák, mint meg-annyi kised Bányák, könnyen
 meg-lábalják. Melly nagy Tisztességre légyen méltó
 az ELEIN BÖLTSELKEDŐ ELME, ki-fejezve vagyon
 az ama' nem hizelkedő Penna alól származott Vers-
 ben:

Ille, cui exornat PRÆCÖX SAPIENTIA Mentem,

Fure gradum multos occupat ante Senes.

A' ki BÖLTSESEÉggel jól fel-ékesülni

Kívánt IDÖ ELÖTT, és meg-nemesülni,

Sok Véneken elől, kik így el-készülni

Restellették, méltó az ollyannak ülni.

Sokakat hozhatnék-elő olly válogatott Személyeket,

S

kik

kik ama' nagy híriű PINDARUS *Poétától* meg ditsértetett DEMOPHILUSsal együtt még Gyermeki gyenge Idejekben BÖLTS és OKOS Elméjekre nézve, nem tsak a' Felnevekedett Ifjakhoz, hanem a' Éáz Eftendős Vén Emberekhez-is hasonlók. De rövidségnek okáért említem tsak II THEODOSIUS Római Tsáfárt, a' ki még Gyermeki gyenge Idejében az ő tizen négy, avagy leg-fellyebb tizenhat Eftendős Nénjével, PULCHERIAval együtt, olly nagy BÖLTSESEGGel és OKOSSÁGGal ült a' Római roppant Birodalomnak Kormányja mellett, hogy ha az ő Uralkodásokat nem világos Éókkal, hanem tsak e' homályos Mese' forma Kérdéssel fejezném-is ki, *Vallyon mikor vólt az a' nevezetes Idő, mellyben a' Római Birodalmat egy Gyermek és egy Leányka igazgatták nagy BÖLTSESEGGel és OKOSSÁGGal?* elég értelmes lenne e' homályosfágot mutató Kérdés azok előtt, a' kik a' Historiákat serényen olvasták és tanúlták. Ki nem rekefitem e' Virtusok közzül a' BÁTOR ELMÉT, melly a' HAJNAL' FIAlt még HAJNALI IDEJEKben úgy meg-erősíti, hogy ök a' kegyetlenkedő Szerentsének még leg-rettentőbb dördüléseitől-is meg ne rettenjenek. Elég Példa erre ama' tizenhét Eftendős gyenge Ifjatska, a' BÁTOR Éízü és egyfzer'smind ideje felett bölts ORIGENES, a' ki Zemlélvén Püspöki Szent Hivatalban lévő kegyes Atyjának, LEONIDESnek, a' vérengező Pogányoktól lett megfogattatását és hurtzoltatását, alig tartoztatott-meg édes Anyjának ölelgető karjai által, hogy magát az éles Fegyvernek eleibe ne vetné: sőt ennekfelette az ő Tömlöztbe vettetett fogoly Atyjához Levelet-is irt, mellyben e' kegyes Fiú intette kegyes Atyját fontos Beszédekkel, hogy a' Ke-

refztyén

refztyén Hitet, ha úgy kívántatik, Halálával-is meg-
 petsételje, és azt, sem Adományért, sem Félelem
 miatt, meg ne tagadja. Helyt adok e' Virtusok kö-
 zött a' MODERATIONak-is, avagy a' MAGÁT MEG-
 MÉRSÉKLŐ ELMÉnek, melly által a' HAJNAL' FIAI
 még HAJNALI IDEJEKben minden kívánságaikat és
 indúlataikat annyira zabolán hordozzák, hogy semmi-
 vel vaktában ne hirtelenkedjenek, és egyfzer'smind
 semmi lehetetlen, semmi tilalmas, semmi hijában-va-
 ló, és semmi forok felett való Dolgot magoknak tze-
 lül fel ne tégyenek. Sietnek ugyan a' HAJNALNAK
 FIAI minden jó Dolognak végben-vitelével, mert val-
 lyon mi volna ditséretesb a' jó Dologra meg-kívánta-
 tó Szorgalmatofságnál, a' mellyet ide fellyebb én-is
 olly igen meg-ditsérék? de mikor sietnek, nem feles-
 kednek: futnak ugyan ök, de úgy, hogy a' kereket
 el ne rontsák. Ha mikor pedig olly forró meleget é-
 reznek magokban, melly öket egyenesen a' gonofra
 ingerli, úgy mérséklük magokat, hogy az ő benne
 meg-óltasék, és tüzes lapta' módjára el ne süljön. Ne-
 vezetesen ha mikor igaz okok volna-is a' Haragra, azt
 magokban puskapor'módjára fel-lobbanni nem enge-
 dik; követvén ebben ama' nagy Emlekezetü *Philosó-
 phust*, PLATOT, a' ki egykor alkalmatlankodó Szolgá-
 jat elégnek ítélé ezzel meg-fenyegetni: *Vapulasses,*
nisi iratus fuisset; *Meg-lakoltál volna, hanemha meg-
 baragúttam volna.* Nem igyekeznek a' HAJNALNAK
 FIAI fel-fúvalkodott Elmével, sem a' Nap' Szekeré-
 ben kotsiskodni *Phaëthon*nal, hogy magok Veszede-
 mével együtt e' Világot fel ne gyútsák; sem a' Nap-
 nak tűz' Golyóbisáig fel-repülni ICARUSsal, hogy per-

felt Éárnyaikkal a' Tengerbe vízza ne essenek; sem Menny-köveket hajigálni SALMONEUSsal, hogy reájok is Égi tűz ne álljon; sem mindeneket aranyja változtatni MIDASsal, hogy kezeik között minden aranyja változván, éhel-halásfra ne-jussanak; sem a' Tengerre békákat vetni XERXESfel, hogy a' Tengeren őket vezedelem ne érje; sem a' Tsillagokat éjtfakánként lövöldözni ama' nyílas Gyermekkel, PHILIPPUSsal, a' *Macedoniai Amyntas*nak Fiával, hogy az ő Le-meiket-is valamelly Tsillag nevű Katona ki ne löjje. De nem vetemednek soha olly hijában való és nevetséges gondolatokra-is, hogy a' Nagy és Nemes Dolgokat el-múlatván, vagy Legyeket tsapdossanak, mint DOMITIANUS, vagy pántzélos Hadi Seregekkel Tsigákat fedessenek a' Tenger' parton, mint CALIGULA: el kívánván azt kerülni minden igyekezettel, hogy az ő Nevekre valamelly *Historicus*nak Pennája olly fekete Tintát ne tseppentsen, melyet oftán semmi Viz le ne moshasson. Jól tudják magokat mérséklelni a' Változó Szerentséhez-is: annak ellenkező felei között bátrak és erősek lévén, vidámon fúvalló felei között pedig igen nagyokat magoknak nem igérvén, hanem inkább öfve-vont Vitorlálkkal evezvén.

Ha még tovább vi'sgálom a' HAJNALNAK FI-Alban azokat a' Virtusokat, melyek az Emberi Elmének Akaratjára tartoznak, olly nagy sereggel látom azokat előmbé tódúlni, hogy a' míg én azokat elő-Éamlálnám, addig engemet a' Nap el-hagyna. Em-lítsem-é a' SZEMÉRMETESSÉGet? melly minthogy *Custos Virtutum*, a' Virtusoknak Örzőjek, nem engedi, hogy

hogy a' HAJNALNAK FIA az ISTENnek nála le-
 tett drága Talentumit, a' Éép Virtusokat, Tékozló
 Fiú' módjára el-pazérolja, vagy hogy azokat mások
 ő tőle el-prédálják. Vallyon e' Nemes Virtussal nem
 ékeskedik vala-é ama' tisztá Lelkü JO'SEF, JÁKOB'
 Patriarchának Szerelmes Fia, a' kit Elettének Virág-Éál-
 korában meg nem hervasíthata egy Fejedelmi AÉ-
 zornynak fel-gyúladott tüze? a' melly nagy SZEMÉR-
 METESSÉGét JO'SEFnek meg-gondolván CHRYSOSTO-
 mus, így kiált-fel nagy tsudálkozással: *Magis miror*
JOSEPHUM in hoc igne penitus illesum, quam tres Ju-
venes in Fornace Babylonica non combustos; Inkább tsu-
dálom azt, hogy JO'SEF ebben a' tűzben tellyességgel
meg nem sértetett, mint azt, hogy a' három Ifjak a'
Babilóniai Kementzében meg nem égtének. Emlitsem-é
 ama' leg-ditséretesb és leg-gyönyörűsegesb Ékesen-
 Szólást, úgymint a' tartózkodó, és tsak az alkalma-
 tos időben éolani tudó HALLGATÁSt? melly mint-
 hogy *Index Virtutum*, a' *Virtusoknak Mútatójok*, meg
 Éokta mútatni, mennyire ment a' Virtusokban a' HAJ-
 NALNAK FIA; nem külömben, mint az Orának
 külső festett Karikáján a' forgó Vas Vesző meg Éok-
 ta mútatni, hányra járjon az Ora. Vallyon e' Ne-
 mes Virtussal nem ékeskedik vala-é sok Vén Embe-
 rek felett ama' Római PAPYRIUS Gyermeke? a' ki mint-
 hogy édes Anyjának kemény fenyegetésére-is a' Ró-
 mai Tanátsnak titkos Végezését ki nem jelenté, in-
 kább akarván valamelly jeles *Inventio*val, a' mellyet
 most rövidségnek okáért én-is el-hallgatni kívánok,
 el-fordítani magáról Anyjának Kérkezkedését: azzal
 tisztelteték-meg bölts HALLGATASáért a' Tógás Fő

Rendektől, hogy ő a' Római Tanátsnak Gyűlésében mindenkor szabadosan más Gyermeknek felett megjelenhetnék? Említsem-e a' KEGYESSÉGet? melly mithogy *Cardo Virtutum*, a' *Virtusoknak Sarkok*, olly külömbséget tézen a' *Virtusok* között, hogy igaz *jus* szerint ne lehessen egyet-is azok közzül valóságos *Virtusnak* nevezniünk, ha az a' KEGYESSÉGen, mint valamelly atzél' Sarkon, meg nem fordúl. Vallyon e' Nemes és Mennyei *Virtus*sal nem ékeskednek vala-e még Gyermeki gyenge *Idejekben* amaz **ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK**, a' kikről nagy Ditsérettel emlekezik a' Szent Irás, JOSEF, SAMUEL, JÉRÉMÁS, DANIEL, Kereztelő Szent János, és Mások?

Testekre nézve-is találunk olly *Virtusokat*, avagy inkább Tulajdonságokat, a' HAJNALNAK FIALBAN, mellyekkel ők még HAJNALI IDEJEKben mások felett Virradó HAJNAL módjára tündökölnék. E' kissébb mértékben fénylő Súgarokat már inkább nevezem csak Tulajdonságoknak, mint *Virtusoknak*; mivel jól tudom, hogy a' *Philosophusok*, ebben mintegy fösvények lévén, nem könnyen ruházzák a' Testnek Tulajdonságaira a' *Virtusnak* ditsőséges Nevezetét: sőt fokban ő közzülök az Elmére nézve-is, azaz nem annyira az Értelemnek, mint az Akaratnak Tulajdonságait kívánják fel-ékesíteni. E' Tulajdonságok között méltó leg-előbb említenem a' HAJNAL FIALNAK belső TEMPERAMENTUMAikat, mellyek ő benne koránt sem olly seprösök és zavarosok, mint másokban. Nem tézek kényesen válaftást a' négy TEMPERAMENTUMok között, és azok közzül, sem a' *Cholericum*, sem a' *Melancholicum*, sem a' *Sanguineum*,

neum, sem a' *Phlegmaticum* TEMPERAMENTUMnak nem adom az Elsőséget a' HAJNALNAK FIAlban : tudván azt, hogy akárminémü TEMPERAMENTUMok találtaßanak-fel ö benne, és azok közzül akár-mellyiknek érezzék magokban nagyobb uralkodását, a' mennyiben mindazáltal azon TEMPERAMEN-TUMok a' rofza való hajlandóság helyett a' Jóra va-ló hajlandóságot magokba bé-vézik, mindenik azok közzül nagy Ditséretekre szolgál a' HAJNAL' FIAl-nak. Nevezetesen a' *Cholericum* TEMPERAMENTUM, avagy, a' mint azt a' Régieknél többet látó Mái *Phi-losophusok* közzül némellyek le-írják, a' vékony és fe-les rostotskákból álló feros Ereken, gyors és erős *pulsus*sal, avagy feleréssel folyó Vérnek, olajos avagy kénköves matériával bővölködő MÉRTEKE, nem ar-ra indítja-fel a' HAJNALNAK FIAlt, hogy ök ke-vélykedjenek, nagyra vágyjanak, másokon rendeletle-nül uralkodni kívánjanak, és hirtelen a' haragra fel-lobbanjanak; hanem arra, hogy ök a' jó Dolgokban való Serénységgel, mélyen bé-hasító Itélet-tétellel, éles Okoskodással, és tisztességes Magok-reá-tartásokkal, avagy inkább Sorfokhoz illő rendes Magok-Vife-lésekkel, másokat idő előtt felül haladjanak. Ugy a' *Melancholicum* TEMPERAMENTUM, avagy, a' mint azt a' Mostani értelmesb *Philosophusok* elő-adják, a' kemény rostotskákból álló tágas Ereken, nagy, de egyfeszmind késő feleréssel folyó Vérnek, vastag Földi matériával bővölködő MÉRTEKE, nem arra nyit utat a' HAJNAL' FIAlnak, hogy ök félelmefek, ijedezök, fősvények, paraßt erköltsüek, és irigyek lé-gyenek; hanem arra, hogy ök a' jó Munkákban való

Állha-

Állhatatossággal, és a' nagy *Memoriával*, a' mellyről majd ezután-is Éolok, idejek felett Nagyra menjenek. Hasonlóképen a' *Sanguineum* TEMPERAMENTUM, avagy, a' mint azt a' Mostani *Philosophusok* közzül némellyek le-festik, a' nem igen tág és nem is igen Éoros rostotskákból álló középzerü Ereken, nem sebes, de nem-is igen lassú feleréssel folyó Vérnek, sós matériával bővölködő MÉRTÉKE, nem arra ád alkalmatosságot a' HAJNAL' FIAlnak, hogy ők testi bátorsággal, bujasággal, tsintalansággal, pazér-lással, és Éeleskedéssel, magokat meg-motskolják; hanem arra, hogy ők illendő Vídámsággal, mások előtt való Kedveséggel, másokon való Könyörületességgel, és Könnyü Elmével, idejek felett tündököljenek. Ditséretekre Éolgál a' HAJNAL' FIAlnak a' *Phlegmaticum* TEMPERAMENTUM-is, avagy, a' mint azt a' Máí Elmész *Philosophusok* ki-fejezik, a' lyukatsos és tág rostotskákból álló gyenge Ereken, lassú feleréssel folyó Vérnek, nyúlós nyállal bővölködő MÉRTÉKE. Mert ez-is nem arra Éolgáltat okot ö nékiek, hogy ők restek, Dolog' kerülök, és álmosok legyenek; hanem arra, hogy ők tsendes, békeség' Éerető, és fenkinék ártani nem kívánó TerméÉettel, még HAJNALI IDEJEKben Éeleskedjenek. Méltó említenem e' Laistromban a' HAJNAL' FIAlnak Testi EREJEK-et-is, mellynek noha nagyobb mértéke ö közöttök nem mindeneknek, de avagy-tsak azoknak igen Éükséges, kik a' hadakozó Marsnak tsatázó Mezejében kívánják keresni a' Borostyán KóÉorút; mert a' kik illendő ERŐ nélkül vitézkedni akarnak, olyvak, mint a' lábak nélkül futni akaró Pallya-Futók, vagy mint

mint a' Éárnyak nélkül repülni kívánó Madarak. De, hogy az Igazságnak határ-köven túl ne lépjem, nem keresem a' Vitézségre meg-kívántató ERÖT a' HAJNALNAK FIAiban az ö erötelen Gyermekségekre nézve, mert avagy tsak e' mi mostani időnkben a' Termézet magát úgy meg nem erőlteti, hogy az erötelen Gyermekbe olly nagy ERÖT öntsön, noha tudom azt-is, melly nagy ERÖT tulajdonítsanak a' Fabulákban gyönyörködő Poéták a' Gyermek Herculesnek; hanem keresem azt ö benne az ö Felferdült Ifjúságoknak végsőbb Eftendeire nézve, és azt ö benne azon Eftendökre nézve fel-is találom: a' minthogy ez Igazságot majd ezután, a' hol a' Vitézséget ismét említem, Példákkal-is meg-bizonyítom. Vallyon ne illessem-é e' Tulajdonságok között a' HAJNAL' FIAinak külső SZÉPSÉGeiket? annyi-val-is inkább, mivel, a' mint itélem, sokan kívánják azt-is tudni, minéműek légyenek külső Termetekre nézve-is a' HAJNALNAK FIAI? Sokszor meg-esik, hogy az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK külső Termetekre nézve rútak és díztelenek légyenek; mint ama' Éép Elméjü, de rút ábrázatú AESOPUS, vagy mint ama' nagy Emlekezetü SOCRATES, a' kinek formátlan ábrázatját meglátván egy Tudós Ember, így kiáltott-fel: *O pulchra Anima, quam deforme Domicilium inhabitas! Ob te Éép Lélek, melly igen rút Házban lakozol!* Nem-is áll abban fő és farkalatos Szerentséjek a' HAJNAL' FIAinak, hogy ök külső Termetekre nézve Éükségesképen Éépek légyenek; mert elég Éép Feketeség az, melly alatt a' Éép és fejer Virtusok mulatoznak, ellenben pedig elég rút SZÉPSÉG az, melly alatt a' rút

és fekete Vétkek uralkodnak. De mindazáltal e' nagy *Prærogatívájokat* tapasztaljuk többire a' HAJNAL' FIAL-
nak, hogy ök külső Termetekre nézve-is, kivált HAJ-
NALI IDEJEKben, avagy a' míg a' két X-et meg
nem haladják, igen Éépek és ékesek légyenek: a'
minémü vala ama' Szemérmetségnek drága Virág-
Éála, a' kegyes Lelkü JO'SEF, a' kinek SZÉPSÉGe
egy Fejedelmi AÉznyt-is meg-tántorgatott vala. Je-
les Dolog, avagy inkább jeles *Fabula*, a' mit némel-
lyek az *Arabsok* közzül irnak a' JO'SEFnek ritka SZÉP-
SÉGéről. Egykor tudnüllik sok Uri AÉznyok ven-
dégeskedvén a' POTIFárnak Feleségénél, és az örven-
dező Tábla felett Tzitrom-almákat eddegelvén, úgy
reá bámúltanak mindnyájan a' Vendégségben lévő
Uri AÉznyok JO'SEFnek gyönyörűséges Személyé-
re, hogy mikor éles késeikkel a' Tzitrom-almákat
vagdalni akarnák, Szemeikkel pedig az AÉtal körül
szolgáló JO'SEFnek SZÉPSÉGén tsüggenének, kezei-
ket a' Tzitrom-almák helyett mind öfve-vagdalták.
Igazat mondott, és épen tö-hegyjel találta a' Dolgot
az a' *Poëta*, a' ki így szólott:

Gratior est pulcro veniens e Corpore Virtus.

Drágább a' Virtusnak sokkal mosolygása,
És mindenek előtt kedvesb ragyogása,
Ha ékes Termetben vagyon lakozása;
Minthogy ötet Éebbé tézi Éép Szállása.

A' Rend hozza magával, Szomorú Hallgatóim,
hogy már meg-tekintsem azokat a' Virtusokat, avagy
inkább Tulajdonságokat, a' mellyek az Emberi El-
mére és Testre egyiránt tartoznak, avagy a' mellye-
ket az

ket az Emberi Lélek a' Testnek barátságos Tárfasá-
ga és segítsége nélkül nem gyakorolhat. Adom e'
Seregben az Elsőséget a' VITÉZSÉGnek, nem egyé-
bért, hanem hogy azokat-is a' HAJNALNAK FIAI
közzül ne láttassam meg-vetni, kik a' Vérrrel izzadó
Mezőben kerelik az el-enyésző idővel el nem enyé-
ző Tízteséget. Nem egyéb pedig, a' mint én ité-
lem, a' VITÉZSÉG, hanem a' Bátor Elmének, mely-
ről ide fellyebb szólottam, és a' Testben lévő na-
gyobb Erőnek, melyről csak mostan szólék, öfve-
foglaltatások, és a' kardos Tszázásznak véres Föve-
nyén való gyakoroltatások és Diadalmaskodások. Nem
keresem én a' VITÉZSÉGet a' HAJNALNAK FIAL-
ban az ő Gyermeki Gyengeségekre nézve, tudván
azt, hogy a' Kard végire nem Gyermeki gyenge E-
rőt kívánjon a' Vafas Marsnak Mezeje; hanem
keresem azt ő benne az ő Felferdült Ifjú-
ságoknak végsőbb Ektendeire nézve: a' minthogy
ezt ő benne azon Ektendőkre nézve fel-is találom.
Csak Nevedékeny Ifjatska vala NAGY SÁNDOR, mikor
a' Éilaj és fene *Bucephalus* Lovat mindeneknek tsu-
dájokra Vitézi módon meg-Éelídité, és mikor a' *Cha-
roneai* Hartzon-is Atyjának jelen-lételében az Ellenség-
nek Táborát meg-futamtatá: járván ekkor Életének
vagy tizenhetedik, vagy leg-fellyebb tizennyóltzadik
Ektendejében. Tizenhét Ektendős vala PHILIPPUS Kí-
rály-is, DEMETRIUSNAK Fia, kiről ide fellyebb is emle-
kezém, mikor a' Királyi Páltzával együtt, az Idő
úgy kívánván, Fegyvert-is véve kezébe, és Görög-
Országban sok erős Hartzokat Vitézül véghez vive.
De Augustus Tsázar-is, mikor leg-előbb a' Római

Tanátstól Hadi Vezérnek válaftaték , leg-fellyebb-is
 több nem vólt tizenkilentz Eftendösnél : a' melly
 Nemes Hívatalt ö olly Vitézül és fzerentséfen vívelt,
 mintha épen hozzája Társúl kötötte vólna magát a'
 jó Szerentse. Mivel pedig a' VITÉZSÉG nem min-
 denekre illik a' HAJNALNAK FIAI között, tsak né-
 mellyek , és nem mindenek lévén arra alkalmatosok,
 főlok inkább azokról a' Tulajdonságokról , mellyek-
 kel mindnyájan ö nékiek , a' mennyiben Lélekből és
 Testből állanak, Fükséges ékeskedniek. Nemde nem
 ide tartozik-é az, hogy az ö KÜLSŐ ÉRZÉKENYSÉ-
 Geikben valamelly nagy félzégtség ne találatsék ?
 Mert vallyon ki várhatna azoktól nagy előmenetelt
 idő előtt a' Virtusokban , a' kiket tompúlt ÉRZÉ-
 KENYSÉGeikkel ruházott-fel a' Termézet , úgymint
 a' kik Szemeikkel a' látható Dolgok között, Füleik-
 kel a' Hangok között, Inyekkel az Izelítések között,
 Szaglásokkal az Illatok között , és Illetésekkel a' ta-
 pafztható Dolgok között , illendő válaftást nem te-
 hetnek ? Kivált BELSŐ ÉRZÉKENYSÉGeikre nézve
 olly ditséretefeknek kell lenniük a' HAJNAL' FIAI-
 nak , hogy ök azokkal, mint meg-annyi HAJNALLO
 és fényesen tsillámló Súgárokkal , még HAJNALI
 IDEJEKben mindeneknek fzeimeiket magokra fordít-
 sák. Nem téfzem én mostan a' *Disputation*nak Kotz-
 kájára ama' fok Perlekedő Táblákon meg-fordúlt Kér-
 dést, hányak légyenek kerek fám fzerint a' BELSŐ
 ÉRZÉKENYSÉGei ? Említem tsak ama' mindenek
 előtt tudva lévő és rend fzerint együtt járó két BEL-
 SŐ ÉRZÉKENYSÉGEket , a' KÉPZELESt, és EMLE-
 KEZÉSt : mellyek közül amazt IMAGINATIONnak ,
 ezt

ezt vizontag MEMORIÁnak, Éokták nevezni a' De-
ák Nyelven beÉzálló Bóltsek. Ha pedig figyelmezőnk
az Emberi Elmének arra a' munkás Erejére, melly
által az, mind a' KÉPZELÉSt, mind az EMLEKE-
ZÉSt, amaz ö tsudálatos és mesterséges Művhelyé-
ben, az Agyvelőben, gyakorolja: annyiban az első
KÉPZELŐ, a' másikat vizontag EMLEKEZŐ TE-
HETSÉGnek avagy ERÖnek, illik neveznünk. Mind-
nyájan ugyan mások felett járnak az Elmének KÉP-
ZELŐ TEHETSÉGére nézve a' HAJNALNAK FIAI,
de még-is némelyekben ö közzülök épen tsudára
méltó és tsak nem hitel felett való ez a' TEHET-
SÉG: a' mint erre elég Példa ama' nagy *Mathemati-*
cus, JOANNES WALLISIUS, a' ki setét ÉjtÉakának ide-
jén, Éemeit bé-húnyva tartván, minden Kréta, Pen-
na, Tinta, Számvető Tábla, és Gyertya nélkül, más
nagyobb és majd töménytelen Számból olly nagy
Radix Quadrátát húzott-ki, melly húzónhét egymás
után rakatott Szám' jelentő *Elementumokból* avagy Kó-
rákból állott. De a' MEMORIÁra nézve-is mindnyá-
jan a' HAJNALNAK FIAI másokat nagyon meg-elöz-
nek a' Tudománynak Pállya-futó kies Mezejében.
Értem pedig itt nem azt a' MEMORIÁt, a' melly
különösen tsak az Elmére tartozik, és a' mellyet
némelly TerméÉzet' vi'sgáló Bóltsek INTELLECTUA-
LIS MEMORIÁnak, némelyek vizontag REMINI-
SCENTIÁnak neveznek; mert már én erről más
Nevezet alatt ide fellyebb, a' hol illet, rövideden
Éólottam, úgymint az Emberi Elmének Értelmére
tartozó Virtusok között, nevezvén ezt ott ÁLLAN-
DO ÉS TARTOS ESMÉRETnek. Hanem értem

azt a' MEMORIÁT, a' mellyet az Emberi Elme a' melléje köttetett Testnek barátságos Társasága és segítsége nélkül nem gyakorolhat, és a' mellyet sokan a' Mű Bőltsek között duplász Nevezettel SENSUALIS MEMORIÁnak neveznek. De mikor a' nagy MEMORIÁT a' HAJNAL' FIAinak *Prærogatívák* közzé kívánlakom, nem vagyok olly kívánczival, hogy azt a' JUDICIUMtól, a' mellyről már ide fellyebb nagy Dicsérettel emlekeztem, helytelenül el-~~szak~~szakítottam; mert igen keveset, sőt semmit nem nyom én előttem az ollyan MEMORIA, melly JUDICIUM nélkül vagyon: annyival is inkább, minthogy még az Oktalan Lelkes-Állatokban is találhatik némellykor a' MEMORIÁnak olly frissen majmoskodó Árnyéka, melly ha az ÉRTELEMTŐL és JUDICIUMtól üres nem volna, valóságos MEMORIÁnak méltán nevezetethetnék. El-hallgatom ama' játékos Hollót, melly régenten Augustus Császárt így közöntötte vala, *Ave, Caesar, Victor Imperator, Egészséggel, Császár, Győzedelmeskedő Imperator*: magam sem tartván ezt igen nagy Tsudának; minthogy ha hosszabb idő alatt a' lassan tsepegő Eső még a' kemény Követ is el-koptathatja, talám ez a' tsátsogó Holló is hosszabb idő alatt a' sok gyakoroltatás által e' négy Szótskákból álló rövid Közöntésre Nyelvét reá szoktathatta. Említem inkább ama' jeles és álmélkodásra méltó Publikán Madarat, a' melly Róma Városában ama' híres ASCANIUS *Cardinalis*nak Palotáiban tartatik vala, és a' melly az Apostoli Hitnek Formáját, avagy, a' mint a' köz Rendű Magyarok nevezik, a' *Hívek egy ISTENT*, óról óra minden hibázás nélkül el tudja vala

vala mondani. Azt nem tudom, hidjem-é, vagy ne?
a' mit NIEREMBERGIUS ír egy Ökör felől, a' melly ha-
sonlóképen az Apostoli Hitnek Formáját Éóról Éóra
minden hibázás nélkül el tudta volna mondani. Még
az Emberekre nézve-is olly böltsen és tsudálatosan
oſztogatja ISTEN ez Elmebéli két Nemes Ajándéko-
kat, a' JUDICIUMot, és MEMORIÁt, hogy a' kik
nagy JUDICIUMmal ékeskednek, azok többire gyen-
gebb MEMORIÁval birjanak, és ellenben a' kik nagy
MEMORIÁval birnak, azok többire gyengébb JUDI-
CIUMmal ékeskedjenek: sokkal nagyobb Ditséretre
lévén méltók az első rendbéliek, mint a' második
rendbéliek. Melly gyenge MEMORIA találtsáfél-
fokfor a' Nemes JUDICIUM mellett, elég bizonyság
arra ama' Tudós Olaf, HIERONYMUS CARDANUS: a' ki
azt írja maga felől egy Könyvében, hogy ő két Li-
neákat, ha azok Versekből nem állottanak, alig ta-
núlhatott-meg három Napok alatt; nem sokkal lévén
nagyobb Könnyüisége Elméjének a' Verseknak tanú-
lásokra-is, alig tanulhatván-meg tudniüllik négy, vagy
leg-fellyebb hat Verseket három Napok alatt. Ollya-
kat pedig sokakat találunk e' Mái Időben-is, a' kik
nagy és tágas MEMORIÁjokra nézve tsak-nem egész
Könyveket-is könnyen Könyv nélkül meg-tanúlhat-
nak, holott JUDICIUMokra nézve nagyon gyengél-
kedjenek. De a' HAJNAL' FIAinak ez mások felett
való és tsudára méltó Nemességek, hogy ő benne
a' nagy JUDICIUM mellett nagy MEMORIA-is talál-
tsáfél: melly két Nemes Ajándékok közzül egyik-
nek nagysága a' másíknak nagyságát ő benne nem
gyengíti, nem erőteleníti, nem fetéti, és nem tom-
pítja,

pítja; hanem inkább segíti, erősíti, fényesíti, és élesíti. A' nagy JUDICIUM mellett tudták folyvást és óról óra nagy MEMORIÁjokra nézve, DEMOSTHENES *Thucydides*nek egész Könyvét, NAGY SÁNDOR *Homerus*nak *Ilias* nevű egész Könyvét, Első CHOSROËS, *Persia*nak Királyja, *Aristoteles*nek minden Könyveit, és, a' mi már ezeknél sokkal nagyobb Ditséret, nemmelly nagy Elméjű Keresztyének az egész Szent Bibliát. Ama' hatalmas CYRUS Király-is, a' *Persiai* Birodalomnak Fundálója, a' nagy JUDICIUM mellett olly ditsőséges és Fejedelmi MEMORIÁval ékeskedett, hogy ő leg-kisbbs Katonáját-is az ő fok ezerekből álló Hadi Seregeiben neve szerint esmérte, és neve szerint meg-Élíthatta. Nem kisbbs Ditséretre méltó a' NAGY MITHRIDATES-is, *Pontus*nak Királyja, a' ki huszonkét különböző Nemzetségeken uralkodván, azoknak Nyelveiket-is tudta, és azokkal minden Tolmács nélkül beszélhetett. Helyt adok ezek között a' böls SENECA'nak-is, a' ki két-ezer Neveket olly renddel és sebességgel, a' mellyel ő előtte azok el-olvasztattak, minden hibázás és akadozás nélkül azonnal el-mondott; sőt meg-fordítottatott renddel két-fáz Verseket is, kezdvén azokat az utólsón, és rák' módjára visszafelé menvén. Melléje illik SENECA'nak az a' Törvény-tanuló Ifjú, a' ki, a' mint MURETUS írja, harminthat-ezer Neveket azon renddel és gyorsasággal, a' mellyel ő előtte azok el-olvasztattak, minden késedelmzés és habozás nélkül legottan el-mondott. De minthogy fokra terjedne Beszédem, ha mind azokat elő-Émlálnám a' HAJNALNAK FIAI közül, kik a' Nemes JUDICIUM mellett majd hitel felett Nemes

MEMO-

MEMORIÁval-is ékeskedtenek, emlitem már tsak a-
ma' híres Görög Fejedelmet, THEMISTOCLEST, a' ki
tudván a' maga nagy MEMORIÁját, melly miatt még
az elfelejtésre méltó Dolgokat-is el nem felejthetné,
ezt felelte vala egy kérkedékeny és Pénzért másokat
könnyü MEMORIÁra tanítani akaró *Philosophus*nak :
Mallem Oblivionis, quam MEMORIÆ Artem discere ;
Inkább akarnám a' Feledékenységnak, mint a' MEMO-
RIÁnak Mesterségét tanulni.

Oda jutott már, Szomorú Hallgatóim, lassan fi-
ethető Oratiom, hogy, a' mint fellyebb megígér-
tem, verő-fényre hozzam, minémü *Fatumokon* Éok-
tanak meg-fordulni az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK :
melly Réze már Oratiomnak nem kíván hořzas Trak-
tát; mivel az Igazságnak Sinór-Mértéke Éerint járó
Experientiából elég világos az mindenek előtt, hogy
e' Nemes Személlyek, némellykor Szerentsés, né-
mellykor pedig Szerentsétlen *Fatumokon* menjenek-
által. Nevezetesen a' hořzú és rövid Életre nézve,
a' mint egy felöl sokszor meg-esik, hogy az ELEIN
MEG-ÉRT ELMÉK Éépen fel-nevedjenek, és Tíz-
tes Vénséget-is érjenek : úgy más felöl sokszor meg-
esik, és talám többőzör meg-esik, hogy ök Életeknek
HAJNALLO IDEJÉben álljanak a' Koporsóba. Ta-
lám többőzör meg-esik az, a' mit mondék; mert töb-
bire úgy Éokott lenni a' Termézetnek Rendi Éerint,
hogy a' melly Szövétnek nagyobb lánggal és lobogás-
fal ég, az hamarább-is el-égjen, és a' melly Gyümölts
hamarább meg-érik, az hamarább-is le-essék a' Gyü-
mölts-Fáról. Mikor pedig az ilyen elein 'sendülő A-
rany' Almák még gyenge Idejekben le-Éakasztatnak e'

Világi Életnek zöldellő Élőfájáról, avagy, hogy más hasonlatossággal-is éljek, mikor ezek a' Házi Angyalok Szemeink elöl el-ragadtatnak, oh melly nagy Szánakozásra és Keferüségre indítanak mindeneket! Nem is lehet senkinek olly kö' és atzél' Szíve, hogy ezeken akkor Szánakozásra ne indulna. Mert ezek, mint meg-annyi feliéd és játzodozó Angyalok, míg közöttünk mulatoznak, nem hogy ártani kívánnának valakinek, a' mint a' nagyobb idejű Személlyek szoktanak többire tselekedni, hanem inkább kellemetes magok-viselésekkel mindeneknek Szíveiket magokhoz kívánják édesíteni és tsatolni. Mikor olly Személlyek vitetnek-el közzülünk a' Halál által, kik a' Tízteletre méltó Vénségnek Koronáját-is Fejekén viselhették, méltán vigasztalhatjuk azzal magunkat, hogy azokat közöttünk sokkáig fémleltük, hogy azokban sokkáig gyönyörködtünk, és hogy azoknak Kedveségekkal majd bé-is tellyesedtünk. De mikor az ilyen elein ki nyíló Virág-Szálak idő előtt Virágos Kerteinkből kifaggattatnak, semmi e' félével magunkat nem vigasztalhatjuk; mert ezeket csak most kezdtük vala fémlelni, és ezekben csak most kezdtünk vala gyönyörködni, nem hogy Kedveségekkal bé-tellyesedhettünk volna. Sokkal még nagyobb Keferüségre indulunk, ha meg-gondoljuk azt, hogy ama' Régi Épségnek Arany' Idejét semmi nem tzimerezi úgy ki előttünk a' Természeti Dolgok közzül, mint az ilyen ELEMEN MEG-ÉRT ELMÉK. Mert ha a' Paraditsomi Épségben meg-maradtunk volna, nem Vénségünkben kezdtünk volna böltsekedni, mint többire mostan szokott lenni; hanem mindjárt Gyermekségünkben, -magával

magával hozván azt annak az Arany' Állapotnak Méltósága, illendöképen Böltsek lettünk volna: a' mint-hogy a' mi Első Atyánk-is, ÁDÁM, mihelyt ISTENTől teremtetett, azonnal nagy mértékben böltselkedett. Ugy vélekednek némellyek az Épségnek Állapotjáról, és nevezetesen a' Földnek akkori Termékenységről, hogy akkor a' melly Élőfa avagy inkább Tsemetétske reggel el-plántáltatott, és a' melly Gabonamag reggel a' Földbe vettetett, az estvére, nem csak fel nevededett, és nem csak meg-virágzott, hanem Gyümölsöket-is termett, és Gyümöltseit meg-is érlelte. Talám mindazáltal, a' kik e' tziſra Mesének Ats-Mesterei vóltanak, azt akarták titkos értelem fzerint ez által jelenteni, hogy ha az Épségnek Angyali Élethez hasonló Állapotja fel nem bomlott volna, sokkal nagyobbra mentenek volna akkor egy Nap alatt a' Böltseségben és minden más Virtufokban-is az ISTENnek ama' Nemes Plántái, az Emberek, mint ma sok Éltendők alatt; mivel akkor fenkire nem illett volna SENECA-nak ama' Mondása: *Turpis et ridicula Res est Elementarius Senex*, Rút és nevetséges Dolog az Á-b-c-ét tanuló Vén Ember. Némelly Tudákos inkább, mint Tudós, Emberek irigy szemekkel nézvén az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek mások fellett való Nemességeket és *Prærogatívájokat*, olly helytelen és bal vélekedésben vagynak, hogy a' kik a' HAJNALNAK FIAI közzül Emberkori Időt érnek, azok többire az ő Tüz' Elméjekkel, ártalmas, kártévő, és nagy Veszedelmeket okozó Métélyek léfznek az Emberi Tártaságban: ezt fejezvén-ki APULEJUS amaz ő helytelen Mondásával, *Odi Puerulum Præcoe*

Sapientia, Gyűlölöm az elein meg-ért Böltseségű Gyermeketséket; és ide tzelozván ama' Vén Tanító Mester-is, a' ki tsudálkozván az ő Gyermek Tanítványának, THEMISTOCLESnek, Tűz' Elméjén, ezt mondja vala ottan-ottan ő nékie, *Nihil, Fili, mediocre eris, sed omnino, aut magnum Patriæ Lumen, aut magna Pestis, Semmi közép-rendű nem lézen, Fiam, belöled, hanem bizonyjal léfesz a' Te Hazádnak, vagy nagy Fényesége, vagy nagy Pestise.* De eléggé meg-hamisítják e' vakmerő és balgatag Vélekedést, mind a' Régi, mind a' Máí Historiák, a' mellyek tellyesek az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek Ditséreteikkel, a' kik Emberkori Időt érvén, nem Ártalmára és nem Veszedelmére, hanem nagy Ditsőségére és Haznára vóltanak az Embéri Társaságnak.

Mind ezeket így értvén az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKről, illendő lézen fellyebb tett ígéreteim szerint azt-is meg-ví'sgálnom, kiktől végyenek eredetet ezek a' Ditsőséges Személlyek az ő Ditsőséges Virtusáikra nézve? Rövid és tsak egynéhány Lineákból álló lézen ezen Réfze-is Oratiomnak; mivel az mindenek előtt elég világos, hogy az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKbe nem másunnan, hanem tsak a' fényes Egekből tsepegnek azok a' drágalátos Virtusok, mellyekkel ök idő előtt Virradó HAJNAL' módjára tündökölnék. Meg-fólal ez Igazság mellett a' Régi Pogány Böltsék közzül amaz Ékesen-Szólásnak Fejedelme, CICERO, a' ki ezt mondja PLATOval együtt: *Nullus unquam Vir Magnus exstitit sine peculiari Adflatu DIVINO*, Soha egy Nagy Ember sem vólt az ISTENI kiváltképen való Iblés nélkül, De vallyon ISOCRATES-is
nem

nem ez Igazságra mutatott-é, mikor a' könnyü és bódog Elmével tündöklő Gyermekeket ISTEN' FIAinak nevezte? Annyival inkább azok az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK, kik a' Kegyelemnek *Scholájában*, mint meg-annyi égő Szövértnekek, úgy tündökölnék, nem másfunnan vészik az Idveségre meg-kívántató Virtusokat, hanem a' fényes Egekből; mert akár-mint plántáljon PAL, és akármint öntözgeffen APOLLOS, de az ISTEN adja az előmenetelt a' Mennyei Virtusokban. Nyerte pedig e' Mennyei Virtusokat a' Mennyei Bóldogsággal együtt a' Kegyelemre méltóztatott HAJNAL' FIAinak ama' Mennyei Fejedelem, a' KRISTUS JÉBUS, a' ki, hogy nem csak FÉNYES ES HAJNALI TSILLAG, hanem igaz HAJNAL' FIA-is, sőt a' HAJNAL' FIAinak Fejedelmek legyen, meg-mútatta még Életének HAJNALI IDEJÉben, úgymint tizenkét Éztendő korában; mert akkor ez a' Ditsőséges HAJNAL' FIA bé-menvén a' Jerúsálem-béli Templomba, olly nagy Bóltseséggel *disputál* vala a' Mósesnek *Cathedrájában* ülő Bóltsekkal, hogy az ő ELEIN MEG-ÉRT ELMÉjén és BÓLTSESEGén mindnyájan nagy álmélkodással tsudálkoznának.

Függesszük már Szemeinket, Szomorú Hallgatóim, e' gyászos Koporsóra; mert ebben fekszik ama' Virágjában le-fakasztott Virtus, amaz elein meg-ért Arany' Alma, amaz ELEIN MEG-ÉRT ELME, ama' HAJNALNAK FIA, Római Szent Birodalombéli született Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI JO'SEF URfi ő Nagysága: a' kinek Kitsinsége nagy Ditséretet, rövid Elete hozzú Oratiot, és Gyermeki Gyenge

Ideje nagy Elméjü Vénekre illő Tisztesség-tételt érdemlenez én tölem, ha e' Szomorú Halotti Pompának előmbe tziikalmaztatott keskeny határai azt megengednék. Nagy jó Uram és Patronusom, Római Szent Birodalombéli Füzetett Gróf, Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Uram, Felséges Koronás KIRÁLY-ASZSZONYUNKnak nagy Hűségü *Consiliarius*a, Arany' Kóltos Komornik Híve, és az Erdélyi Fő *Exactoratus*nak nagy Érdemü *Præsese*! Mikor kedves JO'SE-Fedet HAJNAL' FIÁnak nevezem, meg-emlekezem arról, hogy Te-is Életednek HAJNALLO IDEJÉben úgy mutattad-ki Magadat Ditsőséges Virtusfiddal, és Tanuló Társaid között úgy tündöklöttél, mint valóságos HAJNAL' FIA. Mert a' Kolosvári kies *Musák* között a' bizonyos *Classis*okra oktatott alatonabb Tudományokon sebes Tüz' Elméddel Gyermeki Gyengeségednek Idejében ditséretesen által-menvén, még pedig egymás után két versben, és azután Felferdült Ifjúságodnak Idején a' Szent *Theologiának* és a' Józan *Philosophiának* Titkaiba bé-merülvén, olly Ditséretre méltó két *Dissertationokat* írál és kézítél serény Gertyázással, mellyeket én még ma-is nagy Örömmel szoktam olvasni. Egyik ezek közzül vagyon ama' Nemes *Theologica* Matériáról *De Necessitate Bonorum Operum*, A' Jó Tselekedeteknek Szükséges-vóltokról, a' másik pedig ama' Nemes *Philosophica* Matériáról *De Unionem Mentis cum Corpore*, Az Emberi Léleknek az Emberi Testtel való Egyességéről: mellyeket midőn a' *Scholai* Tsatázásnak Helyén, a' Közönséges *Auditoriumban*, nagy Ditsérettel Vetélkedésre botsátottál volna, kegyelmesen *reflectála* Hozzád Nemes Erdély-Országának
akkori

akkori nagy Erdemü Gubernátora , Néhai Mélt. Gróf Göntz-Ruzsikai KORNIS 'SIGMOND Ur ö *Excellentiá*-ja , és azon a' *Sollemnitason* Nemes Hazánknek több Méltóságos Uri Rendeivel együtt *compareálni* méltóztatték. Nagy jó AÉzonym , és Kegyes Patronám , Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA AÉzony ! Mikor kedves JO'SEFedet HAJNAL' FIÁnak nevezem , meg-emlekezem arról-is , hogy Te-is , mint valóságos HAJNAL' LEÁNYA , Életednek HAJNALLO IDEJÉben , mind ékes Termetedre , mind drága Virtusidra nézve , olyan Éakaftott Virág-Éál valál , mint-ha nem e' Földön , hanem a' HAJNALLO Egekben termettél volna. Vallyon hát nem a' Termézetnek Rendi hozta-é azt magával , hogy mikor Te töled , Mélt. Gróf Ur , mint HAJNAL' FIÁTól , és Te töled , Mélt. Gróf AÉzony , mint HAJNAL' LEÁNYÁTól , Éarmazott kedves JO'SEFetek , valóssággal Ő HAJNAL' FIA lenne ?

Lépünk-ki egy kevésbé , Szomorú Hallgatóim , a' Mélt. TELEKI Familiának *Genealogiájára* , és járjuk-el azt avagy-tsak fiető láb-hegyen ; mert e' Fényes Uri Familiában sokakat találunk olly válogatott Uri Személlyeket , kiket ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek , és HAJNAL' FIÁnak , méltán nevezhetünk. A' mint e' Mélt. Familiának Házi Káptalanja , avagy Leveles Ládája , tanítja , neveztetett régenten a' Mélt. TELEKI Familia Metsenitsei GARAZDA Familiának : melly idővel két Uri Familiákra hasádot , egyik azok közzül meg-tartván magánál a' GARAZDA Nevezetet , a' másik pedig SZILÁGYI Nevezetet

öltöz-

öltöztetvén magára, de mind a' kettő a' régi köz Vadketskés Tzimert egyenlőképen viselvén, és sajátjának tartván. Meg-erősíté magánál annakutánna nagyobb mértékben is a' Vadketskés Tzimert mind a' két Uri Familia; mert minthogy ama' nagy Hadi Vezér és igaz HAJNAL' FIA, Horogfzégi SZILÁGYI LÁSZLO, kivel egy időben élnek, vitézkednek, és sok Jószágokat is birnak vala Bosnia-Országban GARÁZDA MIKLOS és DIENES, meg-tartottá vala Zrebernik, avagy, a' mint ma hívják, Zvornik Várát Felséges 'SIGMOND Római Tsázárnak és Magyar Királynak Hűségében pártos HERNOJA Hertzeg ellen, méltó tekintetbe vévén az említett *Monarcha* SZILÁGYI LÁSZLONak és a' GARÁZDA Vitéz Uraknak nagy Erdemeket, Uj *Donatio*val meg-erősíté a' GARÁZDA és SZILÁGYI Familiáknak Vadketskés Tzimereket MCCCCIX Eftendőben Böjtelő Havának xxvi Napján. Sokkal tündöklőbb és Ditsőségesb lön a' GARÁZDA és SZILÁGYI Familiáknak Vadketskés Tzimerek mostan említett SZILÁGYI LÁSZLONak, mind édes Fia által, úgymint ama' nagy HEROS és valószínűs HAJNAL' FIA által, Horogfzégi SZILÁGYI MIHALY által, lévén ez elsőben Erdély-Orzági Vajda, és azután Magyar-Orzági Gubernátor; mind édes Leánya által, úgymint SZILÁGYI ER'SÉBET által, lévén ez ama' Magyar Orozlánnak, HUNYADI HOLLOS JÁNOSnak, elsőben Erdély-Orzági Vajdának és Beftertzei Grófnak, és azután Magyar-Orzági Gubernátornak, kedves Felesége, és lülvén ama' NAGY SÁNDOR' Termézetü HOLLOS MÁTYÁS Királyt. Nem akarván pedig a' Kereftvény GARÁZDA Familia

Vadkets-

Vadketskés Tzimerét a' Kerefityénség' meg-esküött El-
lenségének , a' Fél-Hóldnak , Uralkodása alá botsáta-
ni , minekutánna a' Török Birodalom Bosnia' Tarto-
mányát Özönviz' módjára el-borította volna , ki-köl-
tözének a' több Magyar Uri Rendekkel együtt a' GA-
RÁZDA Urak-is Bosniából : kik Békés , Zaránd , A-
rad , és Bihar , Vármegyékben meg-telepedvén , és
ott magoknak Zágorhida , Szék , és Telek nevű Örök-
ségeket ferezvén , kezdték annakutánna Vezeték
Neveiket formálni a' magok Uj Örökségeikről , ne-
vezvén magokat némellyek ZÁGORHIDI GARÁZ-
DÁKnak , némellyek SZÉKI GARÁZDÁKnak , né-
mellyek pedig TÉLEKI GARÁZDÁKnak ; melly kö-
zelb említett Linea a' GARÁZDA Nevezetet el-
hagyván , kezdette idővel tsak a' TELEKI Nevezetet
viselni , és azután dupláfón , mikor már a' Szék ne-
vű Örökség-is erre állott volna , a' SZÉKI TELEKI
Nevezetet.

De nem tsak a' táborozó és hartzoló *Mars* , ha-
nem a' tanuló és Vers-író *Musák*-is meg-tisztelték a'
GARÁZDA Familiának Vadketskés Tzimerét ; mint-
hogy e' Familiából származott vólt , a' mint azt Ve-
zeték Neve-is bizonyítja , ama' híres *Poëta* , GARÁZ-
DA PÉTER , a' kinek Nevét JANUS PANNONIUSnak
Neve után említi egy ANONYMUS *Poëta* azokban a'
Deák Versekbén , mellyek a' KÁROLY-VÁRI Na-
gyobb Templomban fekete Márvány-kőre vágynak
fel-metfve. Sőt talám az említett ANONYMUS *Poë-
ta*-is , ki azokat a' Deák Verseket xxxvii Eftendő
korában MDVII Eftendőben írta , és a' Márványkö-
re fel-vágatta , Eredetit a' GARÁZDA Familiából vette
X
vólt

vólt; mert a' Versek után ez a' Szó-is MECHENECHEN
ki vagyon metfvé a' Márvány-kövön, melly talám e'
Poëtának, és egyfzer'smind a' GARÁZDA Fa-
miliának régi METSENITSEI Vezeték Nevét jelenti.
El-mondom azoknak kedvéért, kik az éneklő és
Vers-ferző Musáktól nem idegenkednek, az emleke-
zetben forgó Deák Verseket-is, mellyek így folynak.

*Tres fuimus clari Cognato Sanguine Vates,
Panmonicam Dravus qua rigat altus Humum.
Unus erat JANUS, proprias qui primus ad Oras
Duxit Laurigeras ex Helicone Deas.
Alter erat PETRUS, genitus de Stirpe GARÁZDA,
Qui tulit Aoniae Pleetra sonora Lyrae.
Ultimus Hos Ego sum Cognata e Gente secutus,
Tertia Doctarum Gloria Pieridum.
Strigonia PETRUS requiescit in Arce, JOANNEM
Ipsa Suum Sedes Pontificalis habet. [Péts]
Hic mea, si dederit Sors, Ossa recondite: si non,
Nil nostra, jaceant quolibet illa loco.
Spiritus Aethereas postquam resolutus ad Auras
Evolat, haud magni Membra caduca facit.*

Ha viſſa-térünk a' hadakozó Marsnak Táborá-
ba, fel-találjuk még ott a' GARÁZDA Nevezetű Li-
neán ama' bátor Oroſzlánt, e' valóságos HAJNAL'
FIÁT, GARÁZDA JÁNOST: kinek Viselt Dolgairól,
nem tsak a' Virtuſt betsülő Magyar Haza, hanem a'
Fényes Lengyel Korona alatt való Tartományok - is
bizonyſágot tehetnek. Mert ſzolgálván akkor Lintén
moſtan említett GARÁZDA JÁNOS ama' nagy Em-
lekezetű Erdélyi Fejedelemnek, BÁTORI KRISTOF-
nak,

nak, Udvarában, mikor ZAMOISCIUS JÁNOS, a' Lengyel *Respublicának* Fő *Cancellarius*a és *Mareschallusa*, az említett Fejedelemnek Leányát, BÁTORI GRISEILDIS Fejedelmi Kis-Aézonynak, Feleségül elvéve, iraték GARÁZDA JÁNOS-is e' Fejedelmi Ifjú Aézonynak Udvari Népe közzé, és két Lovas Udvari Seregeknek Hadi Vezérekké téteték: melly Hivatalt fokkáig a' ZAMOISCIUS Udvarában ditséretefen viselvén, az idő alatt a' Lengyel *Respublicához* is, és annak akkori hatalmas Királyjához, a' NAGY BÁTORI ISTVÁNhoz, igaz Hűségét, mind a' Livoniai, mind a' Mužka-Orfági Hadakozásokban, Orozláni Bátorságával és Vitézségével meg-mútatta. El-hagyván pedig e' Világot BÁTORI GRISEILDIS Fejedelmi Aézonynak Szerelmes Férjének, ZAMOISCIUS JÁNOSnak, nagy keserűségére, el-hagyá GARÁZDA JÁNOS-is Lengyel-Országot, és ZAMOISCIUSnak Éep Ditséretű Bizonyság-Levelével, melly még ma-is a' Mélt. TELEKI Familiának Levelei között tartatik, édes Hazájába vissza-érkezék: holott Páros Életre adván magát, fűleték ő nékie Szerelmes Feleségétől, FEJÉR JUDIT Aézonynak, egyetlen-egy Leánya, GARÁZDA ANNA Kis-Aézonynak. Nem teheté-le Fegyverét kezéből édes Hazájában is e' Vitéz Uri Férjfiú; mert az akkori időben BÁTORI SIGMOND Erdélyi Fejedelemnek, MIHÁLY Vajdának, és BÁSTA *Generalis*nak Hadakozási között Erdély-Országának fok Heleyei fűstöt vetvén, ki-állá GARÁZDA JÁNOS-is más Uri Rendeikkel együtt édes Hazájának óltalmazá-ára, és végezetre az Erdélybe bé-ütő Tatárokkal szembe állván, édes Hazájához való igaz Hűségét Uri Vérének

nek kiomlásával és Halálával-is azon Véres ütközetben meg-petsélté.

E' nagy Emlekezetü Uri Férjfiú , GARÁZDA JÁNOS, Utolsó *Deficiens* lévén a' GARÁZDA Nevezetet viselő Lineán, és tudván közel való Vérségét a' más Uri Lineához , melly már akkor a' GARÁZDA Nevezet helyett Széki TELEKI Nevezetet öltözött vala magára , hogy e' két Uri Lineákat ismét meg-egyeztetné, Örökössé tévé egyetlenegy Leányát, GARÁZDA ANNÁt , minden Ösi és Keresett Jószágban BÁTORI 'SIGMOND Fejedelemnek megegyezéséből, és Halála előtt egy-néhány Eftendőkkal adá Feleségül nagy Ditséretü Uri Férjfiúnak , Széki TELEKI MIHÁLYnak : a' ki BÁTORI 'SIGMOND, és BOTSKAI ISTVÁN , Erdélyi Fejedelmeknek Udvarokban Fő Béjárói Hivatalt viselvén, Uri Házában-is várt Örömet nyere; minthogy Eületék ő nékie említett Szerelmes Feleségétől kedves Fia , Széki TELEKI JÁNOS, Jenő Várának Fő Kapitánya , Zaránd Vármegyének Fő Ispánja , és a' Hajduságnak Vitéz-*Generalisa*. Virágzik vala ekkor nagy Uri Méltósággal a' Magyar Hazában a' Régi Mélt. BORNEMISZA Familia, és nevezetesen Éarmaztanak vala BORNEMISZA LÁSZLO Urtól BORNEMISZA PÁL, és BORNEMISZA ANNA : kik közzül BORNEMISZA PÁL, I RÁKOTZI GYÖRGY Erdélyi Fejedelemnek Udvari Fő Hopméstere , és Mezei *Generalisa*, látá Páros Eületének e' drága Zalogait, BORNEMISZA ANNÁt , I APAFI MIHÁLY Erdélyi Fejedelemnek kegyes Házas-Társát, BORNEMISZA KATÁt, Mélt. Losontzi BÁNFFI DIENES Urnak Szerelmes Hites-Párját , és BOR-

BORNEMISZA 'SU'SÁNNÁt, Mélt. SZENT-PÁLI JÁNOS Urnak kedves Feleségét; BORNEMISZA ANNA pedig, BORNEMISZA PÁLnak Testvér Húga, menvén Férjhez fellyebb említett Széki TELEKI JÁNOS Urhoz, Züle szerelmes Férjének három szép Uri Gyermekeket, úgymint a' NAGY Széki TELEKI MIHÁLYt, és ismét Széki TELEKI KATA és ANNA Kis-AÉZonyokat. Hogy előzőr e' három Testvér Atyafiak közzül a' kisebbikről szóljak, menvén Férjhez TELEKI ANNA STÉFÁN FERENTZhez, ki-terjeszté kedves Leányi által a' TELEKI Familiának Atyafiságát, mind Magyar-Országban a' Mélt. Vetési KÖKÉNYESDI Familiára, mellyből most virágzik Mélt. Hadi *Generalis* Liber Báro Vetési KÖKÉNYESDI LÁSZLO Ur ö *Excellentiája*, mind Erdélyben a' Mélt. TOLDALAGI és UGRON Familiákra, melly két Uri Familiák-is ez időben jeles Uri Személyekkel virágoznak. TELEKI KATA pedig menvén előzőr Férjhez Tzegei VASS LÁSZLO Urhoz, hozzá köté a' TELEKI Familiához, nem tsak mostan említett VASS LÁSZLO Urnak Fiú Ágon már *deficiált* Maradékot, hanem kedves Leánya által a' Tsizelitski SZILVÁSI Familiát is; másodszor menvén Férjhez, KERESZTURI JÁNOS Urhoz, hozzá köté hasonlóképen kedves Leányi által a' TELEKI Familiához, mind a' Mélt. PONGRÁTZ Familiát, lévén nevezetesen még Életben lévő Mélt. *Provincialis Cancellarius* PONGRÁTZ GYÖRGY Ur ö *Excellentiájának* Néhai elsőbb kegyes Felesége a' KERESZTURI Familiából való, mind Néhai VÉR MIHÁLY Urnak Lineáját, mind a' Fő Renden lévő Tekintetes SZÉKELY Familiát.

De Fülség már Éólanom ama' valóságos HAJ-
 NAL' FIÁRól, a' NAGY Széki TELEKI MIHÁLY
 Urról, fellyebb említett Néhai Széki TELEKI JÁNOS
 Urnak első Gyermekeéröl: a' kinek Ditsöséges Virtu-
 sit bezzélik a' *Chronicák*, hirdetik a' Historiák, és a'
 következő Idökre-is a' gyors Író Pennák által-re-
 pítik. Születék e' Ditsöséges HAJNAL' FIA Nagy
 Váradon, és a' Fejedelmi RÁKOTZI Házban fel-ne-
 veltetvén, mindjárt Életének Felserdült Idejében
 II RÁKOTZI GYÖRGY Erdélyi Fejedelemnek Fő
 Komornikjává téteték; minekutánna pedig Ifjúságának
 zöldellő Idejét el-érte volna, vévé Feleségül Mélt.
 Pekróvitzai PEKRI 'SOFIA AÉZonyt, Mélt. Pekróvi-
 tzai PEKRI FERENTZ Urnak, és Mélt. GÁLFI 'SU-
 'SÁNNA AÉZonymnak, egyetlen-egy Leányát, a' kit
 ő Töle hat Hónapok múlva a' senkinek nem kedve-
 ző Halál hirtelen el-éakasztá. Azután e' Nagy Uri
 Férjfiú fel-váltván új Örömmel Özvegyiségének Éo-
 morú GyáÉÉát, Feleségül el-vévé Mélt. Körös-Tar-
 tsai VÉR JUDIT AÉZonyt, Mélt. TOLDI MIKLOS
 Urnak Árva Özvegyét, kivel fok idökig Háltzioni
 Tsendességben éle. Ha az Idönek nem kedveznék,
 lehetne itt ki-terjeszkednem a' Régi Múroni és Kö-
 rös-Tartsai VÉR Familiának *Genealogiájára*, mellynek
 Eredetit találom ama' nagy Emlekezetü VÉR AN-
 DRAS Urban: a' ki Életének nagy részét HOLLOS
 MÁTYÁS Királynak, VI LÁSZLO Királynak, és
 II LAJOS Királynak, Udvarokban töltvén-el, az el-
 sötöl MCCCC LXXVIII EÉztendöben ama' nagyobb
 Törvényes Hatalommal, mellyet *Gladii Jus*nak ne-
 veznek, a' másodiktól M D IX EÉztendöben Fegyver-
 derekas

derekas Katona Tzimerrel, mellyet még ma-is a' VÉR Familia viselni szokott, a' harmadiktól pedig Fő Aétalnoki Hivatallal, meg-tisztelteték. De ez Uri *Genealogiának* bővebb kibeféllésére időm nem lévén, vízfő-térek a' NAGY TELEKI MIHÁLY Urra, a' ki II RÁKOTZI GYÖRGY Erdélyi Fejedelemnek Halála után a' Tízteségnek arany' Gráditsain naponként fellyebb lépdegelvén, vala előzőr I APAFI MIHÁLY Erdélyi Fejedelemnek, azután pedig Felséges I LEOPOLD Római Tsázárnak Belső Tanáts-Híve, Nemes Erdély-Országának Hadi Fő *Generalisa*, Huztnak és Kövárnak, úgy fíntén Nemes Tsik, Gyergyó, Kázon, Seps, Kézdi, és Orbai Székeknek Fő Kapitánjok, hasonlóképen Nemes Fejér, Torda, és Máramaros Vármegyéknek Fő Ispánjok, nem különben az Erdélyi *Fiscalis* Dézmáknak Fő *Arendatorok*, és végezetre I APAFI MIHÁLY Fejedelemnek Halála után Nemes Erdély-Országának *designáltatott* Gubernátora: melly Fényes Hivatalait e' Nagy Uri Férjfiúnak még-is fényesbökké kívánván tenni Felséges I LEOPOLD Római Tsászár, meg-ajándékozta kegyelmesen ez igaz Hívét minden *Descendenseivel* együtt Római Szent Birodalombéli Grófi Titulussal MDC LXXXV Eftendőben. Vallyon ki vólna olly jövevény a' Magyar Hazában, a' ki ne tudná e' Nagy Uri Férjfiúnak igaz Hívségét, mind a' Felséges AUSTRIAI HÁZhoz, mind édes Hazájához? mellyet végezetre M DCXC Eftendőben a' Törtsvári avagy inkább Zernyesti Hartzon Uri Vérének piros bártonyával, sőt Halálával is, meg-petsétle.

Meg-áldotta volt ISTEN e' mostan emlekezetben

ben forgó NAGY TELEKI MIHÁLY Urnak Páros É-
 letét-is HAJNAL' módjára tündöklő drága Zalogok-
 kal: születvén Ő Nékie második kegyes Hites-Párjá-
 tól, Néhai Mélt. Gróf Körös-Tartsai VÉR JUDIT
 AÉZony Ő Nagyságától, tizenhárom Éép Uri Gyer-
 mekei. Első Rendben e' Testvér Uri Atyafiak kö-
 zött tündöklött Néhai Mélt. Gróf Széki TELEKI
 ANNA AÉZony Ő Nagysága, elsőben Néhai Méltos.
 APAFI MIKLOS Urnak, és azután Néhai Mélt. L. B.
 Magyar Gyerő-Monostori KEMÉNY JÁNOS Ur Ő
 Nagyságának kedves Házastársa: kitől második Pá-
 ros Életében születének a' Fiú Renden, Néhai Mélt.
 L. B. Magyar Gyerő-Monostori KEMÉNY 'SIGMOND
 Ur Ő Nagysága, az Erdélyi Királyi Törvényes Táb-
 lának érdemes *Adsessora*, és Néhai Mélt. L. B. Ma-
 gyar Gyerő-Monostori KEMÉNY SAMUEL Ur Ő Nagy-
 sága, Nemes Doboka Vármegyének ditséretes Fő Is-
 pánja, és a' Nagy-Enyedi Nemes Reform. *Collegium*-
 nak kegyes *Inspector Curatora*; a' Leányi Renden pe-
 dig, ISTENTfelő Uri AÉZony, Mélt. Gróf KEMÉNY
 KRISTINA AÉZony Ő Nagysága, Néhai Mélt. Gróf
 Bethleni BETHLEN JO'SEF Ur Ő Nagyságának, Ne-
 mes Máramaros Vármegye' Fő Ispánjának, Árva Öz-
 vegye, és sok Virtusoknak zöldellő Pálmaival ékes
 Uri AÉZony, Mélt. Libera Baronissa KEMÉNY 'SU-
 'SANNA AÉZony Ő Nagysága, Hazánk' javára Éü-
 letett Uri Férjfiúnak, Mélt. L. B. Lofontzi BÁNFFI
 FERENTZ Ur Ő Nagyságának, az Erdélyi Királyi
 Törvényes Tábla' *Adsectorának*, és a' Kolosvári Ne-
 mes Reform *Collegium' Inspector Curatorának*, Ézerel-
 mes Házastársa. Második Rendben e' Testvér Uri
 Atyafi-

Atyafiak között ékeskedett ama' Fényes HAJNAL*
 FIA, Római Szent Birodalombéli Gróf, Néhai Mélt.
 Széki TELEKI JÁNOS Urfi ő Nagysága, Kövárnak *desi-*
gnáltatott Fő Kapitánja, de ékeskedett tsak rövid ide-
 ig; minthogy Életének HAJNALLO IDEJÉben, neve-
 zetesen tizenhat Éftendő korában, a' Mennyei Hazába
 által-költözött. Harmadik Rendben kedves Liliom'
 módjára illatozott e' Testvér Uri Atyafiak között Néhai
 Mélt. Gróf Széki TELEKI 'SUS'ANNA AÉZony ő
 Nagysága, Néhai Mélt. VAJI MIHÁLY Urnak kegyes
 Házas-Tárfa, ki a' más Életre magtalanúl költözött-
 által. Negyedik Rendben e' Testvér Uri Atyafiak
 között virágzott Néhai Méltóf Gróf Széki TELEKI
 KRISTINA AÉZony ő Nagysága, előzőr Néhai Mélt.
 KENDEFI PÁL Urnak, és azután Néhai Mélt. Nagy-
 Bartsai BARTSAI ÁBRAHÁM Urnak szerelmes Hites-
 Párja: ki második kedves Férjének Uri Házában Éü-
 lé Mélt. L. B. Nagy-Bartsai BARTSAI JÁNOS ditsé-
 retes Kapitán Urat ő Nagyságát. Ötödik e' Testvér
 Uri Atyafiak között a' Születésnek Rendi Éerint vólt
 ama' nagy Kegyeiségű Uri AÉZony, Néhai Mélt. Gróf
 Széki TELEKI KATA AÉZony ő Nagysága, nagy
 Emlekezetű Uri Férjfiúnak, Néhai Mélt. Losontzi
 BÁNFFI PÁL Urnak, kedves Házas-Tárfa: kitől Éü-
 leték a' Fiúi Renden, Nemes Hazánknak, és ebben
 az ISTEN' Házának nagy Ékeisége, Mélt. Liber Bá-
 ró Losontzi BÁNFFI 'SIGMOND Ur ő Nagysága,
 Felséges Koronás KIRÁLY-ASZSZONYUNKnak az
 Erdélyi *Excelsum Regium Guberniumban* Belső Tanács-
 Híve, és az Erdélyi Reformáltatott *Ecclesiáknak, Col-*
legiumoknak, és Scholáknak Fő Curatorok, nekem-is

régi nagy *Patronusom*; a' Leányi Renden pedig Mélt. Gróf Losontzi BÀNFFI JUDIT AÉzony ö Nagysága, ama' Magyar Scipionak, még Életben lévő Mélt. Gróf és *Generalis* Maros-Németi GYULAI ISTVÁN Ur ö *Excellentiájának* ez Életből már el-repült nagy Kegyességű Házas-Társá. A' Hatodikát e' Testvér Uri Atyafiak közzül, úgymint Néhai édes Atyjának Nevével ékeskedő Római Sz. Birodalombéli Grófot, Néhai Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Urat ö Nagyságát, elégnék ítélem mostan csak említeni; minthogy e' Ditséretes Uri Férjfiútól majd különösön kelletik Éölanom. Következik a' Hetedik e' Testvér Uri Atyafiak között, úgymint R. Sz. Birodalombéli Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI LÁSZLO Ur ö Nagysága, Néhai Kegyelmes Urunknak, VI KÁROLY Római Tsáfár ö Felségének az Erdélyi *Excelsum Regium Guberniumban* Belső Tanács-Híve, és Nemes Fejér Vármegyének Fő Ispánja: kinek kedves Feleségétől, Néhai Mélt. Gróf VAJI ANNA AÉzony ö Nagyságától, Éületertt Mélt. Gróf Széki TELEKI 'SU'SANNA AÉzony ö Nagysága, jeles Virtusokkal tündöklő Uri Férjfiúnak, Mélt. L. B. Magyar-Gyerő Monostori KEMENY LÁSZLO *Camerarius* Ur ö Nagyságának, Éép Hírrel ékeskedő Hites-Párja. Nem hagyom-ki a' Nyóltzadikát-is e' Testvér Uri Atyafiak közzül, úgymint Néhai Mélt. Gróf Széki TELEKI JUDIT AÉzony ö Nagyságát, Néhai Mélt. PONGRÁTZ NAGY-MIHÁLYI JÁNOS Urnak Ézerelmes Házas-Társát: ki nagy Kegyességű Férjének és tizenhét Ézerelmes Gyermekeinek Halálok után gyázos Keferüségre jutván, és Éüntelen a' Mennyei Hazába kívánczván, azt már

már Édes JÉSZUSának méltóztatásából el-is nyerte. Kí-
 lentzedik e' Testvér Uri Atyafiak között vólt amaz
 igaz Hazafia, Római Sz Birodalombéli Gróf, Néhai
 Mélt. Széki TELEKI JOS'EF Ur ö Nagysága, Nemes
 Fejér Vármegyének Fő Ispánja : kinek első kedves
 Feleségétől, Néhai Mélt. Gróf Osdolai KUN BORBÁ-
 RA AÉZony ö Nagyságától, Éarmazott Uri Gyermek-
 kei közzül még Életben vagyon Éép. Hírrrel virágzó
 Uri AÉZony, Mélt. Gróf Széki TELEKI KRISTINA
 AÉZony ö Nagysága, Ditséretes Uri Férjfiúnak, Mélt.
 TOLDI ÁDÁM Urnak Ézerelmes Házas-Tárfa ; má-
 sodik kedves Feleségétől pedig, nagy Kegyességű Uri
 AÉZonytól, Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN KATA
 AÉZony ö Nagyságától, Éarmazott Uri Gyermekei
 még kiseded korokban a' Mennyei Hazába által-köl-
 töztenek. Tündöklött a' Tizedik Rendben, mint
 valóságos HAJNAL' FIA, e' Testvér Uri Atyafiak kö-
 zött ama' nagy Tudományú Uri Férjfiú, R. Sz. Bi-
 rodalombéli Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI PÁL
 Ur ö Nagysága, a' Kolosvári Nemes Reform. *Collegi-*
*um*nak nagy Kegyességű *Curator* : kinek kedves Hi-
 tes Párjától, Tábitai Kegyességű Mélt. Gróf VAJI
 KATA AÉZony ö Nagyságától, Éarmaztanak, Há-
 zánknak egyik nagy Reménsége, R. Sz. Birodalom-
 béli Éületett Gróf, Mélt. Széki TELEKI ÁDÁM Ur
 ö Nagysága, Felséges Koronás KIRÁLY-ASZSZONY-
 UNKnak nagy Hívségű *Consiliarius*a, és Mélt. Gróf
 Széki TELEKI ÉVA AÉZony ö Nagysága, igaz Ha-
 zafiának, Mélt. Tzegei VASS MIKLOS Urnak, drá-
 ga Erkölsökkal ékeskedő Házas-Tárfa. Tizenegyed-
 dik vólt a' Születésnek Rendi Éerint e' Testvér Uri

Atyafiak között Néhai Mélt. Gróf Széki TELEKI BOR-
 BÁRA AÉZony ö Nagysága : a' ki lévén buzgó Ke-
 gyefségü Uri Férjfiúnak, Néhai Mélt. VAJI LÁSZLO
 Urnak, első Ézerelmes Házastársa, még ma-is él kö-
 zöttünk ritka Tudományú kedves Fiában, Mélt. VAJI
 ÁBRAHÁM Urban. A' Tizenkettődik e' Testvér Uri
 Atyafiak közzül még Életben vagyon, és Nemes Ha-
 zánkban, mint Fényes HAJNAL' FIA, úgy tündök-
 lik, tudniüllik R. Sz. Birodalombéli Gróf, Mélt. Széki
 TELEKI SÁNDOR Ur ö Nagysága, Felséges Koro-
 nás KIRÁLY-ASZSZONYUNKnak az Erdélyi *Excel-
 sum Regium Guberniumban* Belső Tanáts-Híve, és az
 Erdélyi Reformáltatott *Ecclesiáknak*, *Collegiumoknak*,
 és *Scholáknak* Fő *Curatorok* : kinek első kedves Fele-
 ségétől, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN JULIA
 AÉZony ö Nagyságától, Éarmaztanak e' kedves Gyer-
 mekei, úgymint ama' nagy *Experientiájú* Magyar *Ne-
 stor*, és *Ambulans Bibliotheca*, R. Sz. Birodalombéli
 füzetett Gróf, Mélt. Széki TELEKI MIKLOS Vitzé-
Colonellus Ur ö Nagysága; ismét R. Sz. Birodalombéli
 Gróf, Nagyra menendő Ifjú Uri Férjfiú, Mélt. Szé-
 ki TELEKI LÁSZLO Ur ö Nagysága, Felséges Koro-
 nás KIRÁLY-ASZSZONYUNKnak Arany' Költsos Ko-
 mornik-Híve; hasonlóképen R. Sz. Birodalombéli Gróf,
 Ideje felett Maga felől nagy Reménséget mutató Ifjú
 Uri Férjfiú, Mélt. Széki TELEKI LAJOS Ur ö Nagy-
 sága; nem különben már ez Életből a' más Életre
 által-költözött kegyes Uri AÉZony, Néhai Mélt. Gróf
 Széki TELEKI JUDIT AÉZony ö Nagysága, jeles
 Uri Férjfiúnak és igaz Hazafiának, Mélt. Ifjabb DA-
 NIEL ISTVÁN Urnak, első nagy Hűségü Házas-
 Társa :

Tárfa : második kedves Feleségétől pedig, kegyes É-
letű és mindenk előtt Éép Hírrrel virágzó Mélt. Gróf
Petki NAGY 'SU'SANNA AÉfzony ő Nagyságától, Éü-
lettenek, Mélt. Széki TELEKI SÁNDOR, és SA-
MUEL, R. Sz. Birodalombéli nagy Reménségű Gróf
Urfiak. Bé-rekefztette e' Testvér Uri Atyafiakból ál-
ló Fényes Sereget a' Tizenharmadik, úgymint Néhai
Mélt. Gróf Széki TELEKI ER'SÉBET AÉfzony ő
Nagysága: a' ki elsőben menván Férjhez Néhai Mélt.
Szent-Mártoni MATSKÁSI LASZLO Urhoz, Éülte
kedves Férjének Öröme Mélt. Gróf MATSKÁSI
KRISTINA AÉfzony ő Nagyságát, Néhai Mélt. Gróf
Bethleni BETHLEN ISTVÁN Ur ő Nagyságának meg-
hagyatott Hites-Párját; azután pedig menván Férjhez
Néhai Mélt. L. B. Branyitskai JO'SIKA ISTVÁN Ur
ő Nagyságához, Éülte e' második kedves Férjének
Öröme Néhai Mélt. Gróf JO'SIKA ÁGNES AÉfzony
ő Nagyságát, érdemes Uri Férjfiúnak, Mélt. Gróf
Bethleni BETHLEN SAMUEL Ur ő Nagyságának,
a' M. Vásárhelyi Nemes Reform. Collegium' Inspector
Curatorának, ez Életből már el-repült második ked-
ves Feleségét.

A' mint fellyebb említém, illik már különösön
Éólanom a' NAGY TELEKI MIHÁLY Urnak Hatodik
kedves Gyermekeéről, úgymint édes Atyjának Nevét
vifelő Római Szent Birodalombéli Grófról, Néhai
Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ő Nagyságáról,
Nemes Kövár-Vidékinék nagy Emlekezetű Fő Kapi-
tánjáról. Méltán bé-irhatom e' Nagy Uri Férjfiat a'
HAJNAL' FIAInak Seregek közzé: úgymint a' ki
ELEIN MEG-ÉRT ELMÉjét mindjárt Életének HAJ-
NAL-

NALLO IDEJÉben több fényes Virtusai között akkor nyilván ki-mútatta, mikor ama' nagy Ditséretre méltó Könyvet, mellynek Titulusa FEJEDELMI LÉLEK, a' Magyar Uri Ifjúságnak Épületire Deák Nyelvből Magyar Nyelvre fordította. Szerentsés vala Páros Élete-is e' Nagy Uri Férjfiúnak, Éületvén ő Nékie Szerelmes Feleségétől, ama' nagy Ditséretű *Heroinától*, Néhai Mélt. Gróf TOROTZKAI KATA AÉZony ő Nagyságától, Néhai Mélt. TOROTZKAI ISTVÁN Urnak és Néhai Mélt. KAPI BORBÁRA AÉZonynak édes Leányától, három Ditséretes Fiai, és két Ditséretes Leányi. Első Fiú e' Nagy Uri Házban vala amaz éles Elméjü Uri Férjfiú, R. Sz. Birodalombéli Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI JÁNOS Ur ő Nagysága, Nemes Kövár-Vidékinék Ditséretes Fő Kapitanja: kinek kegyes Házas-Társától, Méltóf. Gróf VAJI BORBÁRA AÉZony ő Nagyságától, Éületének három kedves Fiai, úgymint Mélt. Széki TELEKI PÁL, JÁNOS, és SÁNDOR, R. Sz. Birodalombéli Grófok, mind hárman jeles Ifjú Uri Személyek, és három kedves Leányi, úgymint ama' drága Virtusoknak ki-metűzt Pélájok, Mélt. Széki TELEKI MÁRIA AÉZony ő Nagysága, ISTENTől nagy Kegyelembéli Tálentummal meg-ajándékoztatott Uri Férjfiúnak, Mélt. L. B. Losontzi BÁNFFI PÉTER Ur ő Nagyságának, Szerelmes Hites-Párja; ismét ama' Kegyeségnek egyenes Lineáján járó Uri AÉZony, Mélt. Gróf Széki TELEKI KATA AÉZony ő Nagysága, ama' Magyar *Archimedesnek*, Mélt. L. B. Gyaklakúti LÁZÁR JÁNOS Ur ő Nagyságának, Nemes Belső Szólnok Vármegye' egyenes Fő Ispánjának, és

a' M.

a' M. Vásárhelyi Nemes Reform. Collegium' Inspector Curatorának, nagy Hűségű Házas Társa; hasonlókép ama' tiszta Életű és Hajnal-Tsillag' módjára tündöklő Uri AÉZony, Mélt. Gróf Széki TELEKI SÁRA AÉZony ö Nagysága, az én kiváltképen való *Mecenasom*nak, nagy *Philosophus* Uri Férjfiúnak, Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN PÁL Ur ö Nagyságának, fzerelmes Felesége; nem különben ama' valóságos Kegyetségben gyönyörködő Uri AÉZony, Mélt. Gróf Széki TELEKI KLÁRA AÉZony ö Nagysága, Grófi Characterével együtt Grófi Virtusokkal tündöklő Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN DÁVID Ur ö Nagyságának, kedves Hites-Párja. A' Második Fiú, a' kiről majd ísmét illik Éolánom, e' Nagy Uri Házból färmazott Testvér Uri Atyafiak között még Életben, de egy-zer'smind gyáfos Keserűségben vagyon, úgymint R. Sz. Birodalombéli Éületett Gróf, Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagysága; minthogy mostan Elöttetek, Szomorú Hallgatóim, kedves JO'SEFén mélységes bánattal kesereg. Hasonlóképen a' Harmadik Fiú-is e' Nagy Uri Házból färmazott Testvér Uri Atyafiak között még Életben vagyon, úgymint R. Sz. Birodalombéli Éületett Gróf, sok Hadi Próbákon forgott és *Bellica Prudentiá*val ékeskedő Méltós. Széki TELEKI SAMUEL *Colonellus* Ur ö Nagysága: kinek fzerelmes Hites-Párjától, Szépségével és Férjéhez való Hűségével *Penelopét* felül-múló Mélt. Gróf OTVES MARIA AÉZony ö Nagyságától, färmazék R. Sz. Birodalombéli Éületett Gróf, Mélt. Széki TELEKI IMRE ditséretesen nevedő Urfi. A' Leányi Renden pedig e' Nagy Uri Házból färmaztanak ama' két

két Ditséretes Uri Afzonyok, úgymint ISTENéhez és Vallásához buzgó Éivet viselő Mélt. Gróf Széki TELEKI BORBÁRA Afzony ö Nagysága, és kegyes Erkölsű Mélt. Gróf Széki TELEKI ANNA Afzony ö Nagysága. Mostan említett Mélt. Gróf TELEKI BORBÁRA Afzony menván elsőben Férjhez, Néhai Mélt. DANIEL LÖRINTZ Urhoz, Éülé kedves Férjének Öröme, nagy Reménségű Mélt. DANIEL LÖRINTZ Urfit, a' Nemes *Hallerianum Regiment*nek Elsőbb Vitéz Kapitánját, és Virág-fál' módjára illatozó Mélt. DANIEL KATA Ifjú Uri Afzonyt, igaz Hazafiának, Tekint. MARA LÁSZLO Urnak, Nemes Doboka Vármegye' Fő Ispánjának, kedves Házastársát; azután pedig menván Férjhez nagy Kegyeségű Uri Férjfiúhoz, Tekint. Váradi HORVÁT ANDRÁS Urhoz, Éülé e' második kedves Férjének Öröme Tekint. Váradi HORVÁT SAMUEL jó Erkölsőkben nevedő Urfit, és Tekint. HORVÁT MÁRIA, KLÁRA, és ÁGNES, három gyenge Virág-falakhoz hasonló kedves Kis-Afzonyokat. Ugy fíntén Mélt. Gróf TELEKI ANNA Afzony menván előző Férjhez Néhai Tekint. Szuhafői SZUHAI GYÖRGY Urhoz, Éülé Szerelmes Férjének Öröme Tek. SZUHAI ÁGNES Afzonyt, Tekint. Szent-Miklósi PONGRÁTZ FERENTZ Urnak kedves Házastársát; másodszor menván Férjhez Néhai Tek. Tsebi POGÁNY ISTVÁN Urhoz, Éülé e' második kedves Férjének Öröme Tek. Tsebi POGÁNY ISTVÁN jó Reménségű Urfit; harmadszor pedig menván Férjhez jó Hírrrel virágzó Uri Férjfiúhoz, Tek. SZERENTSI HAJNAL GER'SON Urhoz, Éülé e' harmadik kedves Férjének Öröme.

Öröme Tekint. SZERENTSI HAJNAL MIHÁLY és
SAMUEL Urfiakat.

Méltó már ígéretem szerint vizfá-térnem, Szomorú Hallgatóim, e' mostan elő-Éamláltatott Testvér Uri Atyafiak közzül a' Másodikra, mind Nagy Atyjának, mind Édes Atyjának Nevét viselő Uri Férjfiúra, R. Sz. Birodalombéli Grófra, Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur Ö Nagyságára, Felséges Koronás Király-Aszszonyunknak nagy Hűségű *Consiliarius*sára, Arany' Kóltos Komornik-Hivére, és az Erdélyi Fő-*Exactoratus*nak nagy Érdemű *Præses*ére: a' ki mostan, mint meg-kefereedett Évivü Édes Atya, e' gyázos Korporsó mellett ülven, mélységes bánattal kesereg. E' nagy Tudományú Uri Férjfiú (Ézenvedd-el, Mélt. Gróf Ur, hogy Uri *Præsentia*dában hízelkedéshez nem Éokott Nyelvem nagy Tudományodat említi) e' nagy Tudományú Uri Férjfiú, mondom, avagy e' ferényen Gyertyázó Magyar CLEANTHES, minekutánna, a' mint fellyebb elő-bezéllém, ferény Tanulását a' Kolosvári kies *Musák* között két Tudós, és nem Bor, hanem Gyertya illatú *Dissertati*okkal, mint kettös *Scholar*i Koronával, bé-rekeztette vólna, ki-menvén nagy Ditsérettel az említett *Musák* közzül, Páros Életre adá Elméjét, és Feleségül el-vévé a' Nagy BETHLEN HÁZnak ama' fényes Hajnal-Tsillagát, Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA AÉfzony ö Nagyságát, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Ur ö Nagyságának, Felséges I LEOPOLD Római Tsázar' Belső Tanáts-Hívének, Erdély-Orfága' Fő *Cancellarius*ának, Nemes Máramaros Vármegye' Fő Ispánjának, és Hufst-Vára' Fő Kapitánjának, és Néhai Mélt. Gróf Kis-Rhé-

dei RHÉDEI JULIA AÉÉony ö Nagyságának, Szerel-
mes Leányát. Áldását nyújtá ISTEN a' Menyegzői
Fáklya után e' Kegyes Uri Személyekre, és meg-
gyümöltsozteté Páros Életeket nyóltz kedves Uri Mag-
zatokkal, úgymint JUDIT, JULIA, KRISTINA, és
KATA, Kis-AÉÉonyokkal, és azután MIHÁLY, JO-
'SEF, ISTVÁN, és 'SIGMOND, Urfiakkal: kik köz-
zül JUDIT, JULIA, KRISTINA, és KATA, Kis-AÉ-
Éonyok, úgy 'SIGMOND Urfiatska-is, még Tsetsemő
korokban, mint kedvesen illatozó Virág-Éalak, a' Men-
nyei Paraditsomba által-plántáltatának. A' három meg-
maradott Urfiatskák pedig, úgymint MIHÁLY, JO'SEF,
és ISTVÁN, egynéhány Éztendőkig nagy Atyafiságos
Szeretetben dítséretesen együtt nevekedének; de már
ezek között-is JO'SEF nem találtatik, mert imé e'
gyáfos Koporsóban fekszik.

Valamennyifér, Szomorú Hallgatóim, e' gyáfos
Koporsóra tekintek, mindannyifor ezembe jutnak Ac-
cius PLAUTUSnak némelly nevezetes Versei, a' mellye-
ket Néhai Mélt. Gróf TELEKI JO'SEF Urfiatska mélt-
tán magájéivá tehet, és a' mellyekkel méltán így
éölhat Mi hozzánk gyáfos Koporsójából:

*Quasi Herba Solstitialis paulisper fui ;
Repente exortus sum , repentino occidi.*

Mint Nyári Fű, kevés ideig élhettem,
HoÉÉafon Virágok közt nem zöldelhettem ;
Ki-tsirázván, hamar fényleni kezdettem ,
Hamarsággal porba esvén , porrá lettem.

Mert ez ELEIN MEG-ÉRT ELMÉnek és valóságos
HAJNAL' FIÁnak Élete igen rövid és csak egy te-
nyérni időre terjedhete: úgymint a' ki mikor járna
Életé-

Életének XI Eftendejében, mint ki-tsirázása után hamar ki-nyílt Virág-fál, vagy mint elein meg-ért Narrants és Pomagránát, hirtelen a' Nagy TELEKI HAZ-nak Virágos és Gyümöldsös Kertéből le-fakasztaték. Születvén e' Világra e' drágalátos Urfi Pafmoson MDCCXXXIII Eftendőben, Pünköft Havának V Napján, minekutánna Életének ötödik Eftendejében az *A-b-c-cét* kezébe vette volna, és közinkbe a' Kolosvári Nemes Reform. *Collegium*ba bé-hozatott volna, olly nagy Serénységgel folytatta Tanulását, avagy, hogy Magyar módon szóljak, olly nagy Serénységgel üzte Magát a' Tanulásban, hogy hat Eftendők alatt a' *Syntactica Classis*ban a' Ditséretnek Zöldellő Pálmáját el-nyerte legyen. Rövid idő vala ez a' Tanulásra, de e' rövid idő alatt sokkal még nagyobbra mégyen vala, ha sebes Tüz' Elméjét a' lassan való előbb-vitel-lel, mint valamelly Arany' Zabolával, nem tartóztatuk volna. A' minthogy míg a' *Grammatica* és *Syntactica Classis*okban mulatozott, az idő alatt különös Órákon mellette lévő Ditséretes *Ephorus*ának Ut-mutatásából a' fellyebb való *Classis*oknak-is, úgymint a' *Poësis*nek, és *Rhetoric*ának, sőt a' *Logic*ának-is, némelly Rézeit sebesfen fiető Elméjével által-repdeste: válastván többire ez Ö különös Tanulására, mint igaz HAJNAL' FIA, Ejtőzakai és HAJNALI Órákat AULUS GELLIUSnak példája szerint, a' ki Görög-Országának *Attica* nevű Tartományában lett mulatozáfakor Ejtőzakai és HAJNALI Órákon irt egy Tudós Könyvet, és azt *ATTICAI ÉJTSZAK*ának-is nevezte. Nem állott-meg mind ezekben-is e' rövid idő alatt e' drágalátos HAJNAL' FIA, hanem mások felett repdeső Elméjét mintegy

Éárnyaira ereztvén, ki-repült e' kis DAEDALUS az *A-rithmeticanak*, *Geographiának*, és *Historiáknak* nemesb Rézeikre-is, és azokban-is ditséretes elő-menetellel foglalatoskodott. Kiváltképen pedig ez lévén Ő Nékie Fő Gondja, Fő Tzélja, és minden Szerénységének mintegy *Centruma*, avagy Kellös-közepe, hogy Magát a' Hitnek Ágazatiban és a' Jó Erköltsökben meg-fundálja: óh melly nagy örömmel olvassa vala aina' leg-fentségesb Könyvet, a' Szent Írást, a' Hitnek Ágazatiról és a' Jó Erköltsökről íratott Könyvekkel együtt, és óh melly nagy örömmel hallgatja vala azokat a' Tanítáfsokat-is, mellyekben a' Hitnek Ágazati és a' Jó Erköltsök Napfényre hozattatnak vala!

Igy élvén, így nevededvén, és így virágozván a' Kolosvári kies *Musák* között R. Sz. Birodalombéli Eü-letett Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI JO'SEF Urfi Ő Nagysága, ki-mutatá azt mindenek előtt fényes Virtusival, hogy ő ELEIN MEG-ÉRT ELME és való-ságos HAJNAL' FIA légyen. Ha a' HAJNALI serény Gyertyázás, a' Nappali Szorgalmatossággal együtt, és ha a' Dolgoknak világos, meg-külömböztetett, könnyü, és gyors Megértések, a' Ézelesen ki-terjedett és állandó Értelemmel együtt, meg-esmértető Tzimere-ik még HAJNALLO Idejekben az ELEIN MEG-ÉRT ELMÉKnek avagy a' HAJNAL' FIAinak, méltán nevezhetjük ELEIN MEG-ÉRT ELMÉnek és HAJNAL' FIÁnak e' Néhai Mélt. Gróf Urfit. Mert ő tudván azt, hogy a' Henyélésnek Küzöbin soha az igaz Kamarán költ Tíztefség bé nem közön, olly Szorgalmatos vala, mind a' HAJNALI, mind a' Nappali Tanulásban, mintha épen a' Szorgalmatosságnak saját

Fia

Fia lett volna. Azonban pedig a' mire Tüz'Elméjét fordítja vala, azt világosan, megkülönböztetve, könnyen, és gyorsan meg-érti vala: alkalmas lévén arra-is, hogy egyfeszmind sok féle dolgokat meg-értethetne, és azokat állandóképen meg-is tarthatná. Ha továbbá a' nagy *Judicium*, az Éles Okoskodás, a' Böltsesség, az Okosság, a' Bátor Elme, a' *Moderatio*, a' Szemérmetesség, az Okos Hallgatás, és a' Kegyeség, olly HAJNALLO Sűgárok, mellyekből az ELEIN MEG-ÉRT ELMEK avagy a' HAJNALNAK FIAI még HAJNALLO Idejekben meg-esmértetnek, kétség nélkül ELEIN MEG-ÉRT ELME és HAJNAL' FIA vólt e' Nehai Mélt. Gróf Urfi-is: úgymint a' ki e' Nemes Virtusokkal ideje felett illendő mérték szerint ékeskedett. A' *Judicium* Ő benne olly nagy vólt, az Okoskodás olly éles, a' Böltsesség gyenge idejéhez képest olly mélyre látó, és az Okosság olly egyenes Régulákon járó, mintha Életének HAJNALI Idejét már régen meghaladta volna. Bátor Elméjének-is rejtekben lévő Sűgárai mindannyifor nyilván ki-tsillamlottanak, valamennyifor vagy látott, vagy hallott, vagy olvasott ollyan Példákat, mellyek a' kedvetlenkedő Szerentsének ostromra ki-tétetett Tárgyai vóltanak; mert mindannyifor e' Szókra nyitotta-meg ajakait: *Fortia facere et pati Christianum est*, Erős Dolgokat tselekedni és szenvedni Kereksűtyénhez illik. Mit mondjak nagy *Moderatio*járól? melly által Ő minden Kivánságit és Indulatit a' főtő Tartózkodásnak és a' tartózkodó Sietségnek Régulái szerint mérséklette, és az egyenes Igazságnak Arany' Közép-Utján hordozta. Szemérmetességére nézve-is ama' Régi JO'SEFnek, a' JAKOB Pa-

triarcha' kegyes Fiának, nem tsak Nevét, hanem Szemérmetségét-is Magára öltözte-volt; mert Ő nem hogy valamelly szemtelenségre vetemedett volna, de még tsak egy tisztességtelen Szótskának hallására-is piruló HAJNAL' módjára meg-Élokott volt pirulni. Es méltán Ő Reá illett DIOGENESnek ama' nevezetes Mondása, mellyel egy tisztességtelen Szótskának hallása miatt meg-pirúlt Nevedékeny Ifjat így Éolított vala meg: *Confide, Fili, hicce Color Virtutis est; Bizzál, Fiam, ez a' Szín a' Virtusnak Színe.* Fel-találtatott Ő benne ama' leg-ditséretesb és leg-gyönyörűsegesb Ékesen-Szólás-is, úgymint a' tartózkodó, és tsak az alkalmas Időben Éolani tudó Hallgatás; minthogy Ő Éüntelen Maga előtt viselte Pythagorasnak ama' Nemes Reguláját: *Sile, aut loquere meliora Silentio, Hallgas, avagy Éolj jobb Dolgokat a' Hallgatásnál.* Kivált Kegyességére nézve olyan volt mások között, mint egy Kis Angyal; alkalmasfórságot Éolgáltatván arra Kegyes Maga-viselésével, hogy a' mit régenten az Igazságnak Szája mondott vala némelly Gyermekekről, azt Ő Róla is sokan a' Kegeyemnek *Scholájában* nagy örömmel ei-mondának: *Az illyen Gyermeké a' Mennyeknek Orfága.* Testének *Temperamentumára* nézve-is méltán bé-illet e' Néhai Mélt. Gróf Urfi a' HAJNALNAK FIAI közzé; mert Ő benne az ide fellyebb elő Éámláltatott négy *Temperamentumoknak*, nem falakos, hanem tisztább és nemesb részei tündöklöttek. Nevezetesen egész *Temperamentuma* mutatott Ő Nékie a' jó Dolgokban való Serénységre, mélyen bé-hasító *Judiciumra*, Éles Okoskodásra, tisztességes Maga-reá-tartásra, és a' jó munkák.

kákban való Állhatatofságra: mellettek lévén e' Nemes Tulajdonságoknak az illendő Vidámság, a' magát mások előtt kedveltető Nyájasság, a' Könnyű Elme, a' tsendes Szelídség, és kivált a' Éő-fogadó Engedelmesség, mellyel másoknak Szíveket *Magnet* módjára Magához vonta. Ez Ő Nemes *Temperamentum*ához külső dízt és fényességet adott az Ő Termetének külső Ekesége; minthogy Ő ama' Régi JO'SEFnek, a' Jákob *Patriarcha*' kedves Fíának, a' mint Nevét, és sok drága Virtusit, úgy külső Ekeségét-is, Magán viselte. Avagy ne említsem-é az Ő fiatz és félzetség nélkül való Külső Érzékenységeit? mellyek Ő Nékie, mint valóságos HAJNAL' FIANak, nem terhére, hanem inkább nagy segítségére voltak a' Virtusnak Pállya-futó kies Mezejében. De vallyon ne említsem-é amaz Ő két Nemes Belső Érzékenységeit, úgymint *Imaginatio*ját, és *Memoriá*ját? mellyekkel Ő, mint igaz HAJNAL' FIA, olly nagy mértékben ékeskedett: hogy *Imaginatio*jára nézve akármelly sok rejtek-helyekből és tekervényes sikátorokból álló mesterséges *Labyrinth*-is könnyen, mintha Második *DÆDALUS* lett volna, Elméjében ki-formálhatott; *Memoriá*jára nézve pedig még azokat-is, a' mellyeket el-felejtteni akart, mintha Második *THEMISTOCLES* lett volna, Elméjéből ki nem törölhetre.

Oh melly sokszor nagy tsudálkozással Emlélttem én e' Néhai Mélt. Gróf Urfinak illy sok előre el-kézfűlt Virtusit, és óh melly sokszor mondtam én ő felőle *PERSIUS Poetának* ama' nevezetes Verseit, még pedig nem *Ironiából*, a' mint azokat *PERSIUS*

stus mondotta vala, hanem egyenes Indulatból!

*Scilicet Ingenium, et rerum Prudentia velox,
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.*

Idő előtt vagyon az Okosság Benned,
Illy nagyra, tsudáлом, hogy lehetett menned;
Meg-tanultad, mit kell ajakidra vened,
Azt-is, mikor illik hallgatásban lenned.

De egyf'er'smind tudván azt-is, hogy az illyen elein
éző drága Narantsok és Pomagránatok sokszor felette
igen hamar le szoktanak fakasztatni e' Világi Életnek
Gyümöls termő Előfájáról, féltem mindenkor felette
igen, ha bé talál az tellyesedni e' HAJNALNAK FIÁBAN,
a' mit régenten *VIRGILIUS* mondott vala *MARCELLUS*
felől, *OCTAVIANAK*, az *AUGUSTUS TSÁZÁR* Testvér Hű-
gának, Fia felől: *Ostendent Terris Hunc tantum FATA,*
nec ultra Esse sinent; Tsak meg-mutatják ezt a' Földnek
az ISTENI VEGEZÉSEK, sokkáig pedig élni nem engedik.
Jaj bizony a' mitől én féltem, bé-is tellyesedék az
e' drágálatos Urfiban! mert Ő e' mostan folyó
MDCC XL IV Eftendőben a' Második Hónapnak vé-
ge felé kemény forró Betegségben esvén, annak pi-
henést nem engedő ostromlása miatt Böjtmás Havá-
nak IX Napján Eftvéli őt Ora tájban e' Világból ki-
múlék. Oh vallyon ki tudná egy hirtelen Laistrom-
ba fedni mind azokat az Ő Ditsőséges Virtusit,
mellyeket Ő ez Utolsó Betegségében, mind addig
míg Életének fonala ketté roppan, e' Világot el-
hagyni kívánó Elméjéből ki tündököltetett? Mihelyt
az Ő nem várt Vendége, a' Betegség, Ő Hozzája
bé-közfőne, legottan *refohvalá* Magában, hogy az Ő
Betegeskedésének, és, ha ISTENTől úgy volna ren-
delve,

delve, e' Világból léjendő Kimúlásának-is Helye lenne a' Tanuló *Musáknak* kies Szállások, a' *Collegium*, és nevezetesen a' *Collegiumban* az Ő Tanuló-Kamarája: a' mellyel nyilván ki-mutatá azt, hogy Ő igaz HAJNAL' FIA legyen; mert a' mint *AURORA Mufis Amica*, a' *HAJNAL* a' *Musáknak Barátjok*, úgy Ő-is igaz HAJNAL' FIA lévén, a' *Musáknak Barátságokban* mind Életének Utolsó Léptsőjéig meg-kívána maradni. Sullyosodni kezdvén Ő Rajta a' Nyavalya, annak kemény fájdalmait mind végig erős Lélekkel és Egekgig fel-emelkedett Hittel szenvedé. Ki tudná le-írni az ő fok rendbéli kegyes Befélgetéseit, mellyekkel Ő e' végső és halálos Agyában mások előtt *discurrált* a' Hitnek Ágazatiról, főképen pedig a' KRISTUS JÉ-SUSnak Erdeméről, és a' Mennyei Bóldogságról? Ki tudná le-írni az ő fok buzgó Könyörgéseit, mellyek által Ő ez Utolsó Betegségében JAKOB' módjára küzködött a' Győzhetetlen ISTENnel? Ti URnak Szolgai, kik e' Szent *Ecclesiának* Lelki Tanítói vagytok, tégyetek bizonyosságot arról, hányzor hívatott Magához Titeket nagy Tíftellett halálos Agyában e' Néhai Mélt. Gróf Urfi, és Könyörgéseit Könyörgéseikkel egybe-tsatolván, hányzor botsátotta-fel buzgó Foházkodásait a' magas Egekre? Ki tudná le-írni fok rendbéli kegyes Szavait; mellyekkel Ő ez Utolsó Betegségében Mélt. Gróf Édes Anyjának, a' ki kedves Fiaának Betegségét hallván, fiető utazással beteg Fiaához érkezett vala, körülötte véghez vitt Dajkálkodását meg-közfönte? Oh melly sokszor emlegette kemény fájdalmi között-is távol lévő Mélt. Gróf Édes Atyját, és óh melly igen kívánta volna

látni még egyſzer ez Életben Édes Atyjának kedves Személyét ! Végezetre mikor már Élete' Orájának Utolsó Minutája fíntén el-pertzenne , Magához kérévén a' 'Sóltáros Könyvet , és abból a' XXIII 'Sóltárt laſú Éóval el-olvasván, le-tévé kezeiből a' Könyvet, és azután tsak hamar el-repüle ez a' drágalátos HAJNAL' FIA a' Kolosvári kies *Musák* közzül ama' Mennyei HAJNAL-TSILLAGOK közzé.

Illyen drága Alak , avagy inkább illyen drága Házi Angyal vala kedves JO'SEFetek, Mélt. Gróf Ur, és Mélt. Gróf AÉÉony! a' ki felől már Ti-is azt mondjátok , a' mit régenten JÁKOB *Patriarcha* mondott vala az ő JO'SEF nevü kedves Fia felől: *A' JO'SEF nintsen.* Ide fellyebb említém, a' hol a' HAJNAL' FIAinak *Fatumokról* rövideden Éólék, melly nagy Szánakozásra és Keſerüſégre indítanak mindeneket az illyen ELEIN MEG-ÉRT ELMÉK : ha Ők, mint meg-annyi elein 'sendülő Arany' Almák, még gyenge Idejekben e' Világi Életnek zöldellő Élö-fájáról le-ſzakasztatnak. Melly nagy Szánakozásra és Keſerüſégre indított-fel Titeket is, Mélt. Gróf Ur, és Mélt. Gróf AÉÉony, kedves JO'SEFetek elein eſett Halála által , alig lehetne azt vóltaképen le-írnom, de azt le-írni nem-is kívánom; mert úgy Keſerüſégteket új Keſerüſéggel nevelném, és Könyvhúllatáſtokat új Könyvhúllatáſſal bővíteném. Inkább azon igyekezem, hogy Keſerüſégteket enyhítsem, Könyvhúllatáſtokat tsendesítsem, és Titeket vígáſztaljalak. De vallyon mivel tudjam vígáſztalni meg-keſeredett Atyai Szívedet, Mélt. Gróf Ur, és meg-keſeredett Anyai Szívedet, Mélt. Gróf AÉÉony? Azt olvalom ama' fok

fok Gyertyázások által a' Böltességben nagyon elő-
ment, de egyfeszmind a' *Stoicus* Kevélységtől-is nem
üres, *EPICETUS Philosophus* felől, hogy ő egy némi-
némü Napon ki-menvén az Utzára, és látván, hogy
egy zegény Afzöny-Ember keservesen siratná egy Tse-
rér' Korsótskáját, a' mellyet véletlenül el-ejtven, el-
tört vala, más Napon hasonlóképen ki-menvén az
Utzára, és látván, hogy egy meg keseredett fízü édes
Anyja keservesen siratná az ő meg-hólt kedves Gyer-
mekét, ilyen Szókra fakadott *Stoicus* Kevélységből
inkább, mint Kegyességből az említett *Philosophus* :
Heri vidi Fragilem frangi, hodie vidi Mortalem mori ;
Tegnap láttam, hogy egy Töredékeny el-tört, ma láttam,
hogy egy Halandó meg bólt. Nem kívánom én mostani
Vigasztaló Szavaimban EPICETUSnak e' Mondását vak-
tában követni, és nem kívánlak Titeket ilyen gyen-
ge és lengetég Befédekkel vigasztalni: A' Ti JO'SE-
Fetek, mivelhogy Töredékeny Tserepetske vólt, el-tört, és
 mivelhogy Halandó vólt, meg bólt. Nem kívánlak én,
 ismét mondom, Titeket ilyen gyenge és lengetég
 Befédekkel vigasztalni ; mind azért, hogy EPICETUS
 ez ő Apophteg máját nagyra látó és tajtékot hányó
 Kevélységből mondotta inkább, mint Szívbeli Töre-
 delmességből ; mind azért, hogy a' Halandóság és an-
 nak legnagyobb Sullya, a' Halál, a' mennyiben a'
 Bűnnek 'Söldjai, nem Vigasztalására, hanem retten-
 tésére vagynak a' bűnös Embernek. Annyiban
 mindazáltal, mint nem a' Stoicusoknak Tornáztok-
 ban, hanem a' KRISTUS' JÉSNak Scholájában
 tanúlt Orator, méltán a' Ti Vigasztaltatástokra fordít-
 hatom azt, hogy a' Ti kedves JO'SEFetek, mint

Töredékeny Tserepetske el-tört, és mint Halandó meg-holt: a' mennyiben tudom azt a' Szent Írásból, a' mellyet EPICTETUS sok Gyertyázási után-is nem tudott, hogy az Idveségnek amaz Erös Köziklájában, a' KRISTUS JÉSZUSban, úgy el-törte minden fülákját a' Halandóságnak leg-nagyobb és leg-mérgezb Ereje-is, a' Halál, hogy már az a' Híveknek, a' kiknek Éámok között vagyon a' Ti JO'SEFetek-is, semmit ne árhasson, hanem inkább ő nékiek Barát-jok, és a' Menny-Orzágra Vezérek és Által-Utjok légyen. Hát vallyon vígaftaljalak-é Titeket azzal, a' mit a' Régi Pogányoknak elmésb Böltsei Éoktanak vala mondani, *Quem DII diligunt, Adolescens moritur, A' kit az ISTENÉK Éeretnek, az olyan Nevedékenysé-
ben hal meg*, avagy, hogy e' Mondást KereÉtyéni mó-
don ejtsem, *Quem DEUS diligit, Adolescens moritur, A' kit az ISTEN Éeret, az olyan Nevedékenysé-
ben hal meg?* Nem reménlem, hogy e' Vígaftalással-is Keferüségtek-
nek Özön-vize egy elsőben le-tsendesednék; mivel nyilván vagyon előttetek, hogy igen sokan azok köz-
zül, a' kiket ISTEN Éeret, nem Életeknek HAJNA-
LI Idejében, hanem tífzes Vénségekben Éállanak a' Koporsóba. Annyiban mindazáltal méltán le-tsende-
sedhetik e' Vígaftalásra nagyon ki-áradott Keferüség-
tek: a' mennyiben nyilván vagyon az-is előttetek, hogy igen sokakat azok közzül, a' kiket ISTEN Ée-
ret, mint ollyakat, a' kik nem tsak a' TerméÉetnek, hanem a' Kegyelemnek *Scholájában-is* ELEIN MEG-
ÉERT ELMÉK és igaz HAJNAL' FIAL, és mint ol-
lyakat, a' kikre nem vólt méltó e' Világ, Életeknek HAJNALI Idejében vízen-fel e' Éemetes Földről a'
Mennyei

Mennyei HAJNAL-TSILLAGOK közzé. De, hogy kívánságtok Érint való Vígáztalást mondjak, vallyon mi lehetne annál nagyobb és fontosabb Vígáztalás előttetek, mintha azt mondhatnátok kedves JO'SEFetek felől, a' mit régenten JÁKOB Patriarcha mondott vala fok Eftendők múlva az ő kedves JO'SEF Fia felől: *Elég nékem, hogy még JO'SEF él?* Ezt pedig, mint a' kik ama' nagy Tanító Mesternek, a' KRISTUS JÉSNak, Lábainál tanútatok, és mint a' kik nem vagytok Reménség nélkül a' Ti meghólt avagy inkább el-alutt kedves JO'SEFetek felől, méltán és egész erőben el-mondhatjátok; mert bizony él még a' Ti kedves JO'SEFetek. Él ugyan Ő közöttünk is, mint igaz HAJNAL' FIA, Ditsőséges Emlekezetiben; de él kiváltképen oda fel ISTEN előtt olly Mennyei bódog Életben, a' mellynek soha vége nem lézen, és a' mellyhez képest e' Földi tövisses Élet, Halál inkább, mint Élet. Ne keseregjeterk azért, Mélt. Gróf Ur, és Mélt. Gróf AÉZony, hanem inkább mondjátok ezt nagy Örvendezéssel: *Elég Né-künk, hogy még JO'SEF él.*

De meg-Élál már Ő Maga kedves JO'SEFetek, Mélt. Gróf Ur, és Mélt. Gróf AÉZony, és nem lévén feledékeny a' feledékeny Koporsóban-is Atyai és Anyai Kegyefségtekről, bútsúzik Töletek nagy Fiúi Engedelmséggel. Meg-tsókolja, mind Te Néked Atyai jobb Kezedet, Mélt. Gróf Ur, mind Te Néked Anyai jobb Kezedet, Mélt. Gróf AÉZony' kedves JO'SEFetek, és ilyen Bútsúzó Versekkel pe-tsétli-meg Elöttetek alázatos Fiúi Engedelmségét.

Jöllehet el-fogta a' Bánat Szívemet,
 Meg-kötözte a' nagy Fájdalom Nyelvemet,
 De még-is el-kezdem Végső Bezédemet,
 És Elöttetek így öntöm-ki Lelkemet.
 Semmi Penna méltán azt le nem írhatja,
 Vóltaképen semmi Nyelv ki nem mondhatja,
 Kegyebségteknek melly nagy vólt Indúlatja
 Hozzám, most is melly nagy Szívetek' Bánatja.

A' meddig Életem virágzott köztetek,
 Engemet, mint egy kis Angyal, úgy néztetek,
 A' Jó Erkölsökben híven neveltetek,
 Virtusimon tellyes Szívből örültetek.

ISTEN, a' ki birja a' fényes Egeket,
 Jutalmaztassa-meg nagy Kegyebségteket,
 Fundálja meg Mennyből jó Szerentséteket,
 Hogy meg ne zavarja több Bú Kedveteket.

Mikor pedig léptek a' Végső Orára,
 Elöttetek nyitva légyen az Ég' Vára,
 Olly nagy Ditsöségnek akkor birására
 Jussatok, a' mellynek nem lézen határa.

Ellenetek hogyha Fiúi Hűségem
 Hibázott, és történt Engedetlenségem:
 Kérlek, arról légyen Töletek Mentségem,
 Most mikor kézen vár Mennyben Ditsőségem.

Fel-buzdúlt e' HAJNAL' FIÁnak Szívében a'
 Vizzé nem változható Atyafiúi Vér Ti Hozzátok-is,
 R. Sz. Birodalombéli Éületett Grófok, Mélt. Széki
 TELEKI MIHALY és ISTVAN Urfiak, és illyen Bú-
 tsúzó Versekkel önti-ki Elöttetek, mint igen kedves
 Testvér Atyafiai előtt, igaz Atyafiúi Szívét.

Oh melly igen nehéz meg-válnom Töletek!
 Mert Arany' Idő vólt Életem köztetek;
 De, minthogy óhajtom nagyon az Egeket,
 El-mégyek, és Bútsút vézek közzületek.
 Kívánom, Titeket ISTEN fel-neveljen,
 Mint igaz Híveit, Magának Szenteljen,
 LELKE által minden Jóra vezéreljen,
 Végre az Egekbe Magához emeljen.

Meg-emlekezik e' HAJNALNAK FIA Bútsúzó
 Oratójában minden Ő közel és távol lévő kedves
 ATYJAFIAI-ról; de a' kiknek Neveiket tsüggendező
 Erejének gyengesége és a' fiető Időnek rövidsége mi-
 att Laístromba nem fedheti, és, a' mint Aryafiságos
 Kötelessége hozná, elő nem fámlálhatja. Kiváltké-
 pen meg-emlekezik azokról az Ő kedves ATYJAFIAI-
 ról, a' kik Őtet a' Mélt. TELEKI, BETHLEN,
 TOROTZKAI, és RHÉDEI, Fényes Uri FAMILI-
 ÁKban úgy Szerették, mint a' Magok Lelkeket, és
 bútsúzik mind azoktól ilyen Somorú Versekkel.

Utólsó léptsőjén állván Életemnek,
 Fel-nyítom Tárházát Bútsúzó Szívemnek,
 Kerekét Éólásra indítom Nyelvemnek,
 És Szentséges Nevét kérem ISTENemnek.

Hogy Reátok Mennyből Áldásit Éállítsa,
 Naponként Rajtatok Kegyelmét újítsa,
 És Szerentséteket olly Köre állítsa,
 A' mellyről azt semmi le ne tántorítsa.
 Mint a' Éép Pálma-fák, úgy ékeskedjeteK,
 Mint ÉgneK Fáklyái, úgy rüündököljeteK;
 Mikor pedig el-jő Utólsó Végetek,
 A' magas Egekbe menjen-fel LelketeK.

Szívén

Szívén viseli e' HAJNALNAK FIA a' KOLOSVÁRI NEMES REFORM. COLLEGIUMnak-is, mint a' Lelkiakban Édes SZÜLŐ ANYJÁnak, kedves Nevet, és annak Köfalaira igaz Háládatosságának jeleül és zálogául, mint Engedelmes Fiú, e' Bútsúzó Verseit írja el törölhetetlen Betűkkel.

LELKI SZÜLŐ ANYÁM! Irva vagy Szívemben,
 Jóságodat tartom Emlekezetemben;
 Kegyes Dajkám voltál mert Gyengeségemben,
 És híven fáradtál Neveltetésemben.
 Irja-fel Nevedet ISTEN jobb Kezére,
 Tégye azt, mint drága Bélyeget, Szívére,
 Vigyázzon Te Reád, mint Szeme-fényére,
 Hogy sok Fiakat Élj Szent Ditsőségére.
 Szélezz-e el Mennyből dördülő Szavával
 Azokat, rontsa-meg és Vas' Páltzájával,
 Kik tellyesek lévén álnok Praktikával,
 Ellened hartzolnak Sátán' Hatalmával.

Tiszteliséget tézen különösön-is e' HAJNALNAK FIA a' KOLOSVÁRI NEMES REFORM. COLLEGIUM' Tiszt. PROFESSORInak, úgy Éintén azoknak is, kik az említett NEMES COLLEGIUMBAN Ő NÉkie PRAECEPTORI voltanak, és e' Bútsúzó Versekkel bizonyítja-meg Ő Hozzájok igaz Kötelességét.

Kedves TANITOIM! Kiket kedvellettem,
 És tellyes Szívemből tisztelvén, Érettem,
 Ajakaitoktól a' míglen függhettem,
 És Lábaiknál a' míglen ülhettem.

Hála-

Háládatos lévén mostan-is Hozzátok,
Kívánom, Áldásit ISTENem Reátok
Öntse; ha meg-tsendül Utolsó Orátok,
Kézen várjon Mennyben fényes Koronátok.

Ki-tündökölteti fetét Koporsójából e' HAJNAL-
NAK FIA Barátságos Szeretetének HAJNALLÓ Sűgárie
azokhoz az Ő kedves BARÁTlhoz-is, kik Ő Nékie
az említett NEMES COLLEGIUMban TANÚLÓ TÁRSAI
vóltanak, és igaz Barátságát e' Bútsúzó Versfel petsét-
li-meg Ő Hozzájok.

Szerelmes TANULO TÁRSAIM! fietek
A' fényes Egekbe menni közzületek:
Légyen a' Nagy ISTEN Néktek Vezéretek,
Kitől végre Mennyben Jutalmat nyerjete.

Nem rekefti-ki Bútsúzásából e' HAJNALNAK
FIA Mélt. Gróf Édes ATYJÁnak és Mélt. Gróf Édes
ANYJÁnak hűséges SZOLGÁlt, TSELÉDJElt, és
JOBBÁGYÁlt: e' Bútsúzó Versét zengedeztetvén
azokhoz-is gyáfos Koporsójából.

Gróf ATYÁMat a' kik híven Éolgáljátok,
És a' kik Hozzám-is igazak valátok,
Nyújtsa ISTEN Mennyből Áldásit Reátok,
Hogy Éerentsés légyen mind végig Pállyátok.

Hozzátok fordítja már Végső Bútsúzását, IDE
FEL-GYÜLT SZOMORU SEREG, e' HAJNALNAK
FIA, és minthogy Őtet Temetési gyáfos Pompá-
jának Napján kegyesen meg-tiszteltétek, meg-tisztel
Ő is Titeket, így hozván a' Háládatótságának egyenes
Régulája, e' Bútsúzó Verseivel.

Mindnyájan, e' Helyre a' kik fel-gyültetek,
 Engemet kegyesen és meg-tiszteltetek,
 Kívánom, az Égig terjedjen Híretek,
 És ISTENnél legyen Áldásban Nevetek.

E' nagy Tisztesséért nagyobb Tisztességet
 Adjon ISTEN Néktek, és olly Ditsőséget,
 Melly felül-múl minden Földi Fényességet,
 Ugymint a' melly nem tud és nem esmér Véget.

Nintsen már semmi egyéb hátra, Szomorú Hall-
 gatóim, hanem hogy e' HAJNAL' FIÁnak meg-hide-
 gedett és e' fetét Koporsóba bé-záratott Teste,
 Mélt. Gróf Édes ATYJÁnak és Mélt. Gróf Édes
 ANYJÁnak Rendelések Szerint, e' Temetési gyászos
 Pompának Helyéről fel-vétetvén, kísértessék-el Éép
 Sereggel a' Hagymás-Láposi Temető-Bóltba, és ott
 ama' Nagy JO'SEFnek és Nagy HAJNAL' FIÁnak,
 JOSEPHUS JUSTUS SCALIGERnek rövid ugyan,
 de fontos *Epitaphiuma* alkalmaztatván e' Kis JO-
 'SEFnek és e' Kis HAJNAL' FIÁnak Nevére, irat-
 tásék fel e' rövid, de fontos *Epitaphium* a' Teme-
 tö-Bóltnak Ájtajára:

COMES JOSEPHUS TELEKI HEIC EX-
 SPECTO RESURRECTIONEM;

GROF TELEKI JO'SEF ITT VÁROM A'
 FELTÁMADÁST.

E L - M O N D Á M.

